

ПРЕДЛОГ

На основу члана 112. став 1. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр. и 14/16) и члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр. 55/05, 71/05–исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12 и 7/14 – УС и 44/14),

Влада доноси

Стратегију заштите природе Републике Србије за период од 2019. до 2025. године

1. УВОД

Влада Републике Србије је прву Стратегију биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године са Акционим планом усвојила 2011. године („Службени гласник РС“, број 13/2011). Овом стратегијом дефинисано је 11 стратешких области и 28 специфичних циљева у заштити биодиверзитета са преко 140 различитих активности које су биле неопходне за остваривање постављених циљева. Међутим, овом стратегијом нису били дефинисани индикатори за праћење остваривања циљева и реализацију акционог плана, као ни индикатори за праћење реализације саме стратегије.

У циљу испуњавања обавеза преузетих потписивањем УН Конвенције о биолошкој разноврсности, у складу са чланом 6. Конвенције и одлуком број X/2 усвојеној на Десетом заседању Конференције чланица УН Конвенције о биолошкој разноврсности које је одржано 2010. године у Нагоји (Јапан), у Републици Србији је 2014. године започет процес ревизије Стратегије биолошке разноврсности из 2011. године и израда Стратегије заштите природе Републике Србије за период 2017-2027. године.

Процес израде стратегије започет је у оквиру пројекта „Планирање очувања биолошке разноврсности на националном нивоу као подршка имплементацији Стратешког плана Конвенције о биолошкој разноврсности за период 2011-2020. године у Републици Србији“, који је финансиран од стране Глобалног фонда за животну средину (GEF), у сарадњи са Програмом Уједињених нација за развој (UNDP) као имплементационом агенцијом.

Радна група за ревизију Стратегије биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011 до 2018. године у складу са глобалним Стратешким планом УН Конвенције о биолошкој разноврсности за период 2011-2020. године формирана је решењем број 119-01-95/2015-17 од 23.02.2015. године. Чланови Радне групе били су представници релевантних институција пре свега министарстава надлежних за послове заштите животне средине, пољопривреде, шумарства, просвете, науке, грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, као и Агенције за заштиту животне средине, Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, Завода за заштиту природе Србије, Покрајинског завода за заштиту природе.

Према Закону о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016), Стратегија заштите природе је уведена као механизам за спровођење потврђених међународних уговора у области заштите природе којим се одређују дугорочни циљеви и мере очувања биолошке и геолошке разноврсности и начин њиховог спровођења. Стратегија се израђује на основу Извештаја о стању природе који подноси надлежни Завод за заштиту природе Србије, у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе. Стратегијом се утврђују дугорочни плански оквир и политика интегралне заштите природе, укључујући очување биодиверзитета, предела и геонаслеђа. Дефинисано је да тај стратешки документ нарочито садржи начела и опште циљеве, оцену стања, посебне циљеве и активности за њихово спровођење као и могуће изворе финансирања.

У складу са наведеним припремљен је Предлог стратегије заштите природе Републике Србије за период 2017. до 2027. године са Акционим планом. Процес припреме стратегије је обухватио и јавни увид у предлог документа, као и усаглашавање са достављеним коментарима.

Стратегија је, поред уводног дела, сачињена од следећих поглавља:

- поглавље 2 које даје кратак преглед природе Републике Србије;
- поглавље 3 које описује правни, институционални и финансијски оквир заштите природе;
- поглавље 4 које даје преглед и сиже захтева Конвенције о биолошкој разноврсности у вези са усклађивањем националних циљева са Аичи циљевима;
- поглавље 5 које кроз моделе „стабло проблема“ и „стабло циљева“ дефинише узроке који доводе до угрожености природе и циљеве чија реализација доводи до унапређења постојећег стања;
- поглавље 6 у којем су дефинисане стратешке области, циљеви и индикатори заштите природе;
- поглавље 7 у којем је представљен акциони план са детаљима о одговорним институцијама, динамиком извршења и потенцијалним изворима финансирања и
- поглавље 8 које представља завршни део и
- прилози који пружају додатне информације релевантне за овај документ.

Акроними и скраћенице које се користе у тексту Стратегије имају следеће значење:

АП	Аутономна покрајина
АЗЖС	Агенција за заштиту животне средине
БД	Билатерални донатори
БДП	Бруто домаћи производ
СНМ	Клиринг-Хаус механизам (<i>Clearing House Mechanism</i>)
CITES	Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне (<i>Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna</i>)
ДНК	Дезоксирибонуклеинска киселина
ЕЕА	Европска агенција за животну средину (<i>European Environmental Agency</i>)
EIONET	Европска мрежа за обавештавање и посматрање у области заштите животне средине (<i>European Environment Information and Observation Network</i>)
ЕУ	Европска унија

EUNIS	Типолошки принцип класификације станишта (<i>European Nature Information System</i>)
FAO	Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду (<i>Food and Agriculture Organization of the United Nations</i>)
ФЕУ	Фондови Европске уније
ЗФ	Зелени Фонд
GEF	Глобални фонд за животну средину (<i>Global Environment Facility</i>)
GIS	Географски информациони систем
ГМО	Генетски модификовани организам
ИВА	Значајно подручје за птице (<i>Important Bird Area</i>)
ИНИСБ	Интегрисани национални информациони систем за биодиверзитет
IPA	Инструмент за претприступну помоћ
IPA	Значајно подручје за биљке (<i>Important Plant Area</i>)
IPARD	Инструмент за претприступну помоћ ЕУ за пољопривреду и рурални развој (<i>Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development</i>)
ЈП	Јавно предузеће
МАВ	Човек и биосфера (<i>Man and Biosphere</i>)
NEAS	Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине
НИИ	Научноистраживачке институције
ОЦД	Организација цивилног друштва
РВА	Одабрана подручја за дневне лептире (<i>Prime Butterfly Areas</i>)
ПЗЗП	Покрајински завод за заштиту природе
ПСУЗЖС	Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине
РБ	Републички буџет
РС	Република Србија
UNCBD	Конвенција о биолошкој разноврсности Уједињених нација
UNDP	Програм Уједињених нација за развој
UNESCO	Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу
ЗП	Заштићена подручја
ЗЗПС	Завод за заштиту природе Србије

1.1 Начела заштите природе

Основна начела заштите природе су:

- 1) **начело високог степена заштите природе** свако је дужан да при предузимању активности или вршењу делатности допринесе заштити и унапређивању природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, очувању општекорисних функција природе и природне равнотеже;
- 2) **начело одрживог коришћења коришћење природних ресурса** може се вршити само до степена и на начин којима се не угрожава разноврсност и функционисање природних система и процеса;
- 3) **начело примене мера и услова заштите природе** у коришћењу природних ресурса и заштићених природних добара, планирању и уређењу простора, примењују се начела, мере и услови заштите природе;
- 4) **начело интегрисане заштите** заштита природе је саставни део стратегије одрживог развоја, просторног и урбанистичког планирања и других планова, програма и основа;

5) **начело "корисник плаћа"** корисник природног ресурса и заштићеног природног добра, дужан је да плати накнаду за њихово коришћење и сноси трошкове санације и рекултивације простора;

6) **начело сарадње** државни органи, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, организације и институције, као и друга правна и физичка лица, при вршењу својих послова и задатака дужни су да поступају у складу са начелима, циљевима, мерама и условима заштите и трајног очувања природе и да при томе остварују међусобну и међународну сарадњу;

7) **начело непосредне примене међународног права** државни органи и органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, организације и институције, као и друга правна лица, предузетници и физичка лица, при вршењу својих послова и задатака непосредно примењују општеприхваћена правила међународног права и потврђене међународне уговоре као саставни део правног система.

На заштиту природе примењују се и основна начела заштите животне средине, у складу са законом.

2. ПРИРОДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

2.1. Биолошка разноврсност Републике Србије

Република Србија је сукцесијом постала потписница Рио декларације о животној средини и развоју из 1992. године, док је Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности усвојен 2001. године.

Свеобухватни приказ биодиверзитета¹ Србије приказан је у публикацији „Биодиверзитет Југославије” (Стевановић и Васић *eds.*, 1995.). Ови подаци су у протеклих 20 година делимично ажурирани за поједине таксоне и екосистеме, углавном кроз рад истраживача у оквиру научно-истраживачких пројеката министарства надлежног за науку и министарства надлежног за заштиту животне средине, а нове податке прикупљају научне институције, стручне организације, организације цивилног друштва и поједини научни и стручни експерти.

Републику Србију карактерише велика генетичка, специјска и екосистемска разноврсност. Високопланинска и планинска област Републике Србије, као део Балканског полуострва, представља један од укупно шест центара европског биодиверзитета.

Током периода глацијације територија садашње Републике Србије представљала је прибежишта или рефугијуме (просторне јединице изложене мањем утицају климатских промена) за велики број врста. Тако подручје Републике Србије и данас настањују многе реликтне и ендемо-реликтне врсте. Балкански ендемити чине око 14,94% флоре Републике Србије (547 врста), док локалне ендемичне врсте чине 1,5% (59 врста).

Генетички ресурси у Републици Србији веома су богати и обухватају велики број аутохтоних сорти гајених биљних врста и раса домаћих животиња. Генетички ресурси од значаја за производњу хране и пољопривреду одржавају се у традиционалним пољопривредним системима или у *ex-situ* условима.

2.1.1. Специјска разноврсност

Према евиденцији Завода за заштиту природе, на подручју Републике Србије се налази:

- 1) 44% бриофита (маховине, јетрењаче и рожњаче)
- 2) 18% васкуларне флоре Европе;
- 3) 16% фауне риба Европе;
- 4) 15% фауне гмизаваца и водоземаца Европе;
- 5) 66% фауне птица Европе;
- 6) 43% фауне сисара Европе.

Специјска разноврсност у Републици Србији је делимично истражена и документована за поједине таксономске групе. Међутим, потребно је допунити постојеће податке о броју прокариотских врста, тј. врста које припадају царству *Monera* (на подручју Републике Србије и Црне Горе заједно наводи се 220 врста цијанобактерија које припадају овом царству), а такође ажурирати евиденцију броја таксона најхетерогенијег царства – *Protista* у Републици Србији. Доступне су ограничене информације о разноврсности слатководних алги (1.400 врста) и *Rhizopoda* – амеба са *ljuštucima* (236 врста).

---

¹ Термини биолошка разноврсност и биодиверзитет се у документу користе равноправно и односе се на свеукупност гена, врста и екосистема на Земљи или неком јасно одређеном подручју

Слична ситуација је и са царством *Fungi*, иако извештаји указују на то да у Републици Србији постоји између 3.000 и 6.000 врста макромицета, описано је 1.300 врста гљива (Иванчевић, 2006.; Мијовић et al, 2012.), а нова истраживања разноврсности лишајева (*Lichenes*) наводе да се у Републици Србији налази 586 врста лишајева.

Царство *Plantae* је највише истраживано; у Републици Србији је забележено присуство 800 врста маховина (654 правих маховина, 120 јетрењача и 1 рожњача) (*Bryophyta*) ukupno 3.730 autohtonih taksona (ranga vrste i podvrste) vaskularne flore (*Pteridophyta*, *Pinophyta*, *Magnoliophyta*), са претпоставком да се њихов укупан број креће између 3.900 и 4.000.

Подаци о специјској разноврсности у оквиру царства *Animalia* у Републици Србији познати су за ваљкасте црве (*Nematodes*) – 139 врста, *Anostraca*, *Notostraca* i *Conchostraca* – 18 врста, *Amphipoda* – 33 врсте, рибе (*Osteichthyes*) – око 100 врста, водоземце (*Amphibia*) – 19 врста, гмизавце (*Reptilia*) – 26 врста, птице (*Aves*) – око 352 врста и сисари (*Mammalia*) – 95 врста.

2.1.1.1. Угрожене врсте

Прва Црвена књига у Србији израђена је 1999. године – *Црвена књига флоре Србије I*, која се односи на ишчезле и крајње угрожене биљне врсте и садржи 171 биљни таксон, што чини око 5% укупне флоре Републике Србије. Од тог броја, четири ендемична таксона су неповратно изгубљена из светског генофонда; 46 таксона су ишчезла из Републике Србије, али се и даље могу наћи у суседним подручјима или у *ex-situ* условима (ботаничким баштама); 121 врста је крајње угрожена, са великом вероватноћом да у блиској будућности нестане са наших простора, или из света, ако им се не посвети одговарајућа пажња.

Друга Црвена књига – *Црвена књига дневних лептира Србије* објављена је 2003. год. и садржи анализу 57 врста лептира које чине 34% фауне лептира Републике Србије. Једна врста се води као ишчезла (*Leptidea morsei*), а 11 врста се воде као угрожене.

Трећа и четврта Црвена књига - *Црвена књига фауне Србије I водоземаца* и *Црвена књига фауне Србије II гмизаваца* су објављене 2015. године. У Црвеној књизи водоземаца се налази пет врста репатих (једна врста даждевњака и четири врсте мрмољака) и пет врста безрепих водоземаца (жаба). У Црвеној књизи гмизаваца налазе се три врсте корњача, седам врста гуштера и шест врста змија.

Пре објављивања црвених књига, израђен је и *Прелиминарни списак врста за црвену листу кичмењака* 1990-1991. године. На овом списку налази се једна врста колоуста и 30 врста риба, 22 врсте водоземаца, 21 врста гмизаваца, 72 врста сисара, као и велики број птица (353 врсте). Потребно је напоменути да су се у међувремену критеријуми Црвене листе и тада опредељене категорије угрожености појединих врста значајно изменили.

2.1.2. Екосистемска разноврсност

На територији Републике Србије присутно је четири од дванаест терестричних биома света:

1) зонобиом листопадних (широколисних) шума. У Републици Србији се овај зонообиом углавном налази у форми храстових и букових шума;

2) степски зонобиом – са черноземом као зоналним земљиштем и степском вегетацијом (у Републици Србији претежно шумскостепском вегетацијом);

3) зонобиом (оробиом) четинарских бореалних шума – у условима планинске климе западних, југозападних и југоисточних делова Републике Србије;

4) зонобиом (оробиом) високопланинске „тундре” – у условима алпијске климе највиших планина Републике Србије.

Између ових зонобиома постоји низ прелаза и међусобних утицаја, као последица географских, петрографских и орографских карактеристика територије Републике Србије.

На територији Србије регистровано је 1.200 асоцијација у којима доминирају васкуларне биљке, 59 вегетацијских класа и 10 основних типова зоналних екосистема. Највећи број биљних асоцијација ендемичног карактера у Републици Србији јавља се у саставу вегетација стена, рудина и сипара. Од посебног значаја за заштиту биолошке разноврсности су екосистеми термофилних серпентинских камењара, панонских слатина, планинских тресава, високих зелени и планинских мезофилних ливада, с обзиром на велики број присутних ендемичних врста. Од шумских и жбунастих заједница са ендемичним дрвенастим биљкама, нарочито су значајне шуме оморике (*Piceion omorikae*), мунике (*Pinion heldreichii*), молике (*Pinion peucis*), горског јавора (*Aceretum heldreichii*, *Aceri-Fagetum*), тип полидоминантне шуме са Панчићевим макленом (нпр. *Fago-Aceri intermedii-Coryletum colurnae*, *Quercu-Aceri intermedii-Coryletum colurnae* и *Fraxino-Aceri intermedii-Coryletum colurnae*) и мечијом леском (*Fago-Corylenion colurnae*), шибљаци јоргована (*Syringion*) и друге.

Најважнији центри екосистемског диверзитета у Србији са великим бројем ендемичних, реликтних и ендемо-реликтних заједница су: високопланинска подручја (Копаоник, Тара, Шар-планина, Проклетије, Стара планина и Сува планина), пешчарска и степска станишта (Делиблатска и Суботичко-Хоргошка пешчара и мозаичне слатине у Банату и Бачкој, у Војводини) и рефугијална подручја (Ђердапска клисура, кањон Дрине, Сићевачка клисура, долина реке Пчиње).

2.1.2.1. Типови станишта

Први интегрални систем класификације станишта Републике Србије, који је настао на основу анализе фитоценолошких, еколошких и биогеографских података и који је компатибилан са EUNIS системом класификације станишта, дефинисан је у периоду 2003-2005. године.

Основни типови станишта у Србији, према EUNIS класификацији, су:

- Копнена површинска водена станишта
- Мочварна, тресавска и ритска станишта
- Травна станишта и станишта високих зелени
- Вриштине, жбунаста станишта и тундра
- Шуме и шумска станишта и друге пошумљене површине
- Унутарконтинентална станишта са слабо развијеном вегетацијом
- Редовно или скоро култивисана пољопривредна, хортикултурна или домаћа станишта
- Конструкције, индустријска и друга вештачка станишта.

У оквиру овог пројекта направљен је Приручник са основним подацима о стаништима Србије који обухвата сва природна и полуприродна станишта у Србији.

Потребно је додатно урадити допуну подацима и описима вештачких станишта, у које спадају станишта на урбаним, индустријским и пољопривредним површинама, као и подацима о вештачки подигнутим засадима различитих шумских култура. Србија је у процесу припреме Класификације националних станишта.

2.1.3. Генетичка разноврсност

Досадашња истраживања и анализе везане за генетичку разноврсност биљака у Републици Србији вршени су на неким родовима и/или врстама, углавном у оквиру већих регионалних пројеката, обично на европском или глобалном нивоу. У том смислу постоје одређени резултати у области генетичке диференцијације врста родова: *Asyneuma*, *Cerastium*, *Edraianthus*, *Hypericum* и *Ramonda*, као и за неке врсте маховина.

Генетичка разноврсност одређених популација или група популација животињских врста које насељавају територију Републике Србије, позната је на основу резултата анализа генетичке варијабилности популација у оквиру читавог ареала. Тако је ниво генетичке диференцијације популација у Републици Србији познат за неке дивље врсте које су под режимом експлоатације, на пример поскок (*Vipera ammodytes*) и зелене жабе (*Rana synklepton esculenta*) или су то ловне врсте дивљачи/сисара, као што је срна (*Capreolus capreolus*) и друге врсте. Студије указују на то да је овим популацијама потребна посебна пажња са аспекта очувања, јер знатно доприносе укупној генетичкој разноврсности тих врста. Урађена су и испитивања генетичке разноврсности неких врста риба, као што су поточна пастрмка (*Salmo trutta*), липљен (*Thymallus thymallus*), кечига (*Acipenser ruthenus*), неке врсте мрена из рода *Barbus*.

2.1.3.1. Генетички ресурси

Генетички ресурси (у смислу укупне разноврсности структуре ДНК код врста које се директно или индиректно користе од стране човека) представљају кључну компоненту агробiodиверзитета. Агробiodиверзитет Републике Србије обухвата врсте и станишта гајених биљака и животиња, као и врсте и екосистеме значајне за производњу хране за потребе људи и сточне хране (врсте у агроекосистемима, пашњацима и ливадама, шумским и акватичним екосистемима).

Биљни и животињски генетички ресурси су од суштинског значаја за одрживи развој многих руралних средина Републике Србије, али је истовремено очување тих ресурса условљено, између осталог, још увек недовољно активном улогом руралног становништва у неговању, одрживом коришћењу и економском вредновању агробiodиверзитета.

2.1.3.1.1. Биљни генетички ресурси

Биљни генетички ресурси представљају природне ресурсе, који су значајни за исхрану људи и животиња, као и за обезбеђивање сировина за индустрију. Очување, истраживање, прикупљање, карактеризација, вредновање и документација биљних генетичких ресурса за храну и пољопривреду су од суштинског значаја за остваривање циљева Римске декларације о светској сигурности у храни и Плана акције Светског самита о храни (Рим, 1996. и 2009. год.). FAO Међународни споразум о биљним генетичким ресурсима за храну и пољопривреду потписан је 2002. године, а потврђен у Скупштини Србије 2013. године („Службени гласник РС – Међународни уговори“ број 1/2013). Циљеви овог споразума су очување и одрживо коришћење биљних генетичких ресурса за храну и пољопривреду и равноправно учешће у подели користи које проистичу из њиховог

коришћења, а у складу са Конвенцијом о биодиверзитету.

У Републици Србији се очување биљних генетичких ресурса врши на два основна начина: *in-situ* и *ex-situ*. Генетички ресурси воћака и винове лозе у Републици Србији се одржавају *in-situ* на приватним имањима и у сарадњи са државним институцијама: огледна добра пољопривредних факултета у Београду и Новом Саду, Институт за воћарство у Чачку и Институт за виноградарство и винарство у Нишу. Већина генетичких ресурса је тренутно заштићена *ex-situ*, односно изван њихових природних станишта, у Банци биљних гена и у колекцијама оплемењивачких института у Србији.

У Табели 1 приказани су број узорака и називи група усева које се тренутно налазе у Националној колекцији биљних генетичких ресурса која се чува у Банци биљних гена (укупно 4.238 узорака од 249 биљних врста).

Табела 1: Тренутно стање у Националној колекцији биљних генетичких ресурса која се чува у Банци биљних гена

Биљни генетички ресурси - усеви	бр. узорака
Житарице	2.983
Индустријске биљке	367
Поврће	214
Крмно биље	285
Лековито и ароматично биље	389
Укупно	4.238

Извор: Министарство пољопривреде и заштите животне средине, 2015.

Управа за заштиту биља Министарства пољопривреде и заштите животне средине води евиденцију о признатим сортама, на основу Закона о признавању сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС“, број 30/2010). Такође, Управа за заштиту биља води и Регистар заштићених биљних сорти (Табела 2), на основу Закона о заштити права оплемењивача биљних сорти („Службени гласник РС“, бр. 41/2009 и 88/2011)

Табела 2: Биљне сорте заштићене у Републици Србији

Тип културе	Број сорти
Стрна жита и кукуруз	82
Крмно биље	2
Поврће	30
Воће	55
Соја	11
Хортикултурно и лековито биље	6

Извор: Министарство пољопривреде и заштите животне средине, 2015.

2.1.3.1.2. Генетички ресурси домаћих животиња

Република Србија поседује јединствене расе домаћих животиња, које су настале дуготрајним процесом селекције од стране човека и природних услова који владају у одређеним подручјима. Међутим, депопулација планинских предела, као и запостављање и напуштање сточарске производње у маргиналним подручјима, довели су до нестајања бројних раса и сојева домаћих животиња.

Према Правилнику о листи генетских резерви домаћих животиња, начину очувања генетских резерви домаћих животиња, као и о листи аутохтоних раса домаћих животиња и угрожених аутохтоних раса („Службени гласник РС”, број 38/2010), у Србији је евидентирано укупно 30 аутохтоних раса животиња, од којих су угрожене оне, код којих је укупан број женских приплодних грла мањи од дефинисаног (нпр. за говеда 7.500 грла, за овце и козе по 10.000, за живину 25.000 грла). На подручју Републике Србије се налази и аутохтона раса пчеле, *Apis mellifera carnica* са варијететима, која представља једну од највреднијих раса медоносне пчеле на свету.

2.1.3.1.3. Остали генетички ресурси

Независно од гајених биљака, укупном агробiodиверзитету Републике Србије значајно доприносе и самоникле врсте од значаја за производњу хране и пољопривреду (кормне биљке, лековите и ароматичне биљке, украсне биљке, медоносне и дивље воћне врсте, микроорганизми и гљиве), али и ливаде, пашњаци, ивична и рудерална станишта, укључујући коровску флору и вегетацију.

Укупан број лековитих и ароматичних биљних врста у нашој флори је око 700, од којих је 420 званично регистровано, а у промету се налази око 280. Медоносне биљне врсте су, пре свега, компоненте ливадских, шумских и агроекосистема, а њихов број у Републици Србији процењује се на око 1.800. Досадашња проучавања диверзитета коровске флоре у Републици Србији показала су да број коровских врста схваћених у најширем смислу чини око 28% од укупне флоре.

Са становишта бодиверзитета и екосистемских услуга, највећи значај имају природне састојине шума високог порекла. У шумама високо природног порекла евидентирано је 38 врста дрвећа, од којих су две алохтоне (багрем и дуглазија, које су према Националној инвентури шума присутне у ниским бројностима). Најзаступљенија врста је буква са 57,1% учешћа у укупној запремини. У оквиру аутохтоних шумских генетичких ресурса највећу вредност имају ендемични и ендемо-реликтни таксони (*Pinus peuce*, *Pinus heldreichii*, *Pinus nigra subsp. gocensis*, *Picea omorika*, *Taxus baccata*, *Prunus laurocerasus*, *Acer heldreichii*, *Fraxinus pallisiae*, *Forsythia europaea*, *Corylus colurna*, *Daphne blagayana*, *Daphne mesereum* и др.). Такође, у оквиру шумских генетичких ресурса, велики значај имају и самоникле воћне врсте као генетички ресурси за храну и пољопривреду (регистровано је 88 самониклих воћних врста, од којих је 12 у значајном опадању бројности), а посебно у оплемењивању воћака, калемљењу и као ресурс који се сакупља. Значајан генетички и економски ресурс су и тартуфи, који се као симбионти налазе у многим листопадним шумама.

Међу генетичким ресурсима лековитог и ароматичног биља, највећи значај има генетичка разноврсност економски значајних врста (камилица, нана, жалфија, кантарион, хајдучка трава, вранилова трава, ува, одољен, боквица, јагорчевина итд.), као и врста ограничених ареала и оних које су из различитих разлога у опадању. Потребно је више пажње посветити процени и мониторингу стања популација генетичких ресурса лековитог и ароматичног биља и потреби њиховог очувања. Тренутно је под контролом 63 биљне врсте, 10 врста лишажева, 15 врста гљива и 9 врста животиња.

2.1.4. Заштита биолошке разноврсности

Заштита биолошке разноврсности у Србији се остварује спровођењем мера заштите и унапређења врста, њихових популација, природних станишта и екосистема (Закон о заштити природе („Службени гласник РС” бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016).

2.1.4.1. Заштићена подручја

Заштићена подручја у Републици Србији представљају подручја која по својим еколошким, биогеографским и другим карактеристикама представљају подручја од изузетног значаја са екосистемима и пределима посебних вредности у погледу изворности, разноврсности вегетације, флоре и фауне, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидролошких и других појава и процеса, културно-историјске вредности и антропофеномена насталих у интеракцији човека и природе и као такви налазе се под заштитом државе. Стављају се у функцију спровођења укупне заштите и развоја природних ресурса и свих осталих вредности, специфичности и феномена, Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016) и актима о проглашењу заштићених подручја, као добра од општег интереса.

Површина заштићених подручја тренутно износи 578.708 ха, што представља 6,54% територије Републике Србије. Под заштитом се налази 5 националних паркова, 16 паркова природе, 20 предела изузетних одлика, 70 резервата природе, 4 заштићена станишта, 312 споменика природе као и 38 подручја од културног и историјског значаја која су заштићена на основу ранијег Закона о заштити животне средине и Закона о заштити споменика културе, односно укупно 465 заштићених подручја. Према Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/2010), површина заштићених подручја би требала да износи 12% до 2020. године. Карта заштићених подручја дата је у Прилогу 1 овог документа.

Систем управљања заштићеним подручјима у Републици Србији дефинисан је Законом о заштити природе и пратећим прописима и другим законима којима се уређују поједине области (заштита и коришћење природних ресурса - шума, вода, земљишта, планирање и уређење простора, изградња објеката), као и путем основних инструмената управљања (планови и програми управљања, институционално-организациони оквир, информационо-документациона основа и финансирање).

Доношењем Закона о заштити природе омогућена је изградња и јачање успешности система управљања заштићеним подручјима, кроз модернизован и прецизно одређен садржај и начин доношења управљачких докумената: планова и програма управљања и правилника о унутрашњем реду и чуварској служби, при чему је обезбеђено учешће јавности кроз институцију јавног увида, јавне расправе и других облика консултација и појачана улога органа који проглашавају заштићена подручја у поступку доношења тих докумената. Такође је ојачан систем чувања заштићених подручја кроз прецизирање обавезе управљача да формирају чуварску службу, обезбеђивање већих овлашћења за чуваре и стварање услова за материјално опремање и стручно усавршавање чувара. Постављен је законски основ за стабилно финансирање заштићених подручја, између осталог и проширивањем извора финансирања, где се заштићена подручја финансирају из буџета, накнада за коришћење заштићених подручја, локалних самоуправа и других извора финансирања. Прецизиран је садржај и обим овлашћења и обавеза управљача којима је поред чувања, спровођења режима заштите, одржавања и презентације заштићених подручја, приоритетни задатак и заснивање дијалога, сарадње и партнерства са становништвом, привредним субјектима који заштићена подручја користе на одржив начин

и локалном самоуправом, као и организовање мониторинга вредности подручја којима управљају, заснивање и вођење база података о тим вредностима, земљишту/простору и другим непокретностима. Један од доприноса афирмацији заштићених подручја је и установљење знака заштите природе и дана заштите природе Србије који се обележава 11. априла.

Заштићеним подручјем управља управљач, који може бити правно лице, предузетник или физичко лице, а које испуњава стручне, кадровске и организационе услове за обављање послова очувања, унапређења, промовисања природних и других вредности и одрживог коришћења заштићеног подручја, прописане актом којим се дефинишу обавезе управљача. Управљач се именује актом о проглашењу. Управљачи заштићених подручја од националног интереса су: јавна предузећа основана посебним законом ради управљања националним парковима; јавна предузећа и установе основане од стране Владе, АП Војводине или локалне самоуправе за: управљање природним ресурсима и обављање других послова од општег интереса; акционарска друштва; привредна друштва које је основала Влада; удружења, односно невладине организације и верске заједнице. Заштићеним подручјима мање површине и у приватном власништву, која су проглашена на локалном нивоу, управљање је поверено и физичким лицима.

Финансирање заштићених подручја углавном се обавља из средстава буџета Републике Србије, АП Војводине и локалних самоуправа, као и од коришћења природних ресурса, прихода остварених из туризма, донација и других извора у складу са законом. Већина буџетских средстава која долазе у заштићено подручје одлазе на текуће трошкове финансирања институција и запослених, а део и на мере активне заштите. Министарство надлежно за заштићена подручја на националном нивоу финансира активности у заштићеним подручјима кроз пројекте, што доприноси већем степену искоришћености средстава за заштиту и унапређење биодиверзитета у заштићеним подручјима.

Законом о заштити природе дефинисани су следећи системи заштићених подручја:

- Строги резерват природе - подручје неизмењених природних одлика са репрезентативним природним екосистемима, намењено искључиво за очување изворне природе;
- Специјални резерват природе - подручје са неизмењеном или незнатно измењеном природом;
- Национални парк - подручје са већим бројем разноврсних природних екосистема од националног значаја, истакнутих предеоних одлика и културног наслеђа;
- Споменик природе - мања неизмењена или делимично измењена природна просторна целина;
- Заштићено станиште - подручје које обухвата један или више типова природних станишта значајних за очување једне или више популација дивљих врста и њихових заједница;
- Предео изузетних одлика - подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима;
- Парк природе - подручје добро очуваних природних вредности са претежно очуваним природним екосистемима и живописним пејсажима.

Категоризација заштићених подручја врши се на основу Правилника о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/2015). Заштићена подручја на основу своје геолошке, биолошке,

екосистемске и предеоне разноврсности, као и од значаја станишта врста птица и других миграторних врста, односно од своје вредности и значаја, сврставају у категорије:

- I категорија - подручје међународног, националног, односно изузетног значаја;
- II категорија - подручје покрајинског/регионалног, односно великог значаја;
- III категорија - подручје локалног значаја.

На основу одлика и стања природних вредности, циљева њиховог очувања и коришћења на заштићеним подручјима, успоставља се режим заштите I (првог), II (другог) и/или III (трећег) степена. Режим заштите I степена (око 5% укупно заштићене површине) – строга заштита која подразумева забрану коришћења природних ресурса и простора, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине. Режим заштите II степена (око 25% укупно заштићене површине) – активна заштита која подразумева ограничено и строго контролисано коришћење природних ресурса, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа. Режим заштите III степена (око 70% укупно заштићене површине) – проактивна заштита која подразумева либералнији однос према коришћењу природних ресурса и укупним активностима одрживог социо-економског развоја, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја. Површином режима заштите III степена обухваћена су и некатегорисана подручја. Режији заштите и границе заштићеног подручја утврђују се актом о проглашењу заштићеног подручја, који се доноси на основу студије заштите.

Поред природних добара заштићених у националним оквирима, у Србији су издвојена и заштићена подручја која су значајна сходно међународним прописима.

На основу Конвенције о мочварама које су од међународног значаја, посебно као пребивалиште птица мочварица (Рамсарска конвенција) десет подручја је добило статус Рамсарских подручја, укупне површине 63.919 ха што представља 0,72% територије Србије. Завод за заштиту природе Србије дефинисао је прелиминарни списак од 68 потенцијалних Рамсарских подручја у Србији, припремљене су и студије за именовање једанаестог Рамсарског подручја, које би обухватило Национални парк Ђердап и међународно значајно подручје за птице „Мала Врбица“.

Према Конвенцији о заштити светске културне и природне баштине (UNESCO, 1972), на Листи светске баштине, у оквиру програма „Човек и биосфера“ (MAB – Man and Biosphere) од 2001. године се налази парк природе „Голија“, заједно са околином манастира Студеница, као Резерват биосфере "Голија - Студеница" са површином 53.804 ха (0,61% територије Србије). Током 2016. године предата је номинација Секретаријату UNESCO за још један резерват биосфере у Србији - „Бачко Подунавље“ са површином 176. 635 ха.

Подручја која имају одређени међународни статус су и 61 значајно подручје за биљке (енг. *Important Plant Areas - IPA*) укупне површине 747.300 ха, 42 значајно подручја за птице (енг. *Important Bird Areas - IBA*) укупне површине 1.259.624 ха и 40 одабраних подручја за дневне лептире (енг. *Prime Butterfly Areas - PBA*) укупне површине 903.643 ха.

2.1.4.2. Еколошка мрежа

Еколошка мрежа као функционално и просторно повезана целина успоставља се ради очувања типова станишта од посебног значаја за заштиту, за обнављање и/или унапређивање нарушених станишта и за очување станишта дивљих врста флоре и фауне у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016).

Еколошку мрежу чине еколошки значајна подручја и еколошки коридори. Еколошки значајна подручја су: подручја од националног значаја која биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу доприносе очувању биолошке разноврсности у Републици Србији и подручја од међународног значаја која биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу доприносе очувању типова станишта и станишта врста укључујући птице у складу са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права.

Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/2010) утврђује еколошку мрежу Републике Србије, састав, заштиту, управљање и финансирање мреже. Укупна површина 101 еколошки значајног подручја је 1.849.202 ха или 20,93% територије Србије.

У Прилогу 2 је дата карта еколошки значајних подручја еколошке мреже.

Натура 2000

Европска еколошка мрежа Натура 2000 успоставља се у складу са Директивом о очувању природних станишта и дивље фауне и флоре (92/43/ЕЕЗ) и Директивом о очувању дивљих птица (2009/147/ЕК), на територији земаља чланица ЕУ. Натура 2000 биће успостављена на територији Републике Србије до дана приступања Европској унији.

Емералд мрежа

Емералд мрежа се успоставља на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција), на територији земаља које нису чланице ЕУ. Емералд мрежа представља еколошку мрежу састављену од Подручја од посебне важности за заштиту природе (енг. *Areas of Special Conservation Importance - ASCI*). На територији Републике Србије идентификовано је и номиновано 61 Емералд подручје нарочито значајно за заштиту и очување дивљих биљних и животињских врста и њихових станишта, са укупном површином од 1.019.269,31 ха, што представља 11,54% територије Србије.

2.1.4.3. Заштићене врсте

Према Закону о заштити природе, дивље врсте које су угрожене или могу постати угрожене, које имају посебан значај са генетичког, еколошког, екосистемског, научног, здравственог, економског и другог аспекта, штите се као строго заштићене дивље врсте или заштићене дивље врсте. У Србији је заштићено 1.759 врста као строго заштићене и 854 врста као заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива. Посебан вид заштите односи се на врсте које могу бити угрожене услед прекомерног и неконтролисаног сакупљања из природе.

Коришћење неких врста сисара, птица и риба регулисано је другим актима, као што су Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, број 18/2010) и Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, број 128/2014).

Од врста које се налазе на списку заштићених дивљих врста (прилог 2 Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива), под контролом коришћења и промета је укупно 97 дивљих врста биљака, животиња и гљива. Од тога је 63 врсте биљака (2 врсте папратњака и 61 семењача), 15 врста гљива и 10 врста лишајева (цео род *Usnea*, укупно 8, осим врста које су строго заштићене) и 9 врста животиња (2 врсте гмизаваца, 3 врсте водоземаца и 4 врсте бескичмењака).

У складу са Законом о заштити природе, на основу мишљења завода за заштиту природе, Министарство заштите животне средине издаје дозволе за истраживање строго заштићених и заштићених дивљих врста у научноистраживачке и образовне сврхе, у циљу вођења евиденције о начину и обиму њиховог коришћења, као и факторима угрожавања заштићених и строго заштићених дивљих врста ради утврђивања и праћења стања њихових популација. Евиденцију о издатим дозволама и извештајима након реализовања научно-истраживачког рада воде министарство надлежно за послове заштите природе и заводи за заштиту природе.

У Прилозима 3. и 4. дате су Табеле са упоредним прегледом врста у Србији које су строго заштићене и заштићене на националном и имају одређени статус заштите на међународном нивоу.

2.1.4.4. Остала заштићена природна добра

Осим заштићених подручја и заштићених врста, заштићена природна добра су и покретна заштићена природна документа, која представљају делове геолошког и палеонтолошког наслеђа, као и биолошка документа која имају изузетан научни, образовни и културни значај (одређени фосили, минерали, кристали и минералне друзе, миколошке, ботаничке и зоолошке збирке и појединачни конзервирани препарати органских врста).

Законом је забрањено сакупљање и/или уништавање покретних природних докумената, као и уништавање или наношење штете њиховим налазима.

2.2. Геолошка разноврсност Републике Србије

Заштита геолошке разноврсности² при коришћењу и уређењу простора остварује се спровођењем мера очувања природе, геолошких и палеонтолошких докумената, као и објеката геонаслеђа у условима *in-situ* и *ex-situ* заштите (Закон о заштити природе, „Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016).

Простор који обухвата територију Републике Србије изграђен је од најразличитијих врста стена ствараних кроз дугу историју развоја која датира још од најстарије епохе геолошке историје - прекамбријума, преко палеозоица, мезозоица, кенозоика до најмлађе периоде - квартара, која траје и данас. Овај простор је за време кенозоика у геотектонском смислу представљао део североисточног Алпског орогена чији су тектонски покрети довели до формирања нових депозиционих средина (Панонски, Перипанонски и Дакијски басени) у процесу гравитационог тоњења, углавном током олигоцене и старијег миоцена. Са друге

---

² Термини геолошка разноврсност и геодиверзитет се у документу користе равноправно и односе се на скуп геолошких формација и структура, појава и облика геолошке грађе и геоморфолошких карактеристика различитог састава и начина постанка и разноврсних палеоекосистема мењаних у простору под утицајима унутрашњих и спољашњих геодинамичких чинилаца током геолошког времена.

стране планински венци Динариди, Српско-македонска маса и Карпато-балканиди су били у процесу константног издизања што је била последица компресије изазване покретима и колизијом Јадранске плоче са Динарским орогеном и та компресија се одразила на повећање дебљине земљине коре на поменутих просторима. Стога за време неогена можемо издвојити следеће крупне тектонске јединице на територији Србије: Динариди, Српско-Македонска маса, Карпато-Балканиди, Панонски и Дакијски басен.

Србија је земља која има дугу традицију геолошких истраживања и заштите геолошких објеката, писани трагови о неким почетним облицима заштите потичу још из XIV века, а прва детаљна геолошка истраживања иницирали су утемељивачи природних наука у Србији почетком 20. века ботаничар Јосиф Панчић, академик Јован Жујовић и њихови следбеници.

Јединствена политика заштите геонаслеђа у Србији започета је 1995. године, када је основан Национални савет за геонаслеђе. Национални програм за заштиту животне средине из 2005. године поставља израду Националне стратегије геодиверзитета као један од својих циљева. Своју опредељеност за одрживо коришћење геонаслеђа на међународном плану, Србија је, између осталог показала и чланством у Европској асоцијацији за конзервацију геолошког наслеђа (ProGEO). Вредновање геонаслеђа према јединственом концепту је усвојено од стране ове асоцијације 1996. године чиме је започета јединствена политика заштите геонаслеђа, када је и усвојена подела геобјеката-репрезентата (А-И) на основу које се издвајају карактеристичне геоструктуре које осликавају специфичност геодиверзитета, односно: А) Палеобиолошки (макро и микро фауна, флора, трагови, строматолити, биохемијски); Б) Геоморфолошки (пећине, вулкани, водопади, фјордови, циркови, карст итд); Ц) Палеоеколошки (некадашњи климати, глобална седиментна геологија, фосилни индикатори); Д) Магматско, метаморфно и седиментно петролошки, текстурни и структурни; Е) Стратиграфски (секвенце, стратотипови горњих граница, интервал стратотипова, биозоне типа објеката широког значења, палеомагнетски догађаји итд); Ф) Минералолошки; Г) Структурни (главне тектонске или гравитационе структуре); Х) Економски (интрузиви, изливи, металична и неметалична лежишта, рудници и каменоломи.); и И) Остали репрезенти (историјски, за развој геолошке науке). На основу ове поделе, свака земља чланица асоцијације треба да формира инвентар објеката геонаслеђа. По завршетку инвентара објеката геонаслеђа приступа се припреми листе приоритета.

Инвентар објеката геонаслеђа Републике Србије је завршен 2005. године и обухвата око 650 геолошких, палеонтолошких, геоморфолошких, спелеолошких и неотектонских објеката, односно: 130 објеката историјско-геолошког и стратиграфског наслеђа, 58 објеката петролошког наслеђа, 192 објеката геоморфолошког наслеђа, 42 објеката неотектонске активности и геофичког наслеђа, 80 објеката спелеолошког наслеђа, 19 објеката хидрогеолошког наслеђа, 18 објеката педолошког и георхеолошког наслеђа, 13 група објеката са климатским специфичностима, као и 99 објеката *ex-situ* геонаслеђа.

2.3. Предеона разноврсност Републике Србије

Предео је одређена територија чији карактер представља специфичан спој природних и створених вредности карактеристичних за дати регион (Закон о заштити природе, „Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016). Према Европској конвенцији о пределу (European Landscape Convention, Council of Europe, 2000)

предео је дефинисан као зона или област каквом је види локално становништво и посетиоци, чија визуелна обележја и карактер представљају производ деловања природних и/или културних (односно, људских) фактора. Ова дефиниција је одраз идеје да се предели мењају у времену, под утицајем природних сила и људских бића.

Сагледавање предела и његових вредности као елемената културе и идентитета је сасвим нов приступ у просторним документима у Србији. Просторним планом Републике Србије дефинисан је стратешки оквир имплементације савременог концепта предела и следећи приоритети: „Карактеризација предела Србије“ која подразумева идентификацију предела различитог карактера на националном и регионалном нивоу, којом се формира основа за валоризацију и заштиту природних и културних предела, планирање и управљање њиховим квалитетом, стратешку процену и процену утицаја на животну средину и формирање ГИС-а о природним и културним вредностима предела, као и пилот пројекти „Карактеризације предела“ за посебна приоритетна подручја (локални ниво).

По недостатку података о значајним и карактеристичним обележјима предела, заштита предела се остварује на два начина: формирањем заштићених подручја или заштитом одређених (визуелних, структуралних) карактеристика предела. У складу са постојећим прописима, предео изузетних одлика је заштићено подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима, које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва. Издвојен је и културни предео изузетних одлика, чиме су културно историјске вредности посебно вредноване и истакнуте са аспекта заштите природе.

3. Анализа спровођења Стратегије биолошке разноврсности Републике Србије за период 2011- 2018. године

Анализа спровођења извршена је према утврђеним циљевима Стратегије биолошке разноврсности Републике Србије за период 2011- 2018. године

НАЦИОНАЛНИ ЦИЉЕВИ	
Стратешка област	Напредак
1. Очување биодиверзитета	
1.1: Омогућити угроженим врстама и еколошким заједницама одрживост у својим природним стаништима због генетске разноврсности и	<p>Ревидиран је Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, са листама наведених врста („Сл. гласник РС“, бр. 5/2010 и 47/2011).</p> <p>Сваке године доноси се наредба о забрани сакупљања појединих заштићених врста дивље флоре и фауне која се односи на територију целе Србије, или на подручја појединих управних округа.</p> <p>Редовно се прати стање појединих врста биљака и животиња, станишта и екосистема у заштићеним подручјима, према средњорочним плановима и</p>

<p>потенцијала за еволутивни развој. Обновити биолошку разноврсност у деградираним областима. Допунити in-situ мере очувања одржавањем ex-situ локација и спровођењем ex-situ мера очувања.</p>	<p>годишњим програмима управљања. У оквиру заштићених подручја праћено је стање популација појединих угрожених врста и предузимане су мере за заштиту станишта. У сектору шумарства, у складу са принципима ФСЦ сертификације шума, врши се обавезан мониторинг ретких, угрожених и рањивих врста, који спроводе корисници и/или управљачи подручја (преко чуварске службе), који је више стручног него научног карактера.</p> <p>Извршена је идентификација типова станишта према Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта („Сл. уџбени гласник РС“, бр. 35/2010) и о мерама заштите за њихово очување. Припремљен је пројектни задатак за покретање пројекта Натура 2000 преко средстава ИПА 2016 који ће, између осталог, обухватити и картирање типова станишта и врста према ЕУ Директивама о стаништима и птицама. На територији СРП Засавица урађено је картирање значајних типова станишта као и картирање и процена стања популација међународно значајних врста.</p> <p>Потписан је Споразум између РС и Републике Српске, о мерама заштите и одрживог коришћења младице (<i>Hucho hucho</i>) у реци Дрини. У оквиру формиране базе података о биодиверзитету копнених вода Србије–Биодиверзитет акватичних екосистема Србије (БАЕС), идентификоване су врсте којима је неопходна еџ ситу заштита. Започето је формирање банке гена аквагамета и криопрезервација сперматозоида одређених врста риба у лабораторијским и теренским условима, у оквиру новооснованог Центра за конзервацију биодиверзитета и рибарства слатких вода који се налази у склопу Акваријума на ПМФ у Крагујевцу.</p> <p>У оквиру континуираног инспекцијског и стручног надзора за потребе контроле неовлашћеног држања заштићених врста животиња у заточеништву код физичких лица, у продавницама кућних љубимаца, одгајивачницама и на граничним прелазима, врши се њихово преузимање и збрињавање у зоо-вртове и прихватилишта за дивље врсте, у складу са процедуром прописаном Правилником о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС“, бр. 99/09 и 06/14).</p>
<p>1.2: Пратити, регулисати и смањити утицај процеса и активности који имају или ће вероватно имати значајне неповољне утицаје на биолошку разноврсност</p>	<p>Донет је Правилник о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС, бр. 37/11).</p> <p>Израђена је Стратегија заштите од пожара за период 2012-2017. године („Службени ласник РС“, бр. 21/2012).</p> <p>Израђен је предлог списка инвазивних врста у Републици Србији и мера контроле и сузбијања за потребе израде поџаконског акта о мерама контроле и сузбијања инвазивних врста.</p> <p>У периоду 2010-2011. године израђена је база података инвазивних врста на подручју АП Војводине са основним информацијама њихове биологије, екологије и дистрибуције.</p>

	<p>Донета је Студија просторне диференцијације животне средине на територији АП Војводине у циљу идентификације најугроженијих локалитета, значајне као полазне основе за све стратешке активности у простору, за планирање и налажење компромиса између појединих секторских интереса. У студији су са просторног аспекта сагледана подручја и локалитети деградиране животне средине, зоне негативних утицаја и угрожена подручја.</p> <p>У оквиру Twining пројекта за Натура 2000, урађени супилот планови управљања за НП Тара и СРП Обедску барукао потенцијалним Натура 2000 подручјем за период до 2020. године.</p> <p>Организована је и спроведена еко-кампања „Стоп тровању птица грабљивица!“, а у циљу подизања свести јавности о значају смањења негативних утицаја штетних препарата на биолошку разноврсност, чији је резултат било повлачење из употребе токсичног пестицида фурадана.</p>
2. Систем заштићених подручја	
<p>2.1: Успоставити и управљати свеобухватним, адекватним и репрезентативним системом заштићених подручја који обухвата биолошку разноврсност Републике Србије.</p>	<p>Донет је Правилник о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја ("Службени гласник РС", бр.103/13).</p> <p>Површина заштићених подручја у Србији тренутно је 7,48% територије земље. Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године, Регионалним просторним планом АП Војводине до 2020. године, Средњорочним програмом заштите природних добара 2011-2020. и Годишњим програмима заштите природних добара Завода за заштиту природе Србије и Завода за заштиту природе АП Војводине предвиђа се повећање површина под заштитом.</p> <p>У оквиру UNDP/GEF пројекта је урађена процена ефикасности управљања заштићеним подручјима према МЕТТ методологији (<i>Management Effectiveness Tracking Tool (METT)</i>). Процена ефикасности 19 заштићених подручја различитих категорија урађена је такође 2010.године (подаци из 2009. године) и 2012.године (подаци из 2011.године). Применом ове методологије процењен је напредак у ефикасности управљања, будући да је укупни просек увећан са 0.6 на 0.7 у овом периоду.</p> <p>На основу Уредбе о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/2010)установљено је 101 еколошки значајно подручје у укупној површини од око 20%. Такође, уз подршку UNDP израђен је стратески план за имплементацију ЕУ Директива о стаништима и птицама.</p> <p>За 61 кандидат Емералд подручје у оквиру Бернске Конвенције уводе се мере управљања и извештавања.</p> <p>У оквиру пројекта „Успостављање еколошке мреже у Републици Србији“ формиране су базе података са географском референцом.</p>
<p>2.2: Обезбедити доступност</p>	<p>У оквиру UNDP/GEF пројекта „Подршка одрживом финансирању система заштићених подручја у Србији“, спроведена је финансијска анализа</p>

<p>финансијских средстава за одржавање и проширење система заштићених подручја у Републици Србији уз јачање дугорочне финансијске одрживости система</p>	<p>одређених заштићених подручја у сарадњи са управљачима заштићених подручја, као основ за израду Плана за одрживо финансирање система заштићених подручја у Србији. У оквиру истог пројекта урађена је опсежна анализа одрживости финансирања система заштићених подручја према UNDP методологији (<i>Financial Sustainability Scorecard for National Systems of Protected Areas</i>) и то 2010.године (подаци из 2009.године) и 2012. године (подаци из 2011. године). Применом ове методологије процењено је да је остварен напредак у одрживости система финансирања заштићених подручја Србије, будући да је остварено подобољшање стања са 27.60% у 2009.години на 39.56% у 2011.години.</p>
<p>3. Одрживо коришћење биодиверзитета, приступ и расподела добити и економско вредновање</p>	
<p>3.1. Развити нове и ојачати постојеће механизме како би се обезбедило одрживо коришћење биолошке разноврсности у Републици Србији. Промовисати ове механизме у оквиру јавног и приватног сектора.</p>	<p>Усвојена је Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС“, бр. 33/2012). У складу са Уредбом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11) издају се дозволе за сакупљање заштићених врста биљака, животиња и гљива чиме се обезбеђује дугорочна еколошка одрживост врста приликом утврђивања нивоа сакупљања. Одрживо коришћење биодиверзитета, приступ и расподела добити и економско вредновање, није реализовано у већем степену, због неразвијеног система вредновања биодиверзитета и услуга екосистема у Србији. Овај приступ је у Србији још недовољно развијен и прихваћен, а започет је 2014. године валоризацијом екосистемских услуга у заштићеним подручјима (пројекат „Користи екосистемских услуга Националног парка Ђердап за локалну заједницу“), са циљем усвајања и прилагођавања метода за процене у наредном периоду и на другим подручјима и по секторима. Под окриљем регионалног пројекта Биодиверзитет Отвореног регионалног фонда за Југоисточну Европу (GIZ/ORF BD) - под пројекта за вредновање екосистемских услуга (ESAV) одржани су тренинзи о екосистемским услугама и валоризацији, студијска посета, као и урађене две студије случаја од којих је за Србију релевантна студија екосистемских услуга за Босутске шуме.</p>
<p>3.2. Обезбедити да друштвене и економске добити од употребе генетичких ресурса и других производа и услуга биолошке разноврсности, остану у Републици Србији.</p>	<p>2011. године потписан је Нагоја протокол, закон о ратификацији овог протокола је тренутно у скупштинској процедури. Држава учествује и у раду Међувладиног комитета за имплементацију Нагоја Протокола. 2013. године ратификован је Међународни уговор о биљним генетичким ресурсима за храну и пољопривреду.</p>
<p>3.3. Повећати националну свест и употребу метода за економско</p>	<p>Реализован је пројекат „Социо-економске користи Натура 2000“ којим су промовисане екосистемске услуге и методе процене од стране организација цивилног друштва, са циљем да се утиче на повећање свести доносиоца</p>

<p>вредновање биодиверзитета за прецизнију процену и обрачунавање економске користи заштите биодиверзитета у односу на активности које доводе до и губитка биодиверзитета</p>	<p>одлука и пословног сектора о распону економских вредности биодиверзитета као и методама за процену тих вредности.</p> <p>Механизми за економско вредновање биодиверзитета, природних подручја и услуга екосистема и интегрисање ових вредности у националне политике, планове, буџете и стратегије у релевантним секторима до сада нису успостављени.</p>
<p>4. Политички, законодавни, институционални и финансијски оквири за очување биодиверзитета</p>	
<p>4.1: Јачање и проширење оквира политике за очување биодиверзитета</p>	<p>За сектор заштите животне средине је укупно издвојено свега 0,4% бруто друштвеног производа, односно 0,9%, уколико се посматра и допринос на локалном нивоу од индустријског и приватног сектора. Фонд за заштиту животне средине је укинут Законом о престанку важења закона о фонду за заштиту животне средине ("Службени гласник РС", бр. 93/2012).</p> <p>Циљ 4.1 се остварује путем издавања услова заштите природе при изради просторних планова подручја посебне намене, регионалних просторних планова и друге просторно-планске документације, основа и програма, за изградњу објеката и реализацију различитих активности у простору, као и кроз издавање мишљења на просторне и урбанистичке планове, шумске и друге основе и програме, студије о процени утицаја, стратешке процене утицаја, законску регулативу и стратешка документа. Кроз мере заштите, очувања и унапређења природних вредности приликом израде студија заштите подручја предложених за стављање под заштиту као и у поступку израде аката о њиховом проглашењу за заштићена подручја. Путем мера очувања шума и забране промене намене (Закон о шумама, „Службени гласник РС“, бр. 30/2010).</p>
<p>4.2: Ојачати законодавни оквир за очување биодиверзитета и обезбедити примену и усаглашеност законодавства које се односи на биодиверзитет</p>	<p>Кроз пројекте Прогрес мониторинг (континуирано од 2003. године) и Twining пројекат „Јачање административних капацитета за заштићена подручја - Натура 2000“ (2010-2012.) извршена је оцена усклађености националног законодавног оквира са легислативом ЕУ.</p> <p>Министарство надлежно за послове пољопривреде редовно ради на оцењивању законодавних механизма за очување агробиодиверзитета у односу на законодавни оквир ЕУ.</p> <p>Измене и допуне Закона о заштити животне средине и Закона о заштити природе урађене су у 2016. години а измене и допуне Уредбе о еколошкој мрежи су у току.</p>
<p>4.3 Ојачати институционални</p>	<p>Активности на функционалној ревизији сектора за очување биодиверзитета још увек нису започете и нису креиране јасне и институционалне надлежности и политике.</p>

оквир за очување биодиверзитета	
4.4: Ојачати и проширити финансирање очувања биодиверзитета и дати подстицај за очување биодиверзитета у оквиру свих сектора	<p>У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, донети су Правилник о подстицајима за очување животињских генетичких ресурса и Правилник о подстицајима за очување биљних генетичких ресурса.</p> <p>Приликом припреме Акционог плана за реализацију приоритета Програма развоја АП Војводине 2014-2020. године наведене су активности и извори и финансирања за пројекте из области заштите животне средине.</p>
5. Интеграција очувања биодиверзитета у друге секторе	
5.1: Креирати и спровести интегрисане политике за очување и одрживо коришћење биолошке разноврсности на националном нивоу	<p>Циљ 5 је највише испуњен у односу на секторе шумарства и просторног планирања, кроз имплементацију услова заштите природе и података о природним вредностима, заштићеним подручјима, еколошки значајним подручјима и типовима станишта (еколошкој мрежи) у просторне планове и кроз сертификацију високо вредних шума. За сектор рударства и енергетике подаци нису били доступни.</p> <p>За секторске активности (шумарство, управљање природним ресурсима, пољопривреда, управљање водним ресурсима, туризам и рекреација, просторно планирање, транспорт, рударство, енергетика) у поступку издавања услова заштите природе врши се процена да ли се планирани радови и активности могу реализовати са становишта циљева заштите природе и донетих прописа и докумената.</p> <p>Просторни план подручја посебне намене се доноси за подручје које због природних, културно-историјских или амбијенталних вредности, експлоатације минералних сировина, искоришћења туристичких потенцијала, хидропотенцијала или изградње објеката захтева посебан режим организације, уређења, коришћења и заштите простора или које је као такво одређено Просторним планом РС, у складу са Законом о планирању и изградњи, („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 – УС и 98/13 – УС), члан 21).</p> <p>Велико је интересовање и притисак инвеститора на локације за изградњу мини-хидроелектрана, посебно у заштићеним природним добрима.</p>
5.2: Интеграције биодиверзитета у све релевантне секторе	<p>На законодавном нивоу израђен је Нацрт Националног програма очувања и одрживог коришћења биљних генетичких ресурса, Нацрт Националног Акционог плана за развој органске пољопривреде, као и нацрт Стратегије пољопривреде и руралног развоја (2014-2020).</p> <p>У сектору шумарства ЈП „Србијашуме“ и ЈП „Војводинашуме“ спровode сертификацију шума према захтевима ФСЦ стандарда (Форест Стењардсхип Цоунсил), тј. газдују шумским ресурсима на одговоран начин, узимајући у</p>

	<p>обзир да се газдује на начин који је еколошки прихватљив, социјално праведан и економски исплатив.</p> <p>У сектору рибарства, у складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр.14/16) израђују се средњорочни и годишњи програми управљања рибарским подручјима који садрже основне информације о квалитативном и квантитативном саставу и узрасној структури рибљег фонда, биомаси, производњи и риболовном притиску на рибљи фонд.</p> <p>На подручју АП Војводине, од стране корисника основне каналске мреже хидросистема Дунав-Тиса-Дунав, реализовани су пројекти на одржавању водног режима слатинских и степских језера, обезбеђивању плављења влажних ливада, обезбеђивању проточности кошењем и уклањањем водене вегетације.</p> <p>Припремљена је апликација за Europarc chapter – одрживи туризам у СРП „Горње Подунавље“ (2014).</p>
6. База знања	
<p>6.1: Прикупити, прегледати и сјединити доступне податке и информације о биодиверзитету како би се обезбедила основа за процену стања, праћење, очување и одрживу употребу биолошке разноврсности</p>	<p>Успостављен је интернет портал <i>Clearing House Mechanism</i> (СНМ) Агенције за заштиту животне средине, као и <i>National information Sharing Mechanism</i> (NISM) за размену информација о биљним генетичким ресурсима. Формиране су базе података акватичних екосистема (БАЕС) Природно-математичког факултета у Крагујевцу, електронска база података о распрострањењу биљних врста у Србији, научних и академских радова о флори и вегетацији („Теренска карта-ботаника“), у оквиру информационог система и интерна хербарска база Завода за заштиту природе Србије, као и БиоРас база података Конзорцијума организација цивилног друштва за картирање и мониторинг биолошке разноврсности Србије.</p> <p>Агенција за заштиту животне средине је креирала и одржава базе података у складу са Националном листом индикатора, док је у НИСБ делимично интегрисан сектор шумарства, ловства и риболова у оквиру Националне листе индикатора.</p> <p>Предузете су активности на дефинисању плана и програма рада Центра за информације о биодиверзитету на Биолошком факултету Универзитета у Београду. За покретање читавог система потребна су већа финансијска средства. Основни проблем постојећих база података је то што нису умрежене.</p> <p>Пројектним задатком за покретање пројекат ИПА 2016 за Натура 2000 предвиђено је и обезбеђивање инфраструктуре за успостављање централне базе података за Натура 2000 .</p> <p>Развијен је ГИС систем за заштићена подручја (границе и режими заштите) којима управља ЈП „Војводинашуме“, који се попуњава и осталим релевантним подацима везаним за биодиверзитет.</p>

<p>6.2: Успоставити национални програм којим се идентификују и прате приоритетне врсте, станишта и генетичке компоненте биодиверзитета, као и узроке и последице активности и процеса који угрожавају компоненте биодиверзитета</p>	<p>Започето је развијање система за мониторинг/праћење стања пољопривредног генетичког диверзитета, што ће бити регулисано будућим Законом о управљању биљним генетичким ресурсима за храну и пољопривреду.</p>
<p>6.3. Подршка разумевању и очувању биолошке разноврсности у Републици Србији</p>	<p>Приоритети истраживања у заштити животне средине и климатских промена, у оквиру којих је и мониторинг екосистема и заштита биодиверзитета, дати су у Стратегији научног и технолошког развоја Републике Србије за период 2009-2014. године. Од 2011. године започео је нови пројектни циклус финансирања националних научно-истраживачких пројеката у оквиру програма Основних истраживања, Технолошког развоја и Интегралних интердисциплинарних истраживања.</p> <p>Што се тиче међународне сарадње, у оквиру Програма билатералне сарадње, потписани су споразуми са Белорусијом, Немачком, Француском, Италијом, Кином, Словенијом, Словачком, Португалом, Шпанијом и Хрватском.</p>
<p>7. Изградња капацитета</p>	
<p>7.1: Изградити и ојачати капацитете у оквиру свих надлежних јавних и приватних институција за очување биодиверзитета и одрживу употребу</p>	<p>Изградња капацитета вршена је углавном кроз тренинге, обуке и студијске посете са разменама искуства институција које се баве биодиверзитетом у ЕУ. Кроз ECRAN регионални пројекат као и TAIEХ механизам ЕУ спроведене су обуке на тему успостављања Натура 2000 у Републици Србији и спровођења механизма оцене прихватљивости.</p> <p>Реализован јетвининг лигхт ИПА пројекат, „Strengthening the capacities of authorities responsible for CITES and wildlife trade regulations enforcement in Serbia`` чији фокус је на јачању капацитета кроз специјализовану обуку свих надзорних органа, за што ефикасније спровођење CITES конвенције и националних прописа из ове области.</p> <p>Успостављена је хардверска мрежа за српски EIONET са Arc GIS између Агенције за животну средину и Биолошког факултета Универзитета у Београду.</p> <p>Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју предвиђена финансијска подршка очувању генетичких ресурса.</p>
<p>7.2: Развити неопходну</p>	<p>Опрема која је набављена за српски EIONET у великој мери је неискоришћена.</p>

инфраструктуру и обезбедити основну опрему за праћење биодиверзитета, очување и одрживу употребу у оквиру надлежних институција	
---	--

8. Образовање, информисаност и учешће јавности

8.1: Побољшати разумевање о важности биодиверзитета и развити способности за проучавање и заштиту биодиверзитета кроз укључивање информација о биодиверзитету у наставне планове и програме	Образовање, информисање и учешће јавности првенствено је спровођено кроз активности организација цивилног друштва, Завода за заштиту природе Србије и Покрајинског завода за заштиту природе. Реализовани су стручни и популарни програми за просветне раднике, ученике и студенте који промовишу значај очувања биодиверзитета.
8.2: Подстаћи разумевање јавности, подршку и активности за очување биодиверзитета кроз информисање	Кампања за подизање свести јавности о биодиверзитету спроводи се на задовољавајућем нивоу. Значајну улогуу подизању свести има и организовање обука о очувању биодиверзитета за ловце и риболовце, сакупљаче лековитог биља, туристичке организације и друге заинтересоване појединце и организације.
8.3: Укључити локално становништво и заједнице у планирање, одлучивање и очување биодиверзитета	У процесу израде студија заштите и пре проглашења неког подручја заштићеним, укључује се локално становништво како би се добила њихова подршка на активностима заштите и очувања биодиверзитета.

9. Међународна сарадња

9.1: Обезбедити кохерентност и координацију између ове стратегије и других међународних обавеза и споразума	У току је ревизија националних циљева Акционог плана Стратегије о биолошкој разноврсности за период 2011-2018 године, у складу са глобалним Стратеским планом UN CBD и Аичи циљевима.
---	---

везаних за биодиверзитет	
9.2: Обезбедити сталну и ефикасну међународну сарадњу за заштиту биодиверзитета	<p>Међународна сарадња је остваривана кроз прекограничне пројекте, пројекте финансиране од појединачних донатора међународне заједнице или посредством ИПА фонда. Неки од битних пројеката и иницијатива су:</p> <p>„Паркови Динарског лука“, при чему је један од циљева формирање мреже управљача заштићених подручја на подручју Балкана.</p> <p>Пројекат BioREGIO Carpathians, у оквиру Карпатске конвенције - <i>Integrated management of biological and landscape diversity for sustainable regional development management and ecological connectivity in the Carpathians</i>, са циљем успостављања баланса између заштите и одрживог развоја Карпата кроз дефинисање и имплементацију интегрисаних мера управљања („Заштита крупних биљоједа и месоједа у региону Карпата – заједничке интегрисане мере управљања“- НП Ђердап, Доњи Милановац; „Заштита крупних биљоједа и месоједа у региону Карпата – заједничке интегрисане мере управљања“ - Будимпешта, Мађарска; „Израда Црвених листа животињских врста у региону Карпата“ - Банска Бистрица, Словачка). Пројекат BioREGIO Carpathians се реализује у оквиру Карпатске конвенције.</p> <p>Потписан је Споразум о сарадњи између држава потписница за припрему серијске номинације за упис Динарског крша на листу UNESCO, као и о управљању овим заједничким вишесложним транснационалним крашким подручјем.</p> <p>Република Србија је номиновала свој део територије за UNESCO прекогранични резерват биосфере „Мура-Драва-Дунав”</p> <p>Семинар „Заштита крупних биљоједа и месоједа у региону Карпата – заједничке интегрисане мере управљања“ у организацији ЈП „НП Ђердап“, Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања, Програма УН за животну средину – привремени секретаријат Карпатске конвенције - УНЕП-ИСЦЦ и Светског фонда за заштиту природе – програм „Дунав-Карпати“ – WWF-DCP (НП „Ђердап“).</p> <p>Иницијатива земаља Западног Балкана о координисаној изради и ажурирању националних Стратегија биодиверзитета је покренута од стране Србије 2012. године, и подржана од стране Министарства надлежних за заштиту природе и биодиверзитета држава Западног Балкана, као и UNDP-а и UNEP-а. Сврха иницијативе је да земље из региона дефинишу у својим националним Стратегијама циљеве и/или активности које се односе на регионалну сарадњу, како би се институционализовала и ојачала регионална сарадња, побољшала размена искустава и отвориле нове могућности за рад и спровођење активности на заштити природе региона.</p> <p>Успостављена је Регионална радна група за биодиверзитет у оквиру Регионалне радне групе за животну средину Регионалног Савета за сарадњу (<i>Regional Cooperation Council</i>). Радна група представља међувладино тело за координацију регионалних активности, спровођење циљева Стратегије</p>

	Југоисточне Европе до 2020 и креирање окружења за ефикасније спровођење политика заштите животне средине економија у региону.
10. Климатске промене	
10.1: Развити националне стратегије и механизме како би се могући утицај климатских промена на биолошку разноврсност разумео, планирао и свео на најмању могућу меру	Стратешки циљ који се односи на климатске промене је веома мало реализован. Завод за заштиту природе Србије је учествовао у раду Поткомитета за МАВ и климатске промене, у оквиру Комитета за науку Националне комисије за сарадњу са UNESCO. У оквиру документа „Први национални извештај Републике Србије према Оквирној конвенцији UN о промени климе” (израђен у сарадњи са UNDP) дате су оцене рањивости, између осталих и биодиверзитета као и предлог мера адаптације. Процена рањивости и предлог мера прилагођавања на измењене климатске услове у заштити природе посредно кроз секторе пољопривреде, водопривреде и шумарства дати су у Другом извештају Републике Србије према Оквирној конвенцији UN о промени климе
10.2: Повећати капацитете надлежних институција за праћење и предвиђање утицаја климатских промена на биодиверзитет и евалуацију ефикасности стратегија и мера прилагођавања.	Министарство надлежно за заштиту животне средине је формирало Групу за прилагођавање у оквиру Одељења за климатске промене. 2014. године формиран је Национални савет за климатске промене чија је улога и да предлаже мере за прилагођавање на измењене климатске услове, да промовише борбу против климатских промена и укључивања климатских промена у секторске политике.
10.3: Јачање свести међу свим секторима и у јавности о утицају климатских промена и стратегијама прилагођавања	У оквиру пројеката финансираних из ЕУ и међународних фондова реализован је низ радионица и семинара са циљем јачања свести међу свим секторима.
11. Спровођење Стратегије	
11.1: Обезбедити разноврсне изворе и стратегије за дугорочно финансирање Стратегије. Обезбедити да трошкови очувања биолошке разноврсности буду подељени међу институцијама и	Успостављен је механизам за програмско планирање управљања Буџетом Републике Србије на трогодишњем нивоу за спровођење Стратегије као имеханизми за обезбеђивање и корисцења средстава из других извора/донације (GEF, EU, GIZ, IUCN итд)

заинтересованим странама тако да одражавају допринос нарушавању биодиверзитета и добити од његове заштите и коришћења	
11.2: Утврдити одговарајуће механизме и створити неопходне капацитете за реализацију, праћење и унапређивање Стратегије	Спровођење Стратегије врши се преко министарства надлежног за заштиту животне средине и природе. Краткорочни циљ који се односи на формирање међусекторског органа који ће надгледати спровођење, праћење и унапређивање Стратегије остварен је кроз формирањемултисекторске раднегрупе за ревизију Стратегије према Стратешком плану Конвенције за период 2011-2020. године. Циљеви и индикатори за праћење имплементације Стратегије биће идентификовани у процесу ревизије Стратегије.

3. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ, ЗАКОНОДАВНИ И ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Заштита природе је једна од области у којој је држава започела реструктуисање стратешког, законског, институционалног и економског оквира, у оквиру активности које су планиране за реализацију у процесу стабилизације и придруживања Европској унији.

3.1. Институционални оквир за заштиту природе

3.1.1. Институције јавне управе

Министарство заштите животне средине обавља послове државне управе који се односе на: основе заштите животне средине; систем заштите и унапређења животне средине; националне паркове, инспекцијски надзор у области заштите животне средине; заштиту природе; утврђивање услова заштите животне средине у планирању простора и изградњи објеката; одобравање прекограничног промета отпада и заштићених биљних и животињских врста, као и друге послове одређене законом. У надлежности Министарства заштите животне средине су заштита природе и очување биодиверзитета, одрживо коришћење природних ресурса и добара (земљишних, шумских, водних и рибљих ресурса, биодивезитета, геодиверзитета и предела), затим заштита, очување, унапређење и управљање заштићеним подручјима и еколошком мрежом, унутрашњи и међународни промет угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне.

У оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, одређене надлежности које се односе на заштиту природе имају Управа за шуме, Управа за заштиту

биља, Управа за ветерину, Сектор за рурални развој, Републичка дирекција за воде и Дирекција за националне референтне лабораторије. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, надлежно је за очување и одрживо коришћење биљних и животињских генетичких ресурса за храну и пољопривреду; утврђивање испуњености услова, процену ризика и спровођење мера контроле везаних за биолошку сигурност код ограничене употребе, увођења у производњу, стављање у промет и увоз генетички модификованих организама. Одређене надлежности имају и Министарство трговине, туризма и телекомуникација; Министарство рударства и енергетике; Министарство здравља; Министарство просвете, науке и технолошког развоја; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре као и друга министарства. Банка биљних гена основана је Законом о безбедности хране („Службени гласник РС“, број 41/2009), у оквиру Дирекције за националне референтне лабораторије, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, између осталог, бави се пословима који се односе на припрему протокола за рад Банке биљних гена, чување Националне колекције семена; израду Националног програма и система у Србији за очување биљних генетичких ресурса за храну и пољопривреду. Израђен је нацрт Националног програма за очување биљних генетичких ресурса за храну и пољопривреду са Акционим планом (2014-2020) уз FAO подршку.

У оквиру постојећих закона, изван број надлежности у области заштите животне средине је децентрализован до покрајинског нивоа или јединица локалне самоуправе. Надлежности Покрајинског Секретаријата за урбанизацију заштити животне средине обухватају активности на заштити животне средине на територији АП Војводине, стављању природног добра под заштиту, у складу са законом којим се уређује заштита природе, израду и усвајање програма заштите животне средине на територији АП Војводине, доношењу планова и програма управљања природним ресурсима и добрима, те контроли коришћења и заштити природних ресурса и добара и вршење континуираног мониторинга и контроле стања животне средине на територији покрајине.

Локалне самоуправе имају надлежности које се односе на просторно планирање, заштиту животне средине и унапређење животне средине, као и на комуналне послове. На локалном нивоу, секретаријати за заштиту животне средине имају надлежности које се односе на заштиту животне средине, укључујући и издавање грађевинских дозвола за постројења која нису укључена у национални ниво. Стратешка процена планова и програма, процена утицаја на животну средину и интегрисане дозволе се такође налазе међу њиховим статутарним задацима.

Агенција за заштиту животне средине је орган у саставу Министарства заштите животне средине и обавља послове државне управе који се односе на развој, усклађивање и управљање националним системом информисања о заштити животне средине, израду регистра загађивача, прикупљање и обједињавање података, њихову обраду и израду извештаја о стању заштите животне средине и спровођењу политике заштите животне средине, као и сарадњу са и извештавање Европској агенцији за заштиту животне средине (EEA) и Европској мрежи за обавештавање и посматрање о животној средини (EIONET).

Завод за заштиту природе Србије је организација која обавља послове заштите природе и природних добара која се налазе на територији Републике Србије. Завод за заштиту природе Србије, за територију Републике Србије води регистар заштићених природних добара и информациони систем о заштити природе (базе података о заштићеним природним добрима, стаништима, заштићеним врстама, подручјима еколошке мреже), израђује средњорочни програм заштите природних добара и Извештај о стању природе.

Покрајински завод за заштиту природе основан је ради обављања послова заштите природе и природних добара која се у целини или већим делом своје површине налазе на територији АП Војводине. Покрајински завод за заштиту природе води покрајински регистар заштићених природних добара за територију аутономне покрајине, а податке о променама у регистру у року од 15 дана од дана евидентирања промене доставља Заводу за заштиту природе Србије, ради уписа у централни регистар.

Заводи су задужени за прикупљање и обраду података о природи и природним вредностима; праћење стања и оцену очуваности природе и степена угрожености објеката геонаслеђа, дивљих врста и њихових станишта, станишних типова, екосистема, еколошки значајних подручја, заштићених подручја, еколошких коридора, еколошке мреже и предела; издавање акта о условима и мерама заштите природе на заштићеном подручју.

Поред министарстава, Покрајинског секретаријата, Завода за заштиту природе Србије и Покрајинског завода за заштиту природе, одређене надлежности које се односе на заштиту природе имају и јавна предузећа (ЈП) која управљају националним парковима Тара, Ђердап, Копаоник, Фрушка гора и Шар планина, затим ЈП „Србијашуме”, ЈП „Војводинашуме”, ЈП „Воде Војводине” и други управљачи заштићених подручја, у складу Законом о заштити природе („Службени гласник РС” бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016) и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

3.1.2. Научноистраживачке и образовне институције

Република Србија има дугу научно-истраживачку традицију у области природних наука. Научна истраживања се обављају кроз активности универзитета, института и других организација. Постоје истраживачки и образовни програми који кроз различите области научних истраживања обухватају заштиту природе, очување биодиверзитета, геодиверзитета и предела.

3.1.3. Организације цивилног друштва (ОЦД)

У Републици Србији не постоји тачан податак о регистрованим организацијама цивилног друштва (ОЦД) које се баве заштитом животне средине. Према подацима Покрајинског Секретаријата за урбанизацију заштиту животне средине у АП Војводини је регистровано 228 таквих ОЦД. Организације цивилног друштва које делују у области животне средине чине значајан удео у укупном броју ОЦД у Републици Србији и представљају значајну компоненту у свеукупном систему заштите природе.

3.2. Законодавни оквир за заштиту природе

Законодавни оквир заштите животне средине има своје упориште у Уставу Републике Србије, којим се дефинише право грађана на здраву животну средину, као и дужност грађана да штите и унапређују животну средину, у складу са законом.

Као један од механизма обезбеђивања одрживог коришћења биолошке и геолошке разноврсности у Републици Србији, усвојена је Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/2012). Србија је 2011. године потписала Нагоја протокол о приступу генетичким ресурсима и праведној и једнакој расподели користи које произлазе из њиховог коришћења уз Конвенцију о

биолошкој разноврсности, са циљем да се ускоро ратификује, а држава учествује и у раду Међувладиног комитета за имплементацију Нагоја протокола.

3.2.1. Закони и стратегије у области заштите природе

Основни принципи заштите и унапређења природе дати су у *Закону о заштити животне средине* („Службени гласник РС”, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 - одлука УС и 14/2016). Овим законом регулисани су управљање (коришћење и заштита) природним ресурсима и средствима, затим превентивне мере и услови заштите животне средине као и мере ремедијације; систем за издавање еколошких дозвола и одобрења; приступ информацијама и учешће јавности у доношењу одлука и други облици заштите животне средине.

Закон о заштити природе („Службени гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016) уређује заштиту и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности. Овај закон дефинише и обавезе управљача заштићених природних добара у доношењу планова управљања.

Поред Закона о заштити животне средине и Закона о заштити природе, постоји читав низ других закона релевантних за област заштите природе, посебно у домену коришћења и заштите шумских, ловних, риболовних и генетичких ресурса за храну и пољопривреду. Детаљна листа закона и подзаконских аката, а која ближе дефинишу заштиту природе, дата је у Прилогу 5.

Стратешки оквир за заштиту природе дефинисан је кроз стратешке документе и одређења Владе за приступање ЕУ, преко Националног програма заштите животне средине и кроз секторске стратегије (пољопривреда, шумарство итд.). Најважнији стратешки документи су:

Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине за Републику Србију („Службени гласник РС“, број 80/2011) (NEAS) донета је у циљу обезбеђивања основе за преговоре о приступању у вези са Поглављем 27. За сектор заштите природе дате су смернице које се односе на рационализацију Закона о заштити природе и укључивање Натура 2000 подручја у целокупни правни оквир за заштићена подручја. Према NEAS-у, спровођење ЕУ прописа о угроженим врстама спроводиће се кроз Конвенцију о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре (CITES) заједно са питањем транспозиције/имплементације Директиве о добробити животиња (95/88/ЕК).

Национални програм заштите животне средине је усвојен у јануару 2010. године („Службени гласник РС”, број 12/2010). Овим Програмом дефинисани су основни циљеви и критеријуми за спровођење заштите животне средине, са приоритетним мерама заштите, услови за примену најповољнијих привредних, техничких, технолошких, економских и других мера за одрживи развој и управљање заштитом животне средине, дугорочне и краткорочне мере за спречавање, ублажавање и контролу загађивања, носиоце, начин и динамику реализације, као и потребна средства за реализацију. Током 2014. године припремљен је и Нацрт акционог плана за реализацију Националног програма заштите животне средине за период 2015-2019. године.

Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС“ број 33/2012) донета је 2012. године и у њој су дати општи и специфични циљеви заштите, управљања и унапређења стања заштићених подручја, заштите, управљања и одрживог развоја биодиверзитета, геолошке разноврсности и

предеоног диверзитета у Републици Србији. Представљени су индикатори за праћење остваривања одрживог коришћења заштићених подручја, биодиверзитета, геодиверзитета и предеоног диверзитета и дат је предлог листе индикатора за праћење имплементације Националне стратегије.

У *Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године (ППРС)* („Службени гласник РС“, број 88/2010) један од основних циљева даљег развоја Републике Србије односи се на очување природе и одрживо коришћење природних ресурса, уз поштовање следећих критеријума: одрживост, количина, употребљивост (експлоатација), угроженост, осетљивост и обновљивост. Према ППРС концепција развоја заштите природе Републике Србије ће се спроводити у оквиру заштићених подручја, заштите строго заштићених и заштићених дивљих врста, очувања станишта од националног и међународног значаја и успостављања еколошке мреже. Регионални просторни планови, просторни планови подручја посебне намене, просторни планови јединица локалне самоуправе и урбанистички планови садрже услове заштите природе, које одређују заводи за заштиту природе. У циљу потпуне имплементације наведених планских докумената, мере заштите природе се дефинишу као правила уређења.

Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 – 2024. године („Службени гласник РС“, број 85/2014) обрадила је и тему биодиверзитета која се односи на генетичке ресурсе и подразумева биљне, животињске и шумске генетичке ресурсе. Један од кључних принципа наведених у Стратегији односи се на одговорно управљање ресурсима и њихово очување за наредне генерације, уз дугорочно боље очување биодиверзитета. У складу са овим принципом утврђен је стратешки развојни циљ који се односи на одрживо управљање ресурсима и заштиту животне средине.

До сада у Републици Србији није постојала *Стратегија развоја ловства*, већ је она дефинисана кроз законску регулативу и поједине стратешке документе као основ за развој сектора. Законски оквир развоја сектора јесте Просторни план Републике Србије, као и Закон о дивљачи и ловству. Овај закон дефинише услове коришћења, управљања, заштите и унапређивања популација дивљачи и њихових станишта.

Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС“, број 59/2006) као један од циљева поставља очување и унапређење биодиверзитета у шумским подручјима, као део концепта одрживог газдовања шумама.

Стратегија заштите од пожара за период 2012-2017. године („Службени гласник РС“, број 21/2012) обухвата спечавање појава и ефикасно гашење шумских пожара. Посебна угроженост шума од пожара дефинисана је у планским документима за газдовање шумама.

Припремљени су и следећи Акциони планови: Акциони план очувања мочварних подручја у Републици Србији, Акциони планови (стратешки планови) заштите и очувања мрког медведа (*Ursus arctos*), вука (*Canis lupus*) и риса (*Lynx lynx*), Акциони план управљања јесетарским врстама у риболовним водама Републике Србије (2005), Акциони план управљања младицом у риболовним водама Републике Србије (2006).

Дугорочни програм мера за спровођење одгајивачког програма у Републици Србији за период 2015-2019. године („Службени гласник РС“, број 76/2015) у области сточарске производње код аутохтоних раса предлаже очување у чистој раси због њиховог генетског потенцијала.

3.2.2. Међународни споразуми, конвенције и уговори у области заштите природе

Република Србија је сукцесијом постала потписница Рио декларације о животној средини и развоју из 1992. године, док је Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности Уједињених нација усвојен 2001. године. Конвенција признаје суверено право сваке државе потписнице да располаже својим ресурсима и биодиверзитетом, али се од држава очекује да пруже подршку за три основна циља Конвенције:

- 1) заштита биолошке разноврсности;
- 2) одрживо коришћење компоненти биодиверзитета;
- 3) правична расподела добити од коришћења генетичких ресурса.

Програм за одрживи развој до 2030. године (енг. 2030 Agenda for Sustainable Development) је усвојен на Самиту Уједињених нација о одрживом развоју у септембру 2015. године. Овај програм обухвата 17 нових Циљева одрживог развоја (енг. *Sustainable Development Goals* - SDGs), или глобалних циљева, којима ће се политика и финансирање руководити у наредних 15 година, почевши од историјске обавезе да се искорени сиромаштво.

Концепт циљева одрживог развоја изродила је Конференција Уједињених нација о одрживом развоју, Рио+20, одржана 2012. године. Циљ конференције био је израдити скуп универзалних циљева који у равнотежу стављају три димензије одрживог развоја: еколошки, социјални и економски.

Глобални циљеви замењују Миленијумске развојне циљеве (енг. *Millennium Development Goals* - MDGs), који су у септембру 2000. године окупили свет око петнаестогодишњег програма, чији је циљ био решавање проблема сиромаштва и последица које оно носи.

Република Србија је потписница бројних међународних споразума везаних за заштиту природе, укључујући Конвенцију о заштити светског културног и природног наслеђа, УН Конвенцију о биолошкој разноврсности са пратећим протоколима (Протокол о биосигурности - Картагена протокол и Протокол о приступу генетичким ресурсима и правилној и једнакој расподели користи које проистичу из њиховог коришћења уз Конвенцију о биолошкој разноврсности - Нагоја протокол), Конвенцију о мочварама које су од међународног значаја, посебно као пребивалиште птица мочварица - Рамсарска конвенција, Конвенцију о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне - CITES, Конвенцију о очувању миграторних врста дивљих животиња – Бонска конвенција (пратећи споразуми АЕВА и EUROBATS су у процедури ратификације), Конвенцију о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта – Бернска конвенција, Оквирну конвенцију о заштити и одрживом развоју Карпата – Карпатска конвенција, Европску конвенцију о пределу.

3.2.3. Прописи Европске уније

Стратегија заштите биодиверзитета Европске уније до 2020.године је усвојена са циљем да се заустави губитак биодиверзитета у ЕУ до 2020. године, а у складу са Конвенцијом о биодиверзитету. Стратегија садржи 6 циљева и даје прецизне смернице за постизање тих циљева.

Окосницу законодавства у области заштите природе чине Директива о очувању природних станишта и дивље фауне и флоре (92/43/EEZ) и Директива о очувању дивљих птица (2009/147/ЕК), на основу којих се успостављају еколошки значајна подручја Европске уније, Натура 2000. Поред наведених, у области заштите природе се примењују и Директива о држању дивљих животиња у зоолошким вртovima (99/22/EEZ), Уредба 1143/2014 о спречавању и управљању уношења и ширења инвазивних страних врста, као и сет уредби ЕУ о трговини дивљег света којима се примењује CITES конвенција на нивоу ЕУ.

Потребно је напоменути да правне тековине Европске уније (фр. *acquis communautaire*) као корпус правних аката ЕУ обухватају између осталог и ревизије, међународне споразуме које закључује ЕУ са трећим земљама и међународним организацијама, споразуме између самих држава чланица, општа правна начела, акте које доносе органи Европске уније на основу овлашћења и у складу са поступцима прописаним оснивачким уговорима (уредбе– регулативе, директиве, одлуке, препоруке и мишљења, такође и упутства, правилнике, одлуке декларације, резолуције, стратегије, акционе планове, мере и др.) и судску праксу Суда правде Европске уније.

Кровни документи у процесу ЕУ интеграција су Национална Стратегија о приступању Србије у ЕУ (јун 2005) и Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08), а Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније представља детаљан, вишегодишњи план усклађивања домаћих прописа са прописима ЕУ. Министарство заштите животне средине одговорно је за развој и примену Поглавља 27 – Заштита животне средине и климатске промене.

Документ Статус и планови преношења и спровођења правних тековина ЕУ за поглавље 27 - животна средина и климатске промене (тзв. Пост скрининг документ за поглавље 27) је усвојен од стране Владе Републике Србије у септембру 2015. године, након првог билатералног састанка за поглавље 27. Сврха овог документа је да обезбеди најновије информације о плановима транспозиције и имплементације Републике Србије у циљу постизања пуне усклађености са ЕУ прописима. Документ је развијен у оквиру Преговарачке групе 27, уз консултацију са АП Војводином, локалним самоуправама и цивилним сектором, одобрен у оквиру преговарачке структуре Републике Србије. Као такав он осликава тренутно разумевање Србије у погледу неопходних инвестиција, процењених трошкова у вези са њима, и планираних временских рокова за њихово постизање. Заснива се на најбољим информацијама, тренутно доступним, и прати стратешки правац дефинисан у оквиру Националне стратегије за апроксимацију у области животне средине која је усвојена 13. октобра 2011. године.

3.3. Финансијски оквир за заштиту природе

Извори финансирања заштите животне средине у Републици Србији укључују средства из националног буџета која се алоцирају преко министарства, институција и наменских фондова, као и буџета локалних самоуправа, затим средства која долазе кроз многобројне билатералне и мултилатералне споразуме. Најзначајнији међународни фондови су свакако претприступни фондови ЕУ.

Основне надлежности у овој области су у оквиру Министарства пољопривреде и заштите животне средине. Финансијски оквир за заштиту природе, посебно у периоду 2011-2014. године, није у довољној мери реализован, на шта је утицало више измена у структури министарстава надлежних за заштиту животне средине, што се одразило и на смањење издвајања финансијских средстава за ову област. За сектор заштите животне средине је укупно издвојено свега 0,4% бруто друштвеног производа, односно 0,9%, уколико се посматра и допринос на локалном нивоу од индустријског и приватног сектора.

Финансирање заштићених подручја углавном се обавља из средстава буџета, од коришћења природних ресурса, прихода остварених из туризма, донација и других извора. Већина буџетских средстава која долазе у заштићена подручја одлазе на текуће трошкове финансирања институција и запослених. Министарство заштите животне средине, као министарство надлежно за заштићена подручја на националном нивоу финансира активности у заштићеним подручјима кроз пројекте, што доприноси већем степену искористивости средстава за заштиту и унапређење биодиверзитета у природним добрима. Министарство је у 2012., 2013. и 2014. години за заштићена подручја издвојило по близу 1,4 милиона евра (150 милиона динара 2012. године, те по 160 милиона динара 2013. и 2014. године), док је за 2015. годину укупно издвојено око 1,7 милиона евра (210 милиона динара).

Просечан удео финансирања заштићених подручја из државног буџета креће се око 25%.

Министарство заштите животне средине такође финансира пројекте из области заштите природе, као и израду појединачних акционих планова за заштиту угрожених врста и израду црвених књига и црвених листи угрожених биљних и животињских врста.

Одређена средства Влада АП Војводине из свог буџета додељује Покрајинском секретаријату за урбанизацију заштиту животне средине. Средства која је Секретаријат у 2012. и 2013. години издвојио за унапређење биодиверзитета и заштићена подручја износе по близу 100 хиљада евра, (по 12 милиона динара), у 2014. години око 180 хиљада евра (22 милиона динара), док је у 2015. години издвојено близу 170 хиљада евра (20 милиона динара).

У периоду од 2009. до 2012. године финансирање заштите природе се вршило и из Фонда за заштиту животне средине.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја путем конкурса финансира израду основних, технолошких и интегралних пројеката из различитих научних области, те самим тим и истраживања везана за област заштите природе. Према подацима поменутог Министарства за финансирање националних пројеката који се баве истраживањима везаним за биодиверзитет за период 2011-2014. године издвојено је око 8,5 милиона евра (близу милијарду динара).

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је израдило предлог за IPARD II програм Републике Србије, за нови програмски период 2014-2020, који је Европска комисија усвојила и определила 175 милиона евра за његову реализацију. Планирано је да кроз IPARD програм буде подржано више сектора пољопривреде, а од агроколошких мера за овај период је акредитована једино органска производња, с тим што ће средства за ову меру бити доступна од 2017. године.

Поред IPA фондова, Република Србија средства подршке пројектима у области заштите животне средине обезбеђује и путем донација, кредита, средстава међународне помоћи и средствима из инструмената, програма и фондова Уједињених нација и

међународних организација, попут Глобалног фонда за животну средину (GEF), Светске банке, Европске банке за реконструкцију и развој, Америчке агенције за међународни развој (USAID), Немачке организације за техничку сарадњу (GIZ) и других. Република Србија има пуноправно учешће у Седмом оквирном програму за истраживање и технолошки развој (FP7), као и у новом циклусу Хоризонт 2020 (Horizon 2020) - оквирном програму ЕУ за истраживање и иновације.

4. ПРЕГЛЕД И СИЖЕ ЗАХТЕВА КОНВЕНЦИЈЕ О БИОЛОШКОЈ РАЗНОВРСНОСТИ О УСКЛАЂИВАЊУ НАЦИОНАЛНИХ ЦИЉЕВА СА АИЧИ ЦИЉЕВИМА И ДРУГИХ МЕЂУНАРОДНИХ ДОКУМЕНАТА

4.1. УН Конвенција о биолошкој разноврсности

Националне стратегије о биодиверзитету са акционим плановима, према члану 6. Конвенције о биолошкој разноврсности, представљају основни инструмент за примену Конвенције на националном нивоу.

Обавезе држава чланица су дефинисане чланом 6. Конвенције, који наводи да све државе чланице у складу са својим условима и могућностима треба да:

- 1) израде (или прилагоде постојеће) националне стратегије, планове или програме за заштиту и одрживо коришћење биолошке разноврсности тако да они садрже мере дефинисане Конвенцијом;
- 2) интегришу принципе заштите и одрживог коришћења биодиверзитета у релевантне секторске или међусекторске планове, програме и политике, тамо где је то могуће и примерено.

Земље чланице Конвенције о биолошкој разноврсности су на десетом састанку одржаном 2010. године у Нагоји, Јапан, усвојиле Стратешки план за биодиверзитет, за период 2011-2020. године, са циљем подстицања проширене акције подршке очувања биодиверзитета током наредне деценије и то у свим земљама и код свих заинтересованих страна. Стратешки план се састоји од заједничке визије, мисије, стратешких циљева и 20 циљева, заједнички названих „Аичи циљеви“ (Прилог 5: „Аичи циљеви очувања биодиверзитета”).

Смернице за имплементацију Стратешког плана за биодиверзитет за период 2011-2020. године садрже следеће:

- државе чланице Конвенције доносе своје Стратегије о биодиверзитету са акционим плановима, или ажурирају постојеће, у складу са Стратешким планом за биодиверзитет за период 2011-2020. године;
- државе чланице Конвенције користе Стратешки план за биодиверзитет за период 2011-2020. године и Аичи циљеве као флексибилан оквир у процесу интегрисања ових у националне циљеве и ревизије постојећих Стратегија. Национални циљеви се развијају узимајући у обзир националне приоритете и капацитете, али и допринос колективним напорима за постизање глобалних Аичи циљева за очување биодиверзитета;

- државе чланице Конвенције усвајају ажуриране Стратегије и акционе планове (енг. *National Biodiversity Strategies and Action Plans - NBSAPs*) као инструменте политике и за интегрисање принципа очувања биодиверзитета у национални развој, процесе руковођења финансијама и процесе планирања;
- праћење и преиспитивање примене Стратегије и акционих планова (*NBSAPs*) и националних циљева, врши се помоћу утврђених индикатора.

У поступку ревизије Стратегије биолошке разноврсности Републике Србије за период 2011-2018. године, која је саставни део Стратегије заштите природе, извршена је анализа о усклађености националних са Аичи и ЕУ циљевима биодиверзитета. (Прилог б: „Усклађеност националних циљева Републике Србије са глобалним Аичи циљевима и ЕУ циљевима за заштиту биодиверзитета”)

4.2. Стратегија Европске уније о биолошкој разноврсности

Стратегија Европске уније о биолошкој разноврсности до 2020. године усклађена је са Стратешким планом и другим одлукама донесеним на 10. Конференцији чланица Конвенције о биолошкој разноврсности у Нагоји (Јапан), 2010. године. Садржи шест мерљивих циљева из којих произиле активности. По први пут се нагласак ставља на услуге екосистема ради очувања и обнављања екосистема које су корисне за природу и људску заједницу.

Циљеви:

Е 1 Побољшати законодавство Европске уније, односно у потпуности имплементирати имплементирати Директиву о птицама и Директиву о стаништима.

Е 2 Очувати и унапредити екосистеме и њихове услуге

Е 3 Повећати допринос пољопривреде и шумарства у очувању и повећању биолошке разноврсности

Е 4 Обезбедити одрживо коришћење рибљих ресурса

Е 5 Сузбити појаву страних инвазивних врста

Е 6 Помоћи у спречавању губитка биолошке разноврсности на глобалном нивоу Визија 2050.

До 2050. године осигурати да се биолошка разноврсности уважава, штити и мудро користи, одржавајући услуге екосистема ради здравља планете и постизања користи за људску заједину.

Циљ 2020.

Зауставити губитак биолошке разноврсности и деградације услуга екосистема у Европској унији до 2020. године и обновити их што је могуће брже чиме се убрзава допринос Европске уније за отклањање глобалног губитка биолошке разноврсности.

4.3. Агенда 2030 за одрживи развој

Агенда о одрживом развоју до 2030. године садржи 17 глобалних циљева одрживог развоја од којих су два циља директно усмерена на заштиту природе (Циљ 15 – Очувати и одрживо користити океане, мора и морске ресурсе за одрживи развој и Циљ 15 – Заштитити, обновити и промовисати одрживу употребу копнених екосистема, одрживо управљање шумама, супроставити се десертификацији и зауставити деградацију земљишта и губитак биолошке разноврсности. Наведена два циља усклађена су са Аичи циљевима Конвенције о биолошкој разноврсности, односно остваривање глобално усвојених Аичи циљева директно доприноси остваривању Агенде о одрживом развоју.

5. УГРОЖЕНОСТ ПРИРОДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

5.1. Узроци који доводе до угрожености природе у Србији - модели „дрво проблема“ и „дрво циљева“

Узроци који доводе до угрожености природе (биодиверзитета и геодиверзитета) у Републици Србији, преглед људских активности које покрећу ове узроке, као и последице које настају услед угрожености, дефинисани су партиципативним приступом, а на основу модела „дрво проблема“ у комбинацији са „дрветом циљева“. Дрво проблема представља графички приказ главног проблема са свим његовим потпроблемима, узроцима и последицама (Слика 1).

Узимајући у обзир да су еколошки и људски фактори у међусобној интеракцији на динамичан и често непредвидив начин, у фази планирања битно је препознати и дефинисати величине утицаја различитих фактора на биолошку и геолошку разноврсност, као и интеракције између тих фактора и начина на који се они односе на, или зависе од варијација у локалним условима. Коришћени модел „дрво проблема“ омогућио је анализу узрока који доводе до угрожености биодиверзитета и геодиверзитета, као и последица које настају деловањем различитих фактора, чиме су омогућени сакупљање и анализа информација и одређивање приоритета.

Проблемско стабло у процесу припреме Стратегије заштите природе Републике Србије формирано је партиципативном методом (PCM Guidelines, 2004) током састанака Радне групе за ревизију Стратегије. *(Прилог 1. Дрво проблема – шематски приказ)*

Методологија примењена у процесу ревизије Стратегије биодиверзитета се базира на кључним теоријским концептима стратешког управљања у јавном сектору, новог јавног менаџмента, алатима и техникама израде стратешких докумената у јавном сектору који су потврђени у пракси.

У анализираном моделу, стабло циљева представља „одраз у огледалу“ стабла проблема. Циљеви којима се тежи у заштити биодиверзитета добијени су редефинисањем проблема у жељена, унапређена стања.

Процес дефинисања стабла проблема текао је у неколико корака:

Корак 1: Разматрање и дефинисање приоритетног проблема, тј. одређивање „познатог“ проблема или циља „високог реда“ заснованог на прелиминарној анализи постојећих информација и почетним консултацијама учесника у процесу.

Корак 2: Од идентификованих проблема извршен је одабир индивидуалног почетног проблема – УГРОЖЕНОСТ ПРИРОДЕ

Корак 3: Тражење проблема везаних за почетни проблем.

Корак 4: Установљавање хијерархије узрока и последица:

- Проблеми који директно узрокују почетни проблем стављени су ниже
- Проблеми који су директна последица почетног проблема стављени су више

Корак 5: Сви други проблеми су сортирани по истом принципу „шта узрокује шта?“ Два или више узрока који у комбинацији производе утицај, стављени су у исти ниво дијаграма.

Корак 6: Проблеми узрока-последица су повезани тако да јасно приказују кључне везе.

Корак 7: Преглед дијаграм у циљу потврде његове валидности и комплетност и додавање проблема који претходно нису били споменути на одговарајуће место у дијаграму.

Корак 8: Приказ дијаграма за даље коментаре/информације.

Добијено дрво проблема представља збирну слику постојеће ситуације. Ова анализа проблема је била водећа за све следеће анализе и одлучивања о приоритетима у процесу припреме Стратегије заштите природе Републике Србије.

Модел дрво проблема представљен у овом поглављу налази се у Прилогу 7.

На основу постављеног стабла проблема извршена је ревизија циљева за сва сваку стратешку област. За сваку стратешку област, у односу на утврђени проблем, дефинисан је циљ тако што се уочена негативна ситуација анализе проблема формулише у позитивно жељено стање.

На основу утврђених циљева и у складу са концептима стратешког управљања перформансама у јавном сектору радна група је за сваку стратешку област и све специфичне циљеве у оквиру области дефинисала

- индикаторе,
- базну вредност као опис тренутног стања и
- таргетиране вредности, као циљне вредности којима се тежи за 2019. и 2024. годину

Процес превођења стратешких праваца у планове укључио је превођење циљева у активности које ће омогућити креирања капацитета за пружање услуга, расподелом ограничених ресурса према уврђеним приоритетима.

5.2. Проблеми који директно узрокују угроженост природе у Републици Србији

5.2.1. Смањење биодиверзитета

Смањење биодиверзитета у Републици Србији настаје као последица нестајања, деградације и фрагментације станишта, смањења популација дивљих врста, угрожености очувања генетичке разноврсности аутохтоних популација биљних и животињских врста, интродукције – инвазивних и алохтоних врста и ГМО, те елементарних непогода.

Конверзија природних или полуприродних станишта за потребе производних сектора, потребе становања, развоја инфраструктуре и комерцијалне употребе, а чија је последица нестанак, фрагментација и деградација станишта, најзначајнији је појединачни

фактор одговоран за угрожавање врста у Републици Србији. Промена намене земљишта укључује исушивање влажних станишта, крчење шума, проширење стамбених или комерцијалних садржаја изван грађевинских зона; развој туристичких центара, претварања ливада и пашњака у њиве и др.

У Републици Србији се стопа конверзије станишта доводи у везу и са развојем технологије, као и проширењем и унапређењем саобраћајне инфраструктуре. Конверзија природних или полуприродних станишта се посебно односи на степе, слатине и одређена влажна станишта. Нажалост, не постоји систематско праћење ових феномена тако да је тешко проценити у којој мери су станишта измењена или нестала.

Смањење популација дивљих врста настаје услед људских активности које воде ка претераном коришћењу одређених биљних или животињских врста. Лов, риболов и сакупљање из природе, легални и илегални, могу да буду узроци угрожавања или изумирања појединих врста и смањења генетичке варијабилности одређених врста. Многе дивље животиње, нарочито сисари, птице и рибе, одувек су били предмет лова због крзна, перја, хране, спорта или трофеја. Јединке многих врста дивљих животиња се узимају из природе за продају као кућни љубимци, за зоолошке вртове и биомедицинска истраживања. Неконтролисани лов или риболов представљају претњу многим врстама, нарочито великим сисарима и птицама.

Претерано искоришћавање такође прети многим биљним и животињским врстама које се сакупљају у различите сврхе. Сакупљање дивљих врста у комерцијалне сврхе регулисано је да би се спречила прекомерна и неконтролисана експлоатација ових врста.

Угрожена генетичка разноврсност дивљих биљних и животињских врста, као и гајених биљака, узгајаних и припитомљених животиња и њихових дивљих сродника представља још једну опасност за очување биодиверзитета у Републици Србији. Изразито негативне социо-економске промене у руралним областима, производни системи са великим улагањима и једносмерна селекција у домаћем сточарству доводе до смањења генетичке варијабилности. На пример, увођење нових метода селекције, укрштање и давање предности једнообразности у живинарству ради коришћења меса и производње јаја довело је до смањења генетичке разноврсности код домаћих раса живине.

Интродукција – алохтоне инвазивне врсте и ГМО могу имати значајан утицај на аутохтоне врсте и екосистеме. Алохтоне инвазивне врсте су компетитивније у односу на аутохтоне врсте у надметању за ресурсе, мењају циклус хранљивих састојака и доводе до поремећаја у природним екосистемима (нпр. инвазија и ширење многих алохтоних врста трава повезани су са повећаном учесталошћу, интензитетом и величином пожара).

Алохтоне инвазивне врсте такође могу имати негативне економске последице, нарочито у сектору пољопривреде, али и у секторима рибарства, шумарства и ловства. Економске последице обухватају смањење приноса и производа на тржишту, потискивање аутохтоних опрашивача од стране алохтоних врста као и трошак контроле и/или искорењивања алохтоних врста. Посебан проблем представљају одређене алохтоне инвазивне врсте које се уносе за потребе одгајивачница и продавница кућних љубимаца, а које у природи могу формирати популације које потискују аутохтоне врсте, на пример црвеноуха корњача (*Trachemys scripta elegans*) у акваристици, водени купус/салата (*Piscia stratiotes*) у термалним воденим екосистемима итд.

Елементарне непогоде су утицаји који се не могу предвидети, али се могу ублажити последице, деловањем на нивоу превентиве. Поплаве, између осталог, могу довести до измена режима протока у природним водотоковима. Измена природних токова река и

потока и њихових плавних подручја и влажних станишта препозната је као главни фактор који доприноси губитку биолошке разноврсности и еколошке функције у воденим екосистемима, укључујући и плавна подручја.

Према подацима из Просторног плана Републике Србије, потенцијално плавна подручја у Републици Србији захватају површину од 1,6 милиона ha. Очување плавних подручја уз речна корита, као природних резервоара који омогућавају складиштење великих количина воде из којих се вода постепено и безбедно ослобађа у речне токове, као и у подземне воде, имају превентивно дејство и ублажавају ефекат поплава. Она представљају природне ретензије које, за разлику од скупих хидротехничких и других мера, своје „услуге“ за превенцију од високих вода обављају бесплатно. Заштићена подручја у Србији која смањују последице поплава су нпр. специјални резервати природе „Горње Подунавље“, „Обедска бара“, „Ковиљско - Петроварадински рит“, „Карађорђево“ и „Засавица“.

Услед појаве *пожара* у многим шумама дошло је до промена у саставу врста. Подизање култура четинараи обрастање чистина услед замирања сточарства и традиционалног кошења, повећавају ризик од пожара. У неким случајевима, такве шуме више подлежу штети од инсеката, болести и пожара. Изградња путева због коришћења дрвне масе утиче на повећање седиментације у потоцима, фрагментира и деградира станишта и тиме утиче на кретање дивљих животиња, а омогућава и инвазију алохтоних биљних врста.

Тровање дивљих животиња услед нестручног коришћења дозвољених хемијских препарата у пољопривреди и шумарству, као и нелегално коришћење забрањених активних супстанци је још један проблем који доводи до смањења популација дивљих врста.

5.2.2. Неэффективан систем управљања заштићеним подручјима

Република Србија ради на јачању оквира за заштиту природе и настоји да развије бољу покривеност и одрживо финансирање система заштићених подручја. Међутим, препознато је да систем управљања заштићеним подручјима није довољно ефективан, због неодговарајућег система финансирања, недовољно развијених капацитета управљача и других релевантних институција, неразвијеног система мониторинг, као и недостатака у систему процесуирања кршења прописа који се тичу заштите подручја.

Финансирање заштићених подручја обезбеђује се из: средстава буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе; накнада за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем; средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; донација, поклона и помоћи; других извора у складу са законом. У складу са Законом о националним парковима дефинисани су и наменски трансфери за локалну самоуправу за финансирање инфраструктурних пројеката у националним парковима. Удео финансирања заштићених подручја из државних извора износи у просеку 25% укупног буџета управљача. Један од проблема је и неадекватно планирање и располагање средствима за реализацију планова и програма управљања.

Недовољни капацитети управљача у погледу стручне оспособљености људства често доводи до заостатка у напретку у испуњавању циљева због којих је неко подручје добило статус заштите. Недовољно квалитетни програми управљања доприносе томе да углавном изостају активне мере заштите станишта и врста и њихово праћење на терену.

Недостатак одговарајућег система мониторинга је препознат као још једно ограничење за ефикасно управљање заштићеним подручјима у Републици Србији. Праћење стања популација већине врста, станишта и предела који се налазе на територији заштићених подручја није системски решено, највише услед недостатка одговарајућег финансирања, али и капацитета управљача.

5.2.3. Недостаци еколошке мреже Републике Србије

Еколошка мрежа као функционално и просторно повезана целина успоставља се ради очувања типова станишта од посебног значаја за заштиту, за обнављање и/или унапређивање нарушених станишта и за очување станишта дивљих врста флоре и фауне (Закон о заштити природе „Службени гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016). Еколошка мрежа још увек није у потпуности успостављена, услед чега није дошло до адекватног управљања и спровођења мера заштите. Потребно је успоставити систем за континуирано прикупљање података о типовима станишта и врстама, развити јасне критеријуме за одређивање подручја еколошке мреже и дефинисати циљне врсте и типове станишта за сва предложена подручја и успоставити механизам оцене прихватљивости. Просторно планирање као механизам имплементације концепта еколошке мреже у планирању и пракси је од посебног значаја за интегрисање развоја еколошке мреже у све области развоја, планирања и коришћења простора.

5.2.4. Неодрживо коришћење биодиверзитета, приступ и расподела користи и економско вредновање

Истраживања и вредновања екосистемских услуга у Србији нису довољно развијена и обављају се спорадично. Проблеми који узрокују неодрживо коришћење биодиверзитета, приступ и расподелу добити и економско вредновање првенствено потичу од недостатка механизма за одрживо коришћење биодиверзитета, неадекватног система приступа и расподеле добити од генетичких ресурса и недостатка система за вредновање услуга екосистема.

Због евидентног недостатка механизма за одрживо коришћење биодиверзитета, допринос услуга екосистема није у потпуности уграђен у цену већине производа, а области од значаја за ове услуге (нпр. многа заштићена подручја, шумски резервати, пољопривредне области слабијег интензитета, мочварна земљишта и друге области развијеног биодиверзитета) недовољно се цене и њима се често управља на начин који подрива или деградира пружање ових услуга.

Процењено је да систем за приступ генетичким ресурсима и праведну и једнаку расподелу користи које проистичу из њиховог коришћења није одговарајући на територији Републике Србије. На основу одредаба Нагоја протокола о приступу генетичким ресурсима и праведној и једнакој расподели користи које проистичу из њиховог коришћења уз Конвенцију о биолошкој разноврсности, свака држава има суверено право над својим природним ресурсима и обавезује се да приступ националним генетичким ресурсима регулише поступком издавања дозвола (претходно аргументованим пристанком). Такође, корисници и снабдевачи генетичких ресурса морају постићи договор (међусобно

договорени уговорни услови) о условима приступа и поделе користи пореклом од ових ресурса.

Поред свега наведеног, у Србији недостаје систем за вредновање услуга екосистема, који би обухватио знање и разумевање алата и техника за економско вредновање компонената биодиверзитета. Биодиверзитет је основа на којој почивају све услуге екосистема, и пружа „помоћни систем“ без којег не би било могуће остварити ниједну другу услугу. Многи други сектори, нарочито пољопривреда, шумарство, риболов, воде, хидроенергија и рекреација и туризам у великој мери се ослањају на услуге екосистема и значајно доприносе БДП-у и запошљавању, те су битни за земљу и у економском смислу, али још увек нису развијени механизми за вредновање доприноса екосистемских услуга приходима који се остварују у овим секторима.

5.2.5. Недовољно изграђени капацитети за управљање системом за очување биодиверзитета

Свуда у Србији, у институцијама на свим нивоима, постоји потреба за изградњом и унапређењем капацитета за управљање системом за очување биодиверзитета, што је практично последица постојања јавних политика које не подстичу одрживу употребу ресурса. Многи фактори угрожавања биодиверзитета потичу од сталне и растуће потребе за ресурсима или потребе да се изврши пренамена природних станишта у производне сврхе.

Недовољан број стручно оспособљеног кадра и недостатак опреме условили су постојање недовољно развијеног институционалног оквира за очување биодиверзитета.

Неадекватан систем финансирања очувања биодиверзитета је препознат као још једна од препрека за постојање одговарајућих капацитета за очување биодиверзитета.

Неопходна је изградња капацитета у области заштите природе, укључујући основне принципе, методологије истраживања и писања и развоја пројекта; коришћење ГИС алата за очување биодиверзитета и управљање заштићеним подручјима; планирање опоравка угрожених врста, укључивање локалних заједница у планирање и управљање ЗП; креирање и спровођење пројеката одрживог развоја и стратегија употребе земљишта уз очување биодиверзитета, креирање и спровођење стратегија за прилагођавање климатским променама итд.

5.2.6. Недовољна интегрисаност биодиверзитета у друге секторе

Активности свих других економских сектора на неки начин и на неком нивоу утичу на биодиверзитет. Процеси и активности других сектора који имају неповољни утицај на биолошку разноврсност могу довести до смањења биолошке разноврсности, што повратно има негативан утицај на добробит људи и снижава степен искоришћења расположивих услуга екосистема.

Очувањем биодиверзитета бави се сектор за очување животне средине и по правилу су други сектори недовољно информисани о значају очувања биодиверзитета. Интеграција принципа очувања биодиверзитета у друге секторе је од кључног значаја за постизање повољног стања биодиверзитета, а доприноси и одрживом развоју државе, посебно њених мање развијених делова.

Постојећи механизми за очување биодиверзитета и укључивање циљева биодиверзитета у друге секторе, примењују се преко услова заштите природе, Закона о

стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 88/2010), Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 36/2009). За секторске активности, у поступку издавања услова заштите природе врши се процена да ли се планирани радови и активности могу реализовати са становишта циљева заштите природе и донетих прописа и докумената. Решење о условима заштите природе издаје надлежни Завод за заштиту природе (републички или покрајински).

Према Закону о заштити природе, носилац пројекта а који користи природне ресурсе, обавља грађевинске и друге радове, активности и интервенције у природи, дужан је да поступа у складу са мерама заштите природе, које су дефинисане у плановима, основама и програмима и у складу са пројектно-техничком документацијом, на начин да се угрожавање и оштећивање природе избегну, или сведу на најмању меру.

Законом о заштити природе уведен је нови инструмент у заштити природе у Србији – оцена прихватљивости. Као тековина европског права, он представља основни механизам заштите европске еколошке мреже Натура 2000. У законодавству Србије оцена прихватљивости је механизам заштите еколошке мреже Републике Србије. У току је поступак израде и усвајања Уредбе о оцени прихватљивости, којом ће се ближе одредити примена овог инструмента у заштити природе Србије.

5.2.7. Неадекватно управљање знањем и информацијама о биодиверзитету

За управљање знањем и информацијама о биодиверзитету неопходно је постојање јасно дефинисаног информационог система са базом/базама података, интегрисаним у једну функционалну целину. Међутим, у Републици Србији још увек није успостављен национални информациони систем о биодиверзитету и недостаје правни основ за његово успостављање. Још један проблем везан за неадекватно управљање знањем и информацијама о биодиверзитету је што постојећи подаци нису организовани и нису довољни за све активности заштите које се спроводе.

Сем тога, није успостављен ни институционални оквир за функционисање Интегрисаног националног информационог система за биодиверзитет (ИНИСБ), који би се састојао од интегрисаних постојећих база података различитих институција и појединаца и чиме би се дефинисали механизми управљања базама и читавим системом.

У оквирима наведеног, национални мониторинг систем за биодиверзитет није развијен, чиме је онемогућено праћење промена и адекватно и правовремено реаговање, како би се избегло даље угрожавање биодиверзитета.

Различите институције и организације које се баве заштитом биодиверзитета поседују сопствене базе података, али оне нису међусобно повезане, а најчешће ни компатибилне.

5.2.8. Низак ниво јавне свести о значају биодиверзитета

Општа јавност у Србији није довољно упозната са значајем биодиверзитета. То је првенствено због тога што нема довољно информација о биодиверзитету и зато што се та тема не помиње често у званичним наставним плановима и програмима – образовање у сегменту биодиверзитета је неадекватно. Посебно се истиче слаба веза надлежних институција и средстава информисања. Кампање за подизање свести јавности и њеног

разумевања биодиверзитета углавном су географски ограничене и спорадичне, а евидентно је и слабо учешће јавности у очувању биодиверзитета. С обзиром да је заштита биодиверзитета у интересу свих становника Србије, битно је подићи свест јавности и локалних заједница да заједно са организацијама цивилног друштва и стручњацима пруже подршку заштити биодиверзитета.

5.2.9. Неодговарајући механизми за испуњавање међународних обавеза за очување биодиверзитета

Република Србија је потписница релевантних међународних уговора и конвенција од значаја за очување биолошке разноврсности. Према сваком од њих постоје дефинисана права и обавезе. У Србији је евидентан недостатак капацитета за примену међународних обавеза, а није у потпуности успостављен систем сарадње са другим међународним институцијама за заштиту биодиверзитета. Због свега тога често долази и до кашњења у испуњавању обавеза, или неправовремене примене одредби из међународних уговора и конвенција.

5.2.10. Негативан утицај климатских промена

Кад је реч о климатским променама, у Србији тренутно постоји слаба интеракција између мрежа истраживача, доносилаца политика и заинтересованих страна које се баве климатским променама и оних који се баве биодиверзитетом, док је потенцијал за њихову непосреднију сарадњу велики. Системско праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет не постоји, као ни довољан број модела за пројекције истих, а посебно је наглашена ниска свест јавности о утицају климатских промена на биодиверзитет.

5.2.11. Смањење геодиверзитета

С обзиром на изражену поливалентност, геодиверзитет је од изузетног значаја за већи број привредних делатности, нарочито оних које су засноване на коришћењу природних ресурса, као што су минералне сировине, водни ресурси, земљиште, обновљиви извори енергије итд. Како геолошки објекти чине саставни део природних станишта и станишта врста као и предела, њихов губитак/оштећење представља фактор који доприноси губитку биодиверзитета.

Геодиверзитет Србије, као базна компонента природе и животне средине, изложен је различитим антропогеним притисцима који доводе до његове трајне деградације. Најзначајније антропогене активности које утичу на промену или доводе до нестанка сегмената геодиверзитета су: рударење (нарочито површинско), изградња инфраструктуре, изградња индустријских постројења, енергетски сектор, урбанизација простора, шумарство, пољопривреда и друго. Иако објекти геонаслеђа представљају природна добра, која су делом и заштићена према важећем закону, значајно су угрожени и различитим антропогеним утицајима на локалном нивоу, у првом реду неконтролисаним туристичким

и рекреативним активностима (одношење „сувенира” - делова пећинског накита, минерала, одломака стена, механичка оштећења од планинарења итд.).

5.2.12. Непотпуно спровођење Стратегије

Стратегија заштите природе Републике Србије је предвиђена као кровни документ за очување природе и усклађивање са документима других сектора. У циљу унапређења заштите природе извршена је процена напретка у спровођењу Стратегије биолошке разноврсности из 2011. године. И поред неразвијеног система праћења спровођења Стратегије биолошке разноврсности у периоду од 2011-2014. године примењене су одређене мере за реализацију активности у остваривању циљева постављених у Стратегији од стране државних институција, организација цивилног друштва и других организација. Проблем је у недовољним капацитетима за спровођење Стратегије, као последице недостатка континуираног финансирања и недовољно дефинисаног начина праћења спровођења Стратегије. На основу процене напретка у спровођењу Стратегије из 2011. године у односу на постављене циљеве, утврђено је да је највећи број мера примењен у спровођењу активности које се односе на испуњавање стратешких циљева Очување биодиверзитета и Систем заштићених подручја. Све предвиђене активности су започете или је спровођење у току, осим активности која се односи на спровођење националне анализе осетљивости на климатске промене коришћењем постојећих географски експлицитних модела за евалуацију осетљивости копнених и слатководних екосистема на климатске промене.

6. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Стратегија заштите природе за период 2017-2027. године садржи Општи циљ и 4 посебна циља, као и Акциони план за спровођење Стратегије са дефинисаним мерама и активностима, показатељима, одговорним институцијама, учесницима релевантним за спровођење активности, трајањем, изворима финансирања. .

Општи циљ: Унапређење система заштите природе

Посебни циљеви:

Циљ 1. Заштита биодиверзитета

Циљ 2. Унапређење система заштићених подручја и еколошких мрежа

Циљ 3. Одрживо коришћење природних ресурса

Циљ 4. Унапређење јавне политике и учешће јавности у доношењу одлука

Посебан циљ 1. Заштита биодиверзитета

Објединити и кориговати описе циљева

Србија својим богатим природним и културним наслеђем, представља један од важних центара биолошке и геолошке разноврсности у Европи, где се на малом простору смењују скоро сви зонални типови климе, земљишта и биома Европе.

Узроци који доводе до смањења биолошке разноликости су нестајање, фрагментација и деградација станишта, противзаконит лов, риболов и брање, нелегална и неадекватна сеча шума, неадекватно очувања генетичке разноврсности аутохтоних популација биљних и животињских врста, интродукција инвазивних и алохтоних врста и генетички модификованих организама.

Опис из СЦ 4 1/2 У циљу очувања биодиверзитета, у Србији је потребно успоставити механизме за економско вредновање биодиверзитета, подручја и услуга екосистема и интегрисање ових вредности у националне политике, планове, буџете и стратегије у релевантним секторима. Тренутно у Србији постоји развијен систем надокнада за коришћење природних богатстава, којим су обухваћене и накнаде за коришћење ресурса у заштићеним подручјима, а који је успостављен на основу различитих законских аката.

Опис из СЦ 10 Климатске промене и биодиверзитет су узајамно повезани. Очување природних екосистема и обнављање деградираних екосистема (укључујући и њихову генетичку разноврсност и разноврсност врста) је од суштинског значаја за свеукупне циљеве Конвенције о биолошкој разноврсности као и Оквирне Конвенције Уједињених

нација промени климе, јер екосистеми имају кључну улогу у глобалном циклусу угљеника и прилагођавању на климатске промене, док истовремено обезбеђују широк низ услуга екосистема које су од суштинског значаја за добробит и развој човека. Дакле, очување биодиверзитета може у великој мери да допринесе ублажавању негативних ефеката климатских промена.

Опис из СЦ 7 Функционални информациони систем биодиверзитета представља предуслов за остваривање ефикасне заштите природе. На националном нивоу потребно је увести организовано сакупљање података о биодиверзитету, као и мониторинг систем, како би се утврдио статус и пратили трендови стања биодиверзитета на националном нивоу. Поједине базе података које постоје у јавним и научним институцијама је потребно умрежити и доделити права приступа.

За овај циљ дефинисане су следеће мере:

- 1.1. Заустављање тренда угрожености и губитка биодиверзитета
- 1.2. Очување биолошке разноврсности на генетичком, специјском и екосистемском нивоу
- 1.3. Праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет и утицај биодиверзитета на ублажавање ефеката климатских промена
- 1.4. Успостављање интегрисаног националног информационог система за биодиверзитет са базом података (ИНИСБ)
- 1.5. Сузбијање нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама

Посебан циљ 2. Унапређење система заштићених подручја и еколошких мрежа

Анализом тренутне ситуације и досадашњих активности на успостављању и управљању заштићеним подручјима, уочено је више проблема, који се пре свега односе на недовољну површину под заштитом, недостатак података о врстама и типовима станишта присутним у оквиру заштићеног подручја, недовољну заштиту приоритетних врста и типова станишта, недовољну информисаност и укљученост јавности, у смислу усклађивања потреба коришћења простора и ресурса у заштићеном подручју, са заштитом биодиверзитета, недовољну укљученост научно-истраживачких институција и организација цивилног друштва, у смислу пружања података и/или укључивања у заједничке пројекте од значаја за заштиту.

Препознати проблеми у досадашњем систему управљања заштићеним подручјима односе се, осим на неповољну финансијску ситуацију, и на недовољне капацитете управљача. За ефикасно функционисање заштићених подручја потребно је унапредити финансијски систем, увести стални мониторинг и извештавање, формирати функционалне мреже управљача заштићених подручја.

Опис из СЦ 3 Еколошка мрежа као функционално и просторно повезана целина успоставља се ради очувања типова станишта од посебног значаја за заштиту, за обнављање и/или

унапређивање нарушених станишта и за очување станишта дивљих врста флоре и фауне. Основ за успостављање еколошке мреже у Србији дат је Законом о заштити природе („Службени гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр. и 14/2016) и Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“ број 102/2010).

За успостављање ефикасне еколошке мреже у Србији потребно је унапредити регулативу, одредити прецизне критеријуме за успостављање и дефинисати циљне врсте и типове станишта еколошке мреже.

Опис из СЦ 4 2/2 Када је у питању заштита предеоне разноврсности, она се обезбеђује дефинисаним начелима заштите, као издавањем Услови заштите природе. Сходно Закону о заштити природе, идентификација предела обухвата дефинисање предеоних типова као основе за заштиту, управљање и планирање предела, док примена Европске конвенција о пределу подрзаумева и процену предела. Типологија предела у Србији још није уграђена у легислативу, а недостају и подзаконски акти везани за заштиту предела.

Опис из СЦ 11 Геодиверзитет Србије, као базна компонента природе и животне средине, изложен је различитим антропогеним притисцима који доводе до његове трајне деградације. С обзиром да скуп елемената геодиверзитета чини саставни део природних станишта, екосистема и предела, њихово оштећивање или трајно уништавање представља фактор који посредно доприноси и губитку биодиверзитета и предеоног диверзитета.

Уништавање објеката геодиверзитета може бити спречено пре свега смисленим планирањем кроз одрживи развој, и сталним наглашавањем значаја геодиверзитета. Поред овога неопходне су и извесне конкретне мере заштите појединих објеката.

Опис из СЦ 12 Одговорност целе државе, управе и јавних установа, од пресудног је значаја за имплементацију ове стратегије, те би стога, кроз механизме Владе Републике Србије, било неопходно обезбедити финансијска средства за спровођење Стратегије. Посебно је битно успоставити систем праћења спровођења Стратегије, а министарство надлежно за заштиту животне средине требало би да промовише мере потребне за пуну реализацију ове стратегије и утврди механизме за њену примену, праћење реализације активности, праћење испуњавања циљева путем дефинисаних индикатора, оцењивање и разматрање.

За овај циљ дефинисане су следеће мере:

- 2.1. Повећање заштићених подручја и ефективност управљање
- 2.2. Успостављање и развој еколошке мреже Републике Србије
- 2.3. Заштита и вредновање типова предела

Посебан циљ 3. Одрживо коришћење природних ресурса

Опис из СЦ 9 У члану 5. Конвенције о биолошкој разноврсности се наводи да ће “свака Уговорна страна, у оној мери у којој је то потребно и могуће, сарађивати са другим Уговорним странама, директно, или уколико је потребно, преко надлежних међународних организација, у погледу области које су изван надлежности националних судова и у погледу

других питања од заједничког интереса, у циљу очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности.”

У циљу испуњавања обавеза и обезбеђивања успешног очувања биодиверзитета, посебно у погледу одрживог коришћења биодиверзитета, потребно је унапредити међународну и регионалну сарадњу.

За овај циљ дефинисана је мера:

3.1. Развој механизма за одрживо коришћење и равноправну расподелу компоненти биодиверзитета

Посебан циљ 4: Унапређење јавне политике и учешће јавности у доношењу одлука

Опис из СЦ 5 Повољно стање биодиверзитета подразумева постојање ефикасног система за очување биодиверзитета. У циљу унапређења управљања системом за очување биодиверзитета у Србији, потребно је унапредити оквир јавних политика, као и институционални и финансијски оквир.

Опис из СЦ 6 Један од циљева Стратегије заштите природе односи се на интеграцију очувања биолошке разноврсности у друге секторе, нарочито оне који директно користе и управљају природним ресурсима – пољопривреда, шумарство, лов, риболов, коришћење биљног и животињског света, рударство, производња електричне енергије и туризам, кроз укључивање принципа очувања биодиверзитета у њихове политике, планове, програме и производне системе.

Опис из СЦ 8 Члан 13(а) Конвенције о биолошкој разноврсности, у делу који се односи на Образовање и информисаност јавности, предвиђа да су све Стране у обавези да "промовишу и подстичу разумевање значаја очувања биолошке разноврсности и мера које оно захтева, као и да пласирају информације путем медија и укључују ове теме у образовне програме". Један од стратешких Аичи циљева односи се на побољшање спровођења Стратегије биодиверзитета кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета.

Јавно информисање и саопштавање су битни приликом давања подршке мерама и стратегијама везаним за биодиверзитет. Све заинтересоване стране би требало да буду укључене у изналажење могућности за очување биодиверзитета, и стога је потребно успоставити оперативни оквир за образовање, информисаност и укључивање јавности.

За овај циљ дефинисане су следеће мере:

4.1. Укључивање заштите природе у друге секторске политике, кроз измене, допуне и спровођење секторских прописа, постојећим правним средствима

4.2. Унапређење међународне сарадње

4.3. Повећање нивоа знања и свести о значају биодиверзитета и промовисање учешћа јавности у очувању биодиверзитета

7. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2019. ДО 2025. ГОДИНЕ

Акциони план за спровођење Стратегије заштите природе Републике Србије за период од 2019. до 2025. године садржи мере, активности, носиоце послова и учеснике, рокове извршења и износе финансирања за спровођење Стратегије.

АКЦИОНИ ПЛАН

АКЦИОНИ ПЛАН							
Општи циљ: Унапређење система заштите природе							
Важећи повезани плански документ / документ јавне политике		Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период 2011-2018, Национални програм заштите животне средине					
Показатељ на нивоу општег циља (показатељ ефекта): Удео површине Еколошке мреже (Натура 2000) у односу на укупну површину Републике Србије и удео функционалне Еколошке мреже у односу на њену укупну површину		Почетна вредност: 20% површине и 5% функционалности			Циљна вредност: 25% површине и 50% функционалности		
		Базна година: 2018.			Година реализације општег циља: 2025.		
Извор провере:							
Посебан циљ 1: Заштита биодиверзитета							
Показатељ на нивоу посебног циља (показатељ исхода): Број врста и станишта у повољнијем статусу очувања		Почетна вредност: 50% од референтне листе (100 врста и 230 станишта)			Циљна вредност: 55% од референтне листе (100 врста и 230 станишта)		
		Базна година: 2018			Година реализације посебног циља: 2025		
Извор провере:							
Мера 1.1.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Заустављање тренда угрожености и губитка биодиверзитета	1.1.1. Тренд бројности популација одабраних (приоритетних, заштићених, рањивих,	МЗЖС, ПСУЗЖС	ЗЗПС, ПЗЗП, ЗП, НИИ, ОЦД	56.000.000 56.000.000	20.000.000 20.000.000	2019-2021. 2022-2024.	Измене и допуне постојећих прописа

	<p>индикаторских, кишобран, кључних) дивљих врста 1.1.2. Тренд промена површина одабраних типова станишта и станишта одабраних врста</p> <p><i>Опциони показатељи</i></p> <p>1.1.4. Фрагментација водотокова услед изграђености хидроенергетских објеката (МХЕ) 1.1.5 Фрагментација станишта услед изградње објеката инфраструктуре.</p>							
Активности за спровођење мере	Институција одговорна за реализацију активности	Партнери спровођењу активности	Рок спровођење активности					
1.1.1. Идентификација, приоритизација и заштита рањивих врста, станишта и екосистема ради смањења нестајања, деградације и фрагментације станишта	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019. 5.000.000	2020. 5.000.000	2021. 5.000.000	ЗЗПС, ПЗЗП ЗП, НИИ, ОЦД	2019-2021.		
1.1.2. Израда црвених листа и црвених књига угрожених врста	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019. 2.000.000	2020. 1.000.000	2021. 1.000.000	ЗЗПС, ПЗЗП, ЗП, НИИ, ОЦД	2019-2021.		

1.1.3. Јачање (изградња и опремање) инфраструктуре за збрињавање дивљих врста животиња	МЗЖС	2019. 5.000.000	2020. 20.000.000	2021. 20.000.000	Зоо вртови и прихватилишта	2019-2021.	
1.1.4. Коришћење услуга збрињавања дивљих животиња у ЗОО вртovima и прихватилиштима	МЗЖС	2019. 5.000.000	2020. 5.000.000	2021. 2.000.000	Зоо вртови и прихватилишта	2019-2021.	
1.1.5. Успостављање мониторинга акцидената у зонама ветропаркова и других електроенергетских објеката.							
Мера 1.2.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Очување биолошке разноврсности на генетичком, специјском и екосистемском нивоу	1.2.1. Тренд бројности популација одабраних, (приоритетних заштићених, рањивих, индикаторских, кишобран, кључних) дивљих врста 1.2.2. Тренд промена површина одабраних станишта <i>Опциони показатељи</i> 1.2.3. Тренд у узгоју аутохтоних сорти и раса (број грла) 1.2.4.	МЗЖС, МПШВ, ПСУЗЖС, ЈЛС	ЗП, НИИ, ОЦД,	127.000.000 127.000.000	40.000.000 40.000.000	2019-2021. 2022-2024.	Измене и допуне постојећих прописа

	Процент површине приоритетних инвазивних врста на којима се примењују мере сузбијања 1.2.5. Број планова управљања за приоритетне строго заштићене врсте и бројност популација тих врста						
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери спровођењу активности	у	Рок за спровођење активности
1.2.1. Увођење механизма контроле приступа и поделе користи пореклом од генетичких ресурса	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019.	2020.	2021. 2.000.000	ЗЗПС, ПЗЗП		2019-2021
1.2.2. Израда и спровођење планова управљања за приоритетне строго заштићене врсте	МЗЖС	2019. 2.500.000	2020. 2.500.000	2021. 2.500.000			2019-2021
1.2.3. Успостављање и развој регистра (база података) биљних и животињских генетичких ресурса који се чувају у банкама гена и/или другим колекцијама	МПШВ (Банка гена)	2019. 10.000.000	2020. 10.000.000	2021. 10.000.000			2019-2021
1.2.4. Унапређење система субвенционисања кроз удруживање средстава сектора туризма, пољопривреде и заштите природе за гајење одомаћених биљних и аутохтоних животињских врста	МПШВ, МТТТ	2019. 20.000.000	2020. 20.000.000	2021. 20.000.000			2019-2021
1.2.5. Израда и доношење релеватних прописа и процедура за проглашење,	МЗЖС	2019. 500.000	2020. 1.000.000	2021.			2019-2021

контролу и сузбијање алохтоних и инвазивних врста							
1.2.6. Успостављање база података распрострањења и бројности инвазивних врста у Републици Србији		АЗЖС (Агенција за заштиту животне средине)	2019. 2.000.000	2020. 2.000.000	2021. 2.000.000		2019-2021
1.2.7. Сузбијање инвазивних врста		ЈЛС	2019. 20.000.000	2020. 20.000.000	2021. 20.000.000		2019-2021
Мера 1.3.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет и утицај биодиверзитета на ублажавање ефеката климатских промена	1.3.1. Број врста, станишта и екосистема на којима се врши праћење утицаја климатских промена 1.3.2. Штете од елементарних непогода на врстама и стаништима <i>Опциони показатељи</i> 1.3.3 Дефинисани методологија и индикатори за праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет	МЗЖС, АЗЖС, ПСУЗЖС	ЗЗПС, ПЗЗП, РХМЗ, НИИ, ЗП, ОЦД	5.000.000 5.000.000	1.000.000 1.000.000	2019-2021. 2022-2024.	Измене и допуне постојећих прописа

	<p>1.3.4. Број обучених људи кроз (кампање, радионице, предавања и др.), које третирају проблематику утицаја климатских промена на биодиверзитет</p> <p>1.3.5. Број медијских објава о активностима из области утицаја климатских промена на биодиверзитет</p> <p>1.3.6. Број научних радова</p>							
Активности за спровођење мере	Институција одговорна за реализацију активности	Партнери спровођењу активности			Рок за спровођење активности			
1.3.1. Дефинисање методологија и индикатора, броја врста, станишта и екосистема на којима се врши праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет	АЗЖС	2019. 1.000.000	2020.	2021.	МЗЖС, ЗЗПС, ПЗЗП, РХМЗ, НИИ, ЗП	2019-2021.		
1.3.2. Развијање специфичних мера заштите врста и станишта осетљивих на климатске промене	МЗЖС	2019. 500.000	2020. 1.000.000	2021. 1.000.000		2019-2021.		
1.3.3. Повећање јавне свести о утицају климатских промена на биодиверзитет, путем кампања, медијских објава и научних радова	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000	АЗЖС, ЗЗПС, ПЗЗП, РХМЗ, НИИ, ЗП, ОЦД	2019-2021.		
1.3.4. Праћење стања угрожености биолошке разноврсности од елементарних непогода	АЗЖС	2019. 500.000	2020. 300.000	2021. 200.000	МЗЖС, ЗЗПС, ПЗЗП, РХМЗ, НИИ, ЗП	2019-2021.		

Мера 1.4.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Успостављање интегрисаног националног информационог система за биодиверзитет са базом података (ИНИСБ)	1.4.1 Број индикатора и извештаја о биодиверзитету <i>Опциони показатељи</i> 1.4.2. Број појединачних база које чине интегрисани национални систем	МЗЖС, АЗЖС, ПСУЗЖС	ЗЗПС, ПЗЗП, НИИ, ЗП, ОЦД,	33.000.000 33.000.000	20.000.00 0 20.000.00 0	2019-2021. 2022-2024.	Измене и допуне постојећих прописа
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери у спровођењу активности		Рок за спровођење активности
1.4.1. Припрема прописа и додељивање одговорности за ИНИСБ по институцијама за успостављање и функционисање ИНИСБ		МЗЖС, АЗЖС, ПСУЗЖС, ЗЗПС, ПЗЗП	2019.	2020.	2021.	НИИ, ЗП, ОЦД	2019-2021
1.4.2. Повезивање појединачних база података које чине интегрисани национални систем		МЗЖС, АЗЖС, ПСУЗЖС, ЗЗПС, ПЗЗП	2019. 1.000.000 (отворена ставка)	2020. 1.000.000 (отворена ставка)	2021. 1.000.000 (отворена ставка)	НИИ, ЗП, ОЦД	2019-2021.
1.4.3. Успостављање и развијање националног система мониторинга биодиверзитета у оквиру ИНИСБ		МЗЖС, АЗЖС, ПСУЗЖС,	2019. 10.000.000	2020. 20.000.00 0	2021. 20.000.000	НИИ, ЗП, ОЦД	2019-2021.

		ЗЗПС, ПЗЗП					
Мера 1.5.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Сузбијање нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама	<p>1.5.1. Број евидентираних и/или спречених случајева нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама животиња</p> <p>1.5.2. Број прихвата и адекватно збринутих примерака</p> <p>1.5.6. Индикатор: Врста и количина активних органских и неорганских супстанци које се користе у пољопривреди (фурадан, нитрити, ...).</p> <p><i>Опциони показатељи</i></p> <p>1.5.3. Број обучених службеника надзорних органа, тужилаца и судија за</p>	МЗЖС, ПСУЗЖС	Министарство финансија - Управа царина, Министарство унутрашњих послова, Републичко јавно тужилаштво	2.000.000 2.000.000	3.950.000 3.950.000	2019-2021. 2022-2024.	Измене и допуне постојећих прописа

	спровођење CITES Конвенције и везаних прописа 1.5.4. Број обучених лица из научних и стручних организација 1.5.5. Број успостављених поступака за анализу ризика 1.5.4. Број случајева примене алата						
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери у спровођењу активности	Рок за спровођење активности	
1.5.1 Обучавање надзорних органа за спровођење CITES Конвенције и других међународних прописа	МЗЖС,	2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000	Министарство финансија -Управа царина, Министарство унутрашњих послова, Републичко јавно тужилаштво, Судство	2019-2021.	
1.5.2 Обучавање научних и стручних организација за спровођење CITES Конвенције и других међународних прописа	МЗЖС,	2019. 200.000	2020. 200.000	2021. 200.000	Научне и стручне организације	2019-2021.	
1.5.3 Развијање поступака анализе ризика у прекограничном промету дивљих врста	МЗЖС, Министарство финансија – Управа царина	2019. 200.000	2020. 200.000	2021. 200.000	Министарство финансија -Управа царина	2019-2021.	

1.5.4 Развијање алата за контролу спровођења CITES Конвенције и других међународних прописа	МЗЖС,	2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000	Научне институције и лабораторије	2019-2021.	
1.5.5 Израда материјала за оперативне активности контроле прекограничног промета дивљих врста	МЗЖС,	2019. 250.000	2020. 250.000	2021. 250.000	Министарство финансија -Управа царина, Министарство унутрашњих послова,	2019-2021.	
1.5.6. Доношење и спровођење Протокола о поступању и сарадњи органа и организација у сузбијању нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама животиња	МЗЖС,	2019.	2020. 500.000	2021. 500.000	Министарство финансија -Управа царина, Министарство унутрашњих послова, Јавно тужилаштво, МПШВ	2019-2021.	
Посебан циљ 2: Унапређење система заштићених подручја и еколошких мрежа							
Показатељ на нивоу посебног циља (показатељ исхода): Процент територије РС под заштитом		Почетна вредност: 7.4 % заштићених подручја и 20% Еколошке мреже Базна година: 2018			Циљна вредност: 12% заштићених подручја и 25% Еколошке мреже (Натура 2000) Година реализације посебног циља: 2025		
Извор провере:							
Мера 2.1.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Повећање површине заштићених подручја и ефективност управљање	2.1.1. Процент територије Републике Србије под заштитом 2.1.2.			33.000.000 33.000.000	20.000.00 0 20.000.00 0	2019-2021. 2022-2024.	Измене и допуне постојећих прописа

	<p>Тренд промена површина одабраних станишта у ЗП</p> <p>2.1.3 Структура ЗП према критеријумима IUCN</p> <p><i>Опциони показатељи</i></p> <p>2.1.4. Процент повећања средстава које се из буџета Србије и покрајине издвајају за ЗП на годишњем нивоу</p> <p>2.1.5. Просечан број пројеката са екстерним финансирањем по ЗП годишње</p> <p>2.1.6. Процент повећања остварених средстава по основу накнаде за коришћење ЗП</p> <p>2.1.7. Број реализованих годишњих обука за управљаче ЗП</p> <p>2.1.8. Процент повећања ЗП које имају систем за мониторинг врста и станишта у ЗП</p> <p>2.1.9.</p>						
--	--	--	--	--	--	--	--

	Тренд промена броја врста у ЗП						
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери спровођењу активности	у	Рок за спровођење активности
2.1.1.	Повећање површина заштићених подручја	МЗЖС, ПСУЗЖС, ЈЛС	2019. 15.000.000	2020. 15.000.00 0	2021. 15.000.000		
2.1.2.1.	Повећање финансирања заштићених подручја из буџета Републике и Покрајине	МЗЖС	2019. 420.000.000	2020. 480.000.000	2021. 520.000.000		
2.1.2.2.	Припрема и доношење (Израда) прописа за повећање финансирања заштићених подручја по основу накнада и других екстерних извора		2019.	2020.	2021.		
2.1.3.	Јачање капацитета управљача заштићених подручја (обуке и консултације)		2019. 2.000.000	2020. 2.500.000	2021. 3.000.000		
2.1.4.	Успостављање и унапређење система мониторинга дивљих врста и станишта у заштићеним подручјима	Управљачи ЗП ОЦД ЈЛС	2019. 2.500.000	2020. 2.500.000	2021. 2.500.000		
2.1.5.	Унапређење стручног надзора у заштићеним подручјима		2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000		
2.1.6.	Унапређење законског оквира за очување природе		2019.	2020.	2021.		

2.1.6.1. Унапређење институционалних и административних капацитета за очување објеката геонаслеђа и геопаркова		2019. 20.000.000	2020. 10.000.000	2021. 10.000.000			
2.1.6.2. Израда смерница за унапређење мера извештавања о природним вредностима		2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000			
2.1.6.3 Унапређење стандарда за израду докумената управљања заштићеним подручјима, еколошком мрежом и врстама		2019. 2.500.000	2020. 2.500.000	2021. 2.500.000			
2.1.7. Повећање нивоа информисаности и укључености локалних заједница и других заинтересованих страна у очувању и одрживом коришћењу биодиверзитета, геодиверзитета и предеоног диверзитета		2019. 1.000.000	2020. 1.500.000	2021. 1.500.000			
2.1.8. Усклађивање националне категоризације ЗП са критеријумима IUCN		2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000			
Мера 2.2.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Успостављање и развој еколошке мреже Републике Србије	2.2.1. Процент територије Републике Србије обухваћен GIS-ом еколошке мреже 2.2.2. Тренд промена површина одабраних станишта у еколошким мрежама						

	<p><i>Опциони показатељи</i></p> <p>2.2.3. Број евидентираних процедура оцене прихватљивости</p> <p>2.2.4. Тренд промена броја врста у еколошким мрежама</p>						
Активности за спровођење мере	Институција одговорна за реализацију активности	у			Партнери спровођењу активности	Рок за спровођење активности	
2.2.1. Успостављање референтне листе за врсте и станишта еколошке мреже и повећање територије еколошке мреже обухваћен GIS-ом, ради унапређења еколошке мреже	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019. 17.000.000	2020. 17.000.000	2021. 17.000.000	ЗЗПС, АЗЖС, ПЗЗП		
2.2.2. Израђивања планова и/или смерница за управљање деловима еколошке мреже на свим нивоима		2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000			
2.2.3. Успостављање и развој оцене прихватљивости		2019.	2020. 500.000	2021. 500.000			
2.2.4. Успостављање и развој управљања еколошком мрежом		2019.	2020. 500.000	2021. 500.000			
2.2.5. Припрема предлога за проглашење Подручја посебне заштите (SPAs) и		2019. 10.000.000	2020. 10.000.000	2021. 10.000.000			

Подручја од значаја за Заједницу (pSCIs) за НАТУРА 2000							
2.1.6. Идентификовање управљача корисника и власника земљишта и других непокретности за спровођење мера очувања станишта и врста у подручју еколошке мреже			2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000		
Мера 2.3.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Заштита и вредновање типова предела	2.3.1. Тренд промена површина одабраних станишта и предела						
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери спровођењу активности	Рок за спровођење активности	
2.3.1. Израђивање националне политике предела Републике Србије и базе просторних података			2019. 2.000.000	2020. 2.000.000	2021. 5.000.000		
2.3.2. Успостављање методологије за идентификацију карактера и оцену предела на територији Републике Србије			2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 1.000.000		
2.3.3. Утврђивање и вредновање типова предела – пилот подручја НП и ПП			2019. 20.000.000	2020. 20.000.000	2021. 20.000.000		

Посебан циљ 3: Одрживо коришћење природних ресурса							
Показатељ на нивоу посебног циља (показатељ исхода): Тренд експлоатације природних ресурса		Почетна вредност: Преглед експлоатације одређених природних ресурса према утврђеној листи индикатора заштите животне средине			Циљна вредност: Одрживи ниво коришћења природних ресурса (повољан статус)		
		Базна година: 2018			Година реализације посебног циља: 2025		
Извор провере: Извештај о стању животне средине - АЗЗЖС							
Мера 3.1.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Развој механизма за одрживо коришћење и равноправну расподелу компоненти биодиверзитета	3.1.1. Тренд експлоатације природних ресурса 3.1.2. Услуге екосистема <i>Опциони показатељи</i> 3.1.3. Динамика популација ловне дивљачи 3.1.4. Површине под органском пољопривредом (ha) 3.1.5. Процент сертифицираних шума 3.1.6. Број рекултивисаних локација у рударском сектору						

	3.1.7. Број пројеката који се односе на ремедијацију тла и подземних вода за потребе санације загађења						
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери спровођењу активности	у	Рок за спровођење активности
3.1.1. Унапређење регистра коришћења економски значајних дивљих врста и развој интегралног плана одрживог управљања економски значајним дивљим врстама	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019. 1.000.000	2020. 500.000	2021. 500.000	ЗЗПС, ПЗЗП		
3.1.2. Успостављање система за приступ генетичким ресурсима и праведну и једнаку расподелу користи које проистичу из њиховог коришћења	МЗЖС, ПСУЗЖС	2019.	2020.	2021. 1.000.000	ЗЗПС, ПЗЗП		
3.1.3. Реализација пројеката са циљем очувања биодиверзитета у рударском сектору (ремедијација и рекултивација) и развој пројеката који се односе на ремедијацију тла и подземних вода за потребе санације загађења, ради смањења негативних утицаја процеса и активности на биолошку разноврсност (утицаји других сектора)		2019. 10.000.000	2020. 11.000.000	2021. 12.000.000			
3.1.4. Унапређивање мониторинга одрживог коришћења природних ресурса у ЗП и еколошким мрежама	АЗЖС	2019. 2.000.000	2020. 1.500.000	2021. 1.500.000			
Посебан циљ 4: Унапређење јавне политике и учешће јавности у доношењу одлука							

Показатељ на нивоу посебног циља (показатељ исхода): Број донетих прописа за очување природе и усвојених секторске стратегија, планова, програма и других докумената		Почетна вредност: 0		Циљна вредност: Број донетих прописа и усвојених докумената			
		Базна година: 2018		Година реализације посебног циља: 2025			
Извор провере:							
Мера 4.1.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Укључивање заштите природе у друге секторске политике, кроз измене, допуне и спровођење секторских прописа, постојећим правним средствима	<p>4.1.1. Број мишљења/сагласности која се односе на одрживо коришћење природних ресурса, деградацију и губитак природних вредности кроз секторске стратегије, планове, програме и друга документа</p> <p>4.1.2. Број нових прописа за очување природних вредности</p> <p><i>Опциони показатељи</i></p> <p>4.1.3. Број обучених представника из</p>						

	<p>сектора правосуђа, полиције, царине и друго</p> <p>4.1.4 Број обучених одговарајућих инспектора на републичком и локалном нивоу</p> <p>4.1.5. Укупна наменска средства за очување природних вредности из различитих извора</p> <p>4.1.6. Процент обезбеђене инфраструктуре и опреме за институције надлежне за заштиту природе</p> <p>4.1.7 Бројност популација одабраних, (приоритетних заштићених, рањивих, индикаторских, кишобран, кључних) дивљих врста</p> <p>4.1.8. Тренд експлоатације природних ресурса</p> <p>4.1.9. Фрагментације и деградације станишта</p>						
--	--	--	--	--	--	--	--

Активности за спровођење мере	Институција одговорна за реализацију активности			Партнери спровођењу активности	Рок за спровођење активности	
4.1.1. Унапређење процедура и спровођење издавања мишљења/сагласности која се односе на одрживо коришћење природних ресурса, деградацију и губитак природних вредности кроз секторске стратегије, планове, програме и друга документа	МЗЖС	2019. 300.000	2020. 300.000	2021. 300.000	Релевантни сектори	
4.1.2. Усклађивање секторских прописа са националним и међународним прописима и ЕУ законодавством у области заштите природе, а посебно у секторима грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, енергетике, рударства, туризма, пољопривреде, шумарства и водопривреде и друго.	МЗЖС	2019. 300.000	2020. 300.000	2021. 300.000	Релевантни сектори	
4.1.2.2. Покретање иницијатива за измене одређених секторских прописа	МЗЖС	2019. 300.000	2020. 300.000	2021. 300.000	Релевантни сектори	
4.1.3. Спровођење годишњих обука за сектор правосуђа, полиције, царине и одговарајућих инспекција на републичком и локалном нивоу	МЗЖС	2019. 1.500.000	2020. 1.500.000	2021. 1.500.000	Релевантни сектори	
4.1.4. Повећање наменских средства за очување природних вредности из различитих извора	МЗЖС Зелени фонд ПСУЗЖС	2019.	2020.	2021.		
4.1.5. Дефинисати и обезбедити неопходну инфраструктуру и опрему за институције надлежне за заштиту природе	МЗЖС	2019. 2.000.000	2020. 2.000.000	2021. 2.000.000		
4.1.6. Успостављање механизма праћења заштите одређених строго заштићених врста кроз секторска планска документа	МЗЖС	2019. 1.500.000	2020. 1.500.000	2021. 1.500.000		

4.1.7. Успостављање координационог тела за спровођење стратегије заштите природе (Национални савет, РГ, ...)		МЗЖС	2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000		
Мера 4.2.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Унапређење међународне сарадње	<p>4.2.1.1. Број нових прописа усклађених са захтевима из регионалних и глобалних мултилатералних споразума који се односе на заштиту природе</p> <p><i>Опциони показатељи</i></p> <p>4.2.1.2. Број подручја од међународног значаја⁵</p> <p>4.2.2.1. Број нових међународних пројеката и иницијатива</p> <p>4.2.2.2. Обезбеђена средства за спровођење међународних обавеза</p>						

	из националних и међународних извора						
Активности за спровођење мере		Институција одговорна за реализацију активности			Партнери спровођењу активности		Рок за спровођење активности
4.2.1. Усклађивање националног система са међународним обавезама из области заштите природе		МЗЖС	2019. 200.000	2020. 200.000	2021. 200.000		
4.2.2. Реализација међународних пројеката и прикључивање иницијативама		МЗЖС	2019. 5.000.000	2020. 5.000.000	2021. 5.000.000		
Мера 4.3.:	Показатељ на нивоу мере (показатељ резултата)	Институција одговорна за спровођење мере	Партнери у спровођењу мере	Процењена финансијска средства		Рок за спровођење мере	Потребне измене прописа/аката којима се спроводи мера
				Буџет РС	Донаторска средства		
Повећање нивоа знања и свести о значају биодиверзитета и промовисање учешћа јавности у очувању биодиверзитета	4.3.1. Број реализованих медијских кампања <i>Опциони показатељи</i> 4.3.2. Број јавних увида и број спроведених јавних расправа 4.3.3. Број обука за медије, ловце и риболовце, сакупљаче дивље флоре, фауне и гљива, туристичке организације и све друге заинтересоване субјекте.						

	4.3.4. Тренд повећања показатеља у очувању биодивезитета						
Активности за спровођење мере	Институција одговорна за реализацију активности				Партнери спровођењу активности	у	Рок за спровођење активности
4.3.1. Информисање и учешће јавности у одлучивању у области заштите природе	МЗЖС	2019. 500.000	2020. 500.000	2021. 500.000			
4.3.2. Спровођење медијских кампања ради промоције заштите природе	МЗЖС	2019. 1.000.000	2020. 1.000.000	2021. 1.000.000			
4.3.3. Одржавање обука за медије, ловце и риболовце, сакупљаче дивље флоре, фауне и гљива, туристичке организације и све друге заинтересоване субјекте.	МЗЖС ПСУЗЖ	2019. 1.500.000	2020. 1.500.000	2021. 1.500.000			
4.3.4. Примена традиционалних знања и праксе кроз одрживи развој							
4.3.5 Успостављање родне равноправности							

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ

1. Показатељи за праћење и евалуацију

У циљу праћења напретка у остваривању циљева Стратегије и акционог плана дефинисани су показатељи за одређене активности за квалитетну евалуацију који ће омогућити да напредак у спровођењу општег и посебних стратешких циљева буде на одговарајући начин представљен.

У акционом плану су утврђени показатељи који ће се пратити периодично и на основу којих ће се током времена пратити остварење планираних активности и достизање посебних циљева Стратегије, док се показатељи ефекта остварења утврђени Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС” број 37/2011). (Прилог: Национална листа индикатора заштите животне средине)

Извештај о напретку у спровођењу Стратегије, на основу утврђених показатеља, припрема Министарство заштите животне средине и Агенција за заштиту животне средине. За успостављање систематског прикупљања података за показатеље који до сада нису праћени на нивоу Републике Србије, потребно је обезбедити додатне капацитете и финансијска средства, као и континуирану сарадњу међу надлежним институцијама.

Такође, потребно је успоставити систем мониторинга за биодиверзитет и унапредити прикупљање и размене података о стању заштите природе и усагласити методологију прикупљања и обраде података са методологијама које примењује Агенција за заштиту животне средине.

2. Развој капацитета и комуникације за имплементацију Стратегије

Акционим планом за реализацију Стратегије предвиђене су активности за јачање институционалних капацитета, стручних знања и вештина за ефективно и ефикасно управљање и финансијску одрживост система заштите природе.

У циљу унапређења знања, разумевања и подршке јавности за заштиту природе предвиђене су тематске комуникационе стратегије као и стратегије комуникације за управљање заштићених подручја и еколошке мреже на националном, регионалном и локалном нивоу.

Од посебне је важности успостављање одговарајуће комуникације са заинтересованим странама путем семинара, консултација, јавних кампања, масмедија и електронских упитника који су намењени информисању и учешћу јавности.

Информације за јавност треба да буду лако доступне посебно имајучи у виду континуирано информисање о утврђеним циљевима и активностима за реализацију Стратегије и резултатима спровођења.

3. Информациони систем

У циљу ефикасног планирања и спровођења утврђене политике у области заштите природе потребно је успоставити и стално одржавати јединствени информационални систем у оквиру јединственог информационог система у области животне средине. Он треба да садржи све податке релевантне за заштиту природе и очувања биодиверзитета.

4. Механизам за праћење научно-стручне и техничке сарадње (Clearing-House Mechanism-CHM)

У оквиру Конвенције о биолошкој разноврсности је установљен тзв. „*Clearing-house*” механизам чија је улога унапређивање стручне и научне сарадње. У Републици Србији је крајем 2011. и почетком 2012. успостављен СММ - веб портал за информације о биодиверзитету који се налази у Европској агенцији за животну средину, а доступан је на адреси <http://www.biodiverzitet-chm.rs>

Портал о биолошкој разноврсности Републике Србије део је глобалне мреже за размену информација установљене Конвенцијом о биолошкој разноврсности. Његова сврха је да директно понуди или обезбеди везе ка информацијама о биолошкој разноврсности. СММ портал учествује у имплементацији Конвенције о биолошкој разноврсности и два протокола у Републици Србији којим се унапређује научна и стручна сарадња институција и организација - Картагена Протокол и Протокол из Нагоје.

5. Уградња мера заштите природе у секторе (секторски механизми, документа и прописе)

Да би се омогућило ефективно и ефикасно спровођење Стратегије потребно је да се успостави сарадња са релевантним секторима у изради стратегија, планова и програма које се доносе у складу са посебним законима а који својим споровђењем могу имати позитиван или негативан утицај на природу, нарочито у сектору пољопривреде, шумарства и водопривреде, рударства и енергетике, грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, трговине и туризма и телекомуникација.

Управљачи заштићених подручја и еколошком мрежом значајан су субјект заштите природе који спроводи заштиту природе у заштићеним подручјима и подручјима еколошке мреже којом управљају. Сходно томе, управљачи доносе планове и програме управљања у које уграђују циљеве и активности ове Стратегије као допринос заједничком остварењу циљева.

Релевантни сектори који су надлежни за коришћење природних ресурса, могу имати утицај на природу. Механизам заштите природе у обављању делатности коришћења природних ресурса у обавези су да у своје планове и програме уграђују услове заштите природе нарочито у просторне планове као и основе и планове управљања природним ресурсима на националном, регионалном и локалном нивоу.

У том смислу потребно је унапредити механизме уградње услова заштите природе и смернице очувања еколошке мреже у активности планирања у области пољопривреде, шумарства, ловства, рибарства енергетике, рударства, саобраћаја, грађевинарства и инфраструктуре.

Оцена прихватљивости се спроводи за стратегије, планове, програме, пројекте и активности које могу имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и еколошке мреже Републике Србије укључујући и Натура 2000.

Поред тога значајни механизми су Стратешка процена утицаја и процена утицаја на животну средину који су усаглашени са са обавезама које произилазе из прихваћених међународних уговора нарочито ЕУ законодавства.

6. Мобилизација ресурса на националном нивоу

Полазећи од података финансијских ресурса и анализе постојећих механизма за финансирање заштите природе из различитих извора потребно је унапређење структурне евиденције као и допринос у укупном финансирању.

У складу са одлукама 12. Конференције чланица Конвенције о биолошкој разноврсности за остварење циљева за мобилизацију ресурса потребно укључивати национална финансијска средства из свих извора како би се смањила разлика између утврђених потреба и расположивих ресурса на националном нивоу да би се достигао Аичи циљ 20 до 2020.године. Предуслов да као чланица ове Конвенције достигнемо овај циљ потребно је унапредити постојеће механизме за праћење и извештавање нарочито у погледу успостављања јасно одређене структуре комуникације и начина прикупљања и обраде података између правних лица са циљем успешнијег спровођења Стратегије и ефективнијег финансирања из фондова и програма Европске уније као и националног финансирања и испуњавања обавеза извештавања према међународним уговорима и области заштите природе.

Унапређење финансирања укључује континуан развој иновативних финансијских механизма за заштиту природе и очување биолошке разноврсности.

8. ЗАВРШНИ ДЕО

Стратегија заштите природе Републике Србије за период од 2017. до 2027. године садржи: Прилог 1. – Карта заштићених подручја, Прилог 2. – Карта еколошке мреже, Прилог 3. - Упоредни преглед строго заштићених и заштићених врста на националном нивоу са статусом заштите на међународном нивоу, Прилог 4. - Листа закона и подзаконских аката релевантних за заштиту природе, Прилог 5. - Усклађеност националних циљева Републике Србије са Аичи и ЕУ циљевима за заштиту биодиверзитета и Прилог 6.- Дрво проблема.

Ступањем на снагу ове стратегије престаје да важи Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године са Акционим планом („Службени гласник РС”, број 13/2011).

Ова стратегија ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

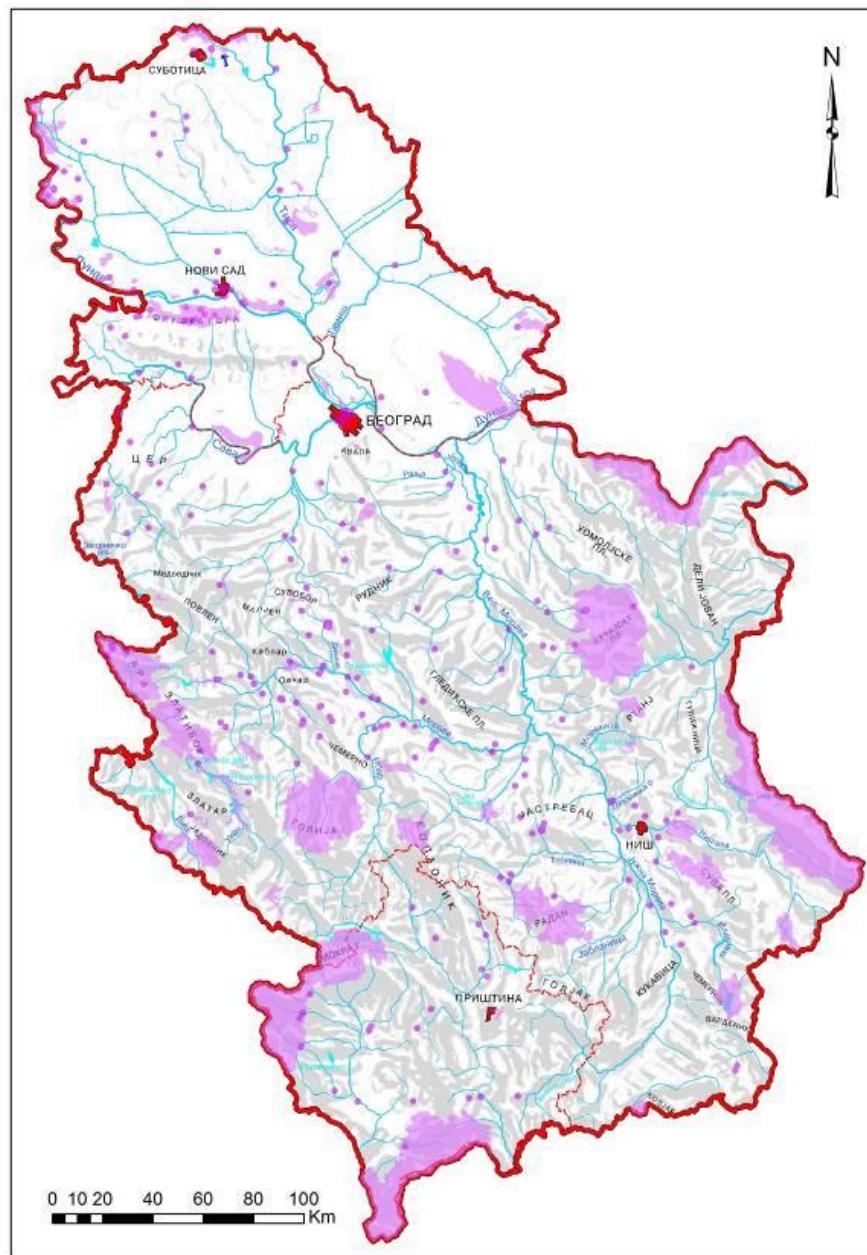
05 број:

У Београду, август 2017. године

ВЛАДА

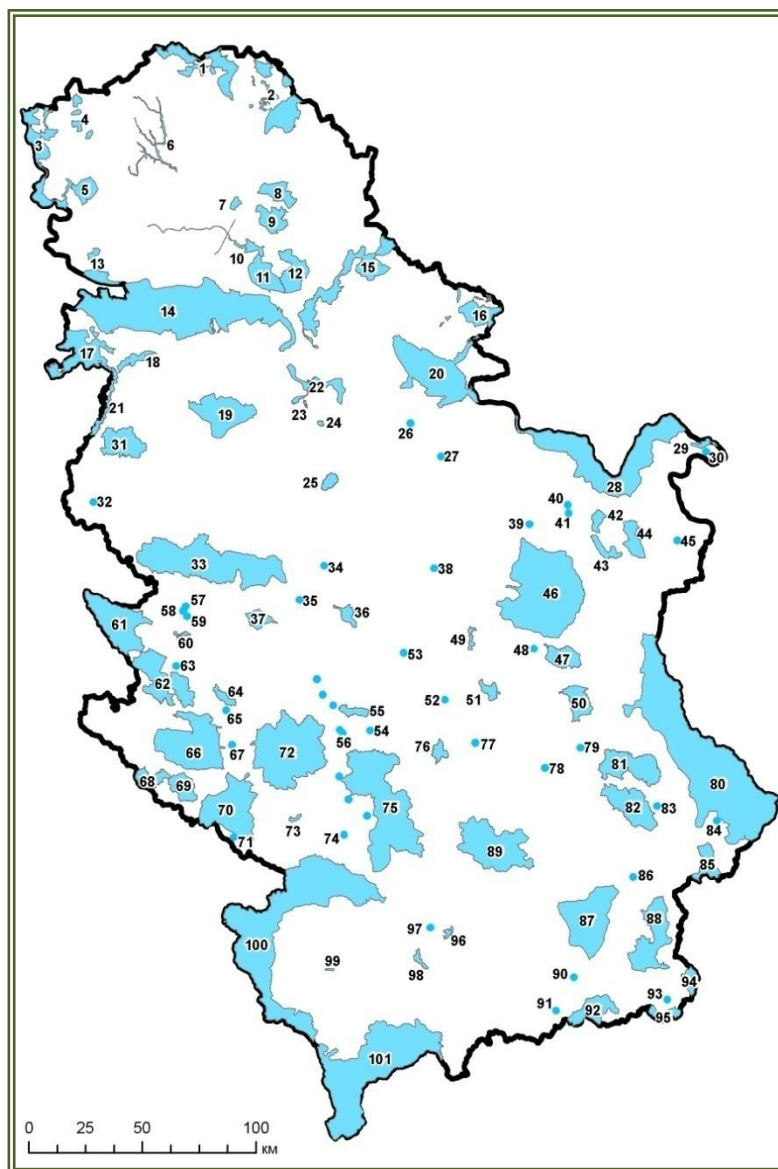
ПРЕДСЕДНИК

Карта заштићених подручја

Карта еколошке мреже

Прилог 3.

Упоредни преглед строго заштићених и заштићених врста на националном нивоу са статусом заштите на међународном нивоу

Група организама	Статус заштите						Укупно	Fungi	Lichen	Укупно	Briophyta	Pteridophyta	Gymnosperma Angiosperma	Укупно	Charophyta	Rhodophyta	Укупно
	Mammalia	Aves	Reptilia	Amphibia	Pisces	Invertebrata											
Ред	4	17	2	2	8	27	60	7	8	15	12	5	39	56	1	4	5
Фамилија	15	57	6	6	10	95	189	17	14	31	15	9	76	100	2	5	7
Врста	50	307	18	18	30	609	1032	38	37	75	47	22	558	627	15	10	25
*	1						1										
**	1				1		2										
***		1					1										
1-I											1	11		12			
1-II	36	247	14	12	2	13	324										
1-II резерва	2						2										
1-III	9	57	4	6	18	1	95										
2-I		13					13										
2-II		178			5		183										
3-I		5	1		1		7										
3-II		48			5	1	54					40		40			
3-III		7					7										
4-II	22		4	5	17	17	65				4	20		24			
4-IV	41		14	12	2	22	91				8	22		30			
4-V				1	8	2	11										
5-I		117					117										
5-I-1		10					10										
5-II-2		35					35										
5-III-2		12					12										
Рез.6	20		4	6	17		47				3	16		19			
Рез.6 - нова		5			3	17	25				1	9		10			

Табела 1- Упоредни преглед строго заштићених врста са статусом заштите на међународном нивоу

Група организама	Mammalia	Aves	Reptilia	Amphibia	Pisces	Invertebrata	Укупно	Fungi	Lichen	Укупно	Briophyta	Pteridophyta	Gymnosperma Angiosperma	Укупно
Ред	6	9	2	1	8	14	40	5	1	6	3	4	34	41
Фамилија	14	12	2	1	10	40	79	9	1	10	6	7	62	75
Врста	30	35	2	3	34	154	258	26	11	37	10	8	541	559
****	1						1							
*****	1						1							
*****	1						1							
*****		1					1							
*****			2	3		4	9	15	3	18		1	62	63
1-I													4	4
1-II	2		1			3	6							
1-II резерва		1	1	3			5							
1-III	16	25			19		60							
2-II		14			1		15							
3-I		4					4							
3-II		1			1		2						20	20
3-III		4					4							
4-II	2		1		11	4	18						1	1
4-IV	2		2	1		4	9						2	2
4-V	3			2	10	1	16					1	5	6
5-II-1		12					12							
5-II-2		16					16							
5-III-1		4					4							
5-III-2		5					5							
Л/Р	16				28		44							
Рез.6	3		1		9		13						2	2
Рез.6 - нова					1	2	3						1	1

Табела 2 -
Упоредни
преглед
заштићених
врста са
статусом
заштите на

међународном нивоу

Легенда:

* - Врста је строго заштићена на територији Војводине, изузев на подручју ловишта Делиблатске пешчаре и Вршачких планина, где се штити као заштићена дивља врста

** - Врста је строго заштићена само на територији Војводине

*** - Врста је строго заштићена само на подручјима изнад 500 м надморске висине

**** - Врста се штити као заштићена дивља врста, осим на деловима територије Војводине, где се штити као строго заштићена дивља врста

***** - Врста се штити као заштићена дивља врста, осим на територији Војводине, где се штити као строго заштићена дивља врста

***** - Врста се штити као заштићена дивља врста, осим на територији Војводине, где није заштићена

***** - Врста се штити на подручјима до 500 м надморске висине

***** - Врста је комерцијална и на њу се односе одредбе Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне

***** - Све врсте из рода *Usnea* spp. су комерцијалне, осим врста *Usnea longissima* и *U. scabrata*, које се штите као строго заштићене врсте

1-I,II,III - резерва - Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта - „Службени гласник РС - Међународни уговори“ број 102/2007 (Бернска Конвенција - Додатак I - строго заштићена врста флоре; Додатак II - строго заштићена дивља врста фауне; Додатак III - заштићена врста фауне, резерва - врста за коју Република Србија изражава резерве у односу на текст Конвенције)

2-I,II - Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња - „Службени гласник РС - Међународни уговори“ бр. 102/2007 (Бонска Конвенција - Додатак II - угрожена миграторна врста; Додатак III - миграторна врста која треба да буде предмет Споразума, резерва - врста за коју Република Србија изражава резерве у односу на текст Конвенције)

3-I,II,III - Закон о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре - „Службени гласник РС - Међународни уговори“ број 11/2001 (CITES Конвенција - Анекс I - врста којој прети опасност од изумирања, а захваћена је или може да буде захваћена прометом; Анекс II - врста којој тренутно можда и не прети опасност од изумирања, али може да запрети уколико се промет јединки такве врсте не подвргне строгим прописима и врста која мора да буде подвргнута регулативи како би се успоставила ефикасна контрола промета јединки појединих врста из овог анекса; Анекс III - врста коју било која од Страна идентификује као подложна регулативи у оквиру њихове јурисдикције, у циљу спречавања или ограничавања експлоатације, као и она чији се промет може контролисати само у сарадњи с другим Странама)

4-I,II,IV,V - Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста - Council Directive - 92/43/EEC (Директива о стаништима - Прилог II - животињска и биљна врста од заједничког интереса чије очување захтева проглашење посебно заштићених подручја; Прилог IV - животињска и биљна врста од заједничког интереса којој је потребна строга заштита; Прилог V - животињска и биљна врста од заједничког интереса због чијег се узимања из природе и експлоатације могу применити мере управљања)

5-I,II/1,II/2,III/1,III/2,III/3 - Директива о очувању дивљих птица - Council Directive 79/409/EEC (Директива о птицама - Прилог I - врста са посебним мерама очувања; Прилог II/1 - врста која се сме ловити у складу са националним законодавством, на подручјима на која се односи Директива; Прилог II/2 - врста која се сме ловити у складу са националним законодавством, у оних државама чланицама у односу на које је то наведено; Прилог III/1 - врста која се може продавати, држати, превозити и нудити ради продаје, ако је убијена или ухваћена у складу са законом или се до ње дошло на неки други законит начин; Прилог III/2 - врста која се може продавати, држати, превозити и нудити ради продаје, ако је убијена или ухваћена у складу са законом или се до ње дошло на неки други законит начин, а за коју Државе чланице може прописати нека ограничења на својој територији; III/3 - врста која се може продавати, држати, превозити и нудити ради продаје, ако је убијена или ухваћена у складу са законом или се до ње дошло на неки други законит начин а за коју ће Комисија спровести студију о њеном биолошком статусу).

L - Ловне врсте чији су статус и режим заштите регулисани прописима из области ловства

R - Риболовне врсте чији су статус и режим заштите регулисани прописима из области рибарства

Рез.6 – Резолуција 6 Сталног комитета Конвенције о заштити европских дивљих врста и природних станишта, 1998 (Бернска конвенција - , врсте које захтевају посебне мере заштите станишта)

Рез.6 – нова - Ревидирани Анекс 1 Резолуције 6 (1998) Сталног комитета Бернске конвенције, 2011 (нове врсте које захтевају посебне мере заштите станишта)

Листа закона и подзаконских аката релевантних за заштиту природе

- Устав Републике Србије

Закони:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 - одлука УС и 14/2016);
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС” бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр. и 14/2016);
- Закон о националним парковима („Службени гласник РС”, број 84/2015);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 135/2004);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/2004 и 36/2009);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС”, број 128/14);
- Закон о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/2009);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 10/2013);
- Закон о сточарству („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 14/2016);
- Закон о заштити права оплемењивача биљних сорти („Службени гласник РС”, број 41/2009);
- Закон о генетички модификованим организмима („Службени гласник РС”, број 41/2009);
- Закон о добробити животиња („Службени гласник РС”, број 41/2009);
- Закон о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/2010, 93/2012 и 89/2015);
- Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, број 18/10);
- Закон о туризму („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 99/2011- др. закон и 84/2015);
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014 и 145/2014);
- Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/2010);
- Закон о потврђивању Међународног уговора о биљним генетичким ресурсима за храну и пољопривреду („Службени гласник РС”, МУ 1/2013);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, број 101/2015).

Подзаконска акта:

- Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС”, бр. 31/2005, 45/2005, 22/2007, 38/2008 и 9/2010);
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/2010);

- Правилник о садржају и начину вођења регистра заштићених природних добара („Службени гласник РС”, број 81/2010);
- Правилник о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/2015);
- Правилник о изгледу знака заштите природе, поступку и условима за његово коришћење („Службени гласник РС”, број 84/2009);
- Правилник о обрасцу легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник РС”, број 84/2009);
- Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС”, број 85/2009);
- Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС”, бр. 99/2009 и 6/2014);
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, број 5/2010 и 47/2011);
- Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта, као и мере заштите за очување типова станишта („Службени гласник РС”, број 35/2010);
- Правилник о одштетном ценовнику за утврђивање висине накнаде штете проузроковане недозвољеном радњом у односу на строго заштићене и заштићене дивље врсте („Службени гласник РС”, број 37/2010);
- Правилник о начину, алатима и средствима којима се обавља привредни риболов, као и начину, алатима, опреми и средствима којима се обавља рекреативни риболов („Службени гласник РС”, број 73/2010);
- Правилник о садржини обрасца дозволе за рекреативни риболов („Службени гласник РС”, број 73/2010);
- Правилник о начину обележавања граница рибарског подручја („Службени гласник РС”, број 79/2009);
- Правилник о садржини обрасца дозволе за привредни риболов („Службени гласник РС”, број 82/2009);
- Правилник о начину одређивања и висини штете нанете рибљем фонду („Службени гласник РС”, број 84/2009);
- Наредба о мерама за очување и заштиту рибљег фонда („Службени гласник РС”, број 56/15);
- Правилник о условима и поступку издавања и одузимања лиценце за рибочувара и начину вођења регистра издатих лиценци за рибочувара („Службени гласник РС”, број 7/2010);
- Правилник о условима, програму и начину полагања стручног испита за рибочувара и стручног испита за рибара („Службени гласник РС”, број 7/2010);
- Правилник о категоризацији риболовних вода („Службени гласник РС”, број 13/2010);
- Правилник о условима и начину организовања рибочуварске службе, обрасцу рибочуварске легитимације и изгледу рибочуварске значке („Службени гласник РС”, број 7/2010);
- Уредба о утврђивању програма развоја и унапређења сточарства у Републици Србији за период 2008. – 2012. године („Службени гласник РС”, број 99/2007);

- Правилник о Листи генетичких резерви домаћих животиња, начину очувања генетичких резерви домаћих животиња, као и о Листи аутохтоних раса домаћих животиња и угрожених аутохтоних раса („Службени гласник РС”, број 38/2010);
- Правилник о условима у погледу гајења и промета аутохтоних раса домаћих животиња, као и садржини и начину вођења Регистра аутохтоних раса домаћих животиња („Службени гласник РС”, број 56/2010);
- Правилник о ограниченој употреби генетички модификованих организама („Службени лист СРЈ”, број 62/2002);
- Правилник о садржини и подацима регистра генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама („Службени лист СРЈ”, број 66/2002);
- Правилник о стављању у промет генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама („Службени лист СРЈ”, број 62/2002 и „Службени гласник РС”, број 29/2009);
- Правилник о увођењу у производњу генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама („Службени лист СРЈ”, број 62/2002).
- Правилник о подстицајима за очување биљних генетичких ресурса („Службени гласник РС” број 85/2013)
- Правилник о подстицајима за очување животињских генетичких ресурса („Службени гласник РС” број 83/2013).

Аичи циљеви очувања биодиверзитета

Стратешка област А: смањити узроке губитка биодиверзитета кроз интегрисање биодиверзитета у активности Владе и друштва

До 2020. године унапређена је свест људи о вредностима биодиверзитета и предузетим корацима који доприносе његовој заштити и одрживом коришћењу.

До 2020. године значај биодиверзитета је интегрисан у националне и локалне развојне стратегије и планске процесе, као и стратегије и планове за смањење сиромаштва, и на одговарајући начин укључен у националне финансијске системе и системе извештавања.

До 2020. године су елиминисани или реформисани подстицаји, укључујући и субвенције, које су штетне по биодиверзитет, како би се смањило или избегао њихов негативан утицај, и развијени су и примењени позитивни подстицаји за заштиту и одрживо коришћење биодиверзитета, у складу са Конвенцијом и другим релевантним документима, узимајући у обзир и социо-економске услове у земљи.

До 2020. године су владе, приватни сектор и друге заинтересоване стране на свим нивоима предузели кораке или спровели планове за постизање одрживе производње и потрошње, како би се утицај коришћења природних ресурса одржао у оквирима еколошких граница.

Стратешка област Б: смањити директне притиске на биодиверзитет и промовисати одрживо коришћење

До 2020. године стопа губитка свих природних станишта, укључујући и шуме, је преполовљена и где је то изводљиво сведена и на нулу, а значајно су смањени и деградација и фрагментација станишта.

До 2020. године се рибљим фондом, бескицмењацима и воденим биљкама се одрживо управља и користе се на одржив начин, у складу са законом и екосистемским приступом, тако да је избегнут прекомеран излов риба, примењени су планови и мере за опоравак свих врста чија је бројност смањена, излов риба нема штетан негативан утицај на угрожене врсте и осетљиве екосистеме, а утицај излова риба на рибљи фонд, врсте и екосистеме је у оквирима еколошких граница.

До 2020. године се одрживо управља пољопривредним, водопривредним и шумским површинама уз обезбеђење очувања биодиверзитета.

До 2020. године се загађења, укључујући и вишак органских материја, морају смањити до нивоа који нису штетни за функционисање екосистема и биодиверзитета.

До 2020. године инвазивне врсте и путеви њиховог ширења морају бити идентификовани и приоритизовани, приоритетне инвазивне врсте морају бити под контролом или искорењене, и дефинисане јасне мере заштите њиховог даљег ширења.

До 2015. године је смањен вишеструки антропогени притисак на коралне гребене и друге осетљиве екосистеме који су посебно осетљиви на климатске промене или повећање киселости океана тако да им се омогући одржавање интегритета и функционисања.

Стратешка област Ц: побољшати стање биодиверзитета кроз очување разноврсности на свим нивоима (екосистемски, специјски и генетички диверзитет)

До 2020. године најмање 17 % копнених подручја, укључујући и копнене воде, и 10 % обалских и морских подручја, нарочито области од посебног значаја за биодиверзитет и услуге екосистема, морају бити очувани кроз ефикасно управљање, путем еколошки репрезентативног и добро повезаног система заштићених подручја и уз друге ефикасне мере очувања које би требало да омогуће интеграције заштићених добара у шире пределе.

До 2020. године је спречено изумирање познатих угрожених врста и њихово стање заштите је побољшано и одрживо, посебно оних врста чија је бројност у сталном опадању.

До 2020. године је очувана генетичка разноврсност гајених биљака, узгајаних и припитомљених животиња и њихових дивљих сродника, укључујући и друге друштвено-економске и културно вредне врсте, а развијене су и примењене стратегије за смањење генетичког осиромашења и очување генетичке разноврсности.

Стратешка област Д: повећати добит за све, од биодиверзитета и услуга екосистема

До 2020. године су обновљени и очувани екосистеми који обезбеђују основне услуге, укључујући и услуге које се односе на воду, који доприносе здрављу и обезбеђују основна средства за живот и благостање људи, узимајући у обзир потребе жена, староседелачких и локалних заједница, сиромашних и угрожених.

До 2020. године је побољшана отпорност екосистема и допринос биодиверзитета смањењу количине угљеника кроз очување и обнављање екосистема, укључујући и обнављање најмање 15 % деградираних екосистема, чиме се доприноси ублажавању климатских промена, прилагођавању и борби против дезертификације.

До 2015. године је на снази, оперативан и усклађен са националним законодавством Нагоја Протокол о приступу генетичким ресурсима и праведној и равноправној подели добробити које проистичу од њиховог коришћења.

Стратешка област Е: побољшати спровођење кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета.

До 2015. године свака чланица је развила и усвојила као инструмент политике и започела спровођење ефикасне, партиципативне и унапређене националне стратегије биолошке разноврсности и акционог плана.

До 2020. године су традиционална знања, иновације и праксе староседелачких и локалних заједница постале важне за очување и одрживо коришћење биодиверзитета и њихово традиционално коришћење биолошких ресурса је поштовано у складу са националним законодавством и релевантним међународним обавезама и потпуно интегрисано кроз примену Конвенције са пуним и ефикасним учешћем локалних и староседелачких заједница, на свим релевантним нивоима.

До 2020. године су унапређена, слободно размењивана, преношена и примењена научна сазнања и технологије које се односе на биодиверзитет, његове вредности, функционисање, стање и трендове, као и последице његовог губитка.

До 2020. године значајно повећати финансијска средства за ефикасно спровођење Стратешког плана за биодиверзитет за период 2011-2020. године из свих извора и у складу са консолидованим и договореним процесом Стратегије за мобилизацију ресурса. Овај циљ ће бити подложен променама у односу на доступност средстава, према процени потреба коју ће урадити чланице.

Усклађеност националних циљева Републике Србије са глобалним Аичи циљевима и ЕУ циљевима за заштиту биодиверзитета

НАЦИОНАЛНИ ЦИЉЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ (Посебни циљеви, мере и активности из Стратегије заштите природе 2019-2025)	АИЧИ ЦИЉЕВИ ГЛОБАЛНОГ СТРАТЕШКОГ ПЛАНА ЗА БИОДИВЕРЗИТЕТ 2011-2020	ЕУ ЦИЉЕВИ ЗА ЗАШТИТУ БИОДИВЕРЗИТЕТА (Стратегија заштите биодиверзитета Европске уније до 2020. године)
Општи циљ: Унапређење система заштите природе		
Посебан циљ 1. Заштита биодиверзитета	Стратешка област Ц: Побољшати стање биодиверзитета кроз очување разноврсности на свим нивоима (екосистемски, специјски и генетички диверзитет)	ЕУ циљ 1: Потпуно спровођење Директиве о птицама и Директиве о стаништима
Мера 1.1. Заустављање тренда угрожености и губитка биодиверзитета	Аичи циљ 5. До 2020. године стопа губитка свих природних станишта, укључујући и шуме, је најмање преполовљена, а где је то изводљиво, сведена и на нулу, уз значајно смањење деградација и фрагментације станишта.	ЕУ циљ 1. Зауставити губитак свих врста и станишта на које се односи законодавство ЕУ о заштити природе и постићи значајан и мерљив напредак у њиховом статусу, тако да, до 2020. године, у односу на садашње процене: (I) 100% више процена за станишта и 50% више процена за врсте који се налазе у анексима Директиве о стаништима показују побољшани статус заштите; и (ii) 50% више процена за врсте које се налазе у анексима Директиве о птицама показују стабилан или побољшани статус.

Активности за спровођење мере:		
<p>1.1.1. Идентификација, приоритизација и заштита рањивих врста, станишта и екосистема ради смањења нестајања, деградације и фрагментације станишта</p> <p>1.2.2. Израда и спровођење планова управљања за приоритетне строго заштићене врсте</p>	<p>Аичи циљ 5. До 2020. године стопа губитка свих природних станишта, укључујући и шуме, је најмање преполовљена, а где је то изводљиво, сведена и на нулу, уз значајно смањење деградација и фрагментације станишта.</p>	<p>ЕУ циљ 1. Зауставити губитак свих врста и станишта на које се односи законодавство ЕУ о заштити природе и постићи значајан и мерљив напредак у њиховом статусу, тако да, до 2020. године, у односу на садашње процене: (I) 100% више процена за станишта и 50% више процена за врсте који се налазе у анексима Директиве о стаништима показују побољшани статус заштите; и (ii) 50% више процена за врсте које се налазе у анексима Директиве о птицама показују стабилан или побољшани статус.</p>
<p>1.1.2. Израда црвених листа и црвених књига угрожених врста</p>	<p>Аичи циљ 12. До 2020. године је спречено изумирање познатих угрожених врста и њихово стање заштите је побољшано и учињено одрживим, посебно оних врста чија је бројност у сталном опадању.</p>	<p>ЕУ циљ 1. Зауставити губитак свих врста и станишта на које се односи законодавство ЕУ о заштити природе и постићи значајан и мерљив напредак у њиховом статусу, тако да, до 2020. године, у односу на садашње процене: (I) 100% више процена за станишта и 50% више процена за врсте који се налазе у анексима Директиве о стаништима показују побољшани статус заштите; и (ii) 50% више процена за врсте које се налазе у анексима Директиве о птицама показују стабилан или побољшани статус.</p>
<p>1.1.3. Јачање (изградња и опремање) инфраструктуре за збрињавање дивљих врста животиња</p>		
<p>1.1.4. Коришћење услуга збрињавања дивљих животиња у ЗОО вртovima и прихватиљима</p>		

<p>Мера 1.2. Очување биолошке разноврсности на генетичком, специјском и екосистемском нивоу</p>		
<p>Активности за спровођење мере:</p>	<p>Аичи циљ 13. До 2020. године је очувана генетичка разноврсност гајених биљака, узгајаних и припитомљених животиња и њихових дивљих сродника, укључујући и друге друштвено-економске и културно вредне врсте, а развијене су и примењене стратегије за смањење генетичког осиромашења и очување генетичке разноврсности.</p>	<p>ЕУ циљ 3. Повећање доприноса пољопривреде и шумарства у одржавању и унапређењу биодиверзитета</p>
<p>1.2.1. Увођење механизма контроле приступа и поделе користи пореклом од генетичких ресурса</p>		
<p>1.2.3. Успостављање и развој регистра (база података) биљних и животињских генетичких ресурса који се чувају у банкама гена и/или другим колекцијама</p>		
<p>1.2.4. Унапређење система субвенционисања кроз удруживање средстава сектора туризма, пољопривреде и заштите природе за гајење одомаћених биљних и аутохтоних животињских врста</p>		
<p>1.2.5. Израда и доношење релевантних прописа и процедура за проглашење, контролу и сузбијање</p>	<p>Аичи циљ 9. До 2020. године инвазивне врсте и путеви њиховог ширења су идентификовани и приоритети су дефинисани; приоритетне инвазивне врсте су под контролом или</p>	<p>ЕУ циљ 5. До 2020. године стране инвазивне врсте и њихови путеви ширења су идентификовани и дефинисани су приоритети, приоритетне врсте су под контролом или искорењене, а путевима ширења</p>

алохтоних и инвазивних врста	искорењене, а дефинисане су и јасне мере за спречавање њиховог уношења и даљег ширења. ЕУ циљ 5. До 2020. године стране инвазивне врсте и њихови путеви ширења су идентификовани и дефинисани су приоритети, приоритетне врсте су под контролом или искорењене, а путевима ширења се управља како би се спречило уношење и ширење нових страних инвазивних врста.	се управља како би се спречило уношење и ширење нових страних инвазивних врста.
1.2.6. Успостављање база података распрострањења и бројности инвазивних врста у Републици Србији		
1.2.7. Сузбијање инвазивних врста		
Мера 1.3. Праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет и утицај биодиверзитета на ублажавање ефеката климатских промена	Стратешки циљ А: смањити узроке губитка биодиверзитета кроз интегрисање биодиверзитета у активности владе и друштва Стратешки циљ Б: смањити директне притиске на биодиверзитет и промовисати одрживо коришћење	ЕУ циљ 2: До 2020, екосистеми и њихове услуге су одржавани и унапређени успостављањем зелене инфраструктуре; обновљено је најмање 15% деградираних екосистема. ЕУ циљ 6. Допринос настојањима да се заустави губитак биодиверзитета на глобалном нивоу
Активности за спровођење мере:	Стратешки циљ Д: свима повећати добит од биодиверзитета и услуга екосистема	
1.3.1. Дефинисање методологија и индикатора, броја врста, станишта и екосистема на којима се врши праћење утицаја климатских промена на биодиверзитет	Аичи циљ 1. Најкасније до 2020. године јавност је упозната са вредностима биодиверзитета и корацима које могу да предузму да би допринели очувању и одрживом коришћењу биодиверзитета Аичи циљ 15. До 2020. године је побољшана отпорност екосистема и допринос биодиверзитета у смањењу количине угљеника, екосистеми су очувани и обновљени, укључујући и обнављање најмање 15 % деградираних екосистема, чиме би се допринело ублажавању климатских промена, прилагођавању и борби против дезертификације.	
1.3.2. Развијање специфичних мера заштите врста и станишта осетљивих на климатске промене		

<p>1.3.3. Повећање јавне свести о утицају климатских промена на биодиверзитет, путем кампања, медијских објава и научних радова</p>	<p>Аичи циљ 10. До 2015. године је смањен вишеструки антропогени притисак на коралне гребене и друге осетљиве екосистеме који су посебно осетљиви на климатске промене или повећање киселости океана тако да им се омогући одржавање интегритета и функционисања.</p>	
<p>1.3.4. Праћење стања угрожености биолошке разноврсности од елементарних непогода</p>		
<p>Мера 1.4. Успостављање интегрисаног националног информационог система за биодиверзитет са базом података (ИНИСБ)</p>	<p>Стратешки циљ А: смањити узроке губитка биодиверзитета кроз интегрисање биодиверзитета у активности владе и друштва</p> <p>Стратешки циљ Е: побољшати спровођење кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета</p> <p>Аичи циљ 19. До 2020. године су унапређена, слободно размењивана, преношена и примењена научна сазнања и технологије које се односе на биодиверзитет, његове вредности, функционисање, стање и трендове, као и последице његовог губитка.</p>	<p>Хоризонтална питања. Ослањање на базу знања о биодиверзитету</p>
<p>Активности за спровођење мере:</p>		
<p>1.4.1. Припрема прописа и додељивање одговорности за ИНИСБ по институцијама за успостављање и функционисање ИНИСБ</p>		
<p>1.4.2. Повезивање појединачних база података које чине интегрисани национални систем</p>		

<p>1.4.3. Успостављање и развијање националног система мониторинга биодиверзитета у оквиру ИНИСБ</p>	<p>Аичи циљ 18. До 2020. године препозната је важност традиционалних знања, иновација и праксе староседелачких и локалних заједница за очување и одрживо коришћење биодиверзитета. Њихови начини традиционалног коришћења биолошких ресурса су поштовани и препознати кроз национално законодавство и релевантне међународне обавезе и потпуно интегрисани у примени Конвенције са пуним и ефикасним учешћем људи из локалних заједница, на свим релевантним нивоима.</p>	<p>Хоризонтална питања. Ослањање на базу знања о биодиверзитету</p>
<p>Мера 1.5. Сузбијање нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама</p>	<p>Аичи циљ 12. До 2020. године је спречено изумирање познатих угрожених врста и њихово стање заштите је побољшано и учињено одрживим, посебно оних врста чија је бројност у сталном опадању.</p>	<p>ЕУ циљ 1. Зауставити губитак свих врста и станишта на које се односи законодавство ЕУ о заштити природе и постићи значајан и мерљив напредак у њиховом статусу, тако да, до 2020. године, у односу на садашње процене: (i) 100% више процена за станишта и 50% више процена за врсте који се налазе у анексима Директиве о стаништима показују побољшани статус заштите; и (ii) 50% више процена за врсте које се налазе у анексима Директиве о птицама показују стабилан или побољшани статус.</p>
<p>Активности за спровођење мере:</p>		
<p>1.5.1 Обучавање надзорних органа за спровођење CITES Конвенције и других међународних прописа</p>		
<p>1.5.2 Обучавање научних и стручних организација за спровођење CITES Конвенције и других међународних прописа</p>		
<p>1.5.3 Развијање поступака анализе ризика у прекограничном промету дивљих врста</p>		

1.5.4 Развијање алата за контролу спровођења CITES Конвенције и других међународних прописа		
1.5.5 Израда материјала за оперативне активности контроле прекограничног промета дивљих врста		
1.5.6. Доношење и спровођење Протокола о поступању и сарадњи органа и организација у сузбијању нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама животиња	<p>Аичи циљ 8: До 2020. године се загађења, укључујући и вишак органских материја, морају смањити до нивоа који нису штетни за функционисање екосистема и биодиверзитета.</p> <p>Аичи циљ 12. До 2020. године је спречено изумирање познатих угрожених врста и њихово стање заштите је побољшано и учињено одрживим, посебно оних врста чија је бројност у сталном опадању.</p>	
Посебан циљ 2: Унапређење система заштићених подручја и еколошких мрежа	Стратешка област Ц: побољшати стање биодиверзитета кроз очување разноврсности на свим нивоима (екосистемски, специјски и генетички диверзитет)	<p>ЕУ циљ 1: Потпуно спровођење Директиве о птицама и Директиве о стаништима</p> <p>ЕУ циљ 6. Допринос настојањима да се заустави губитак биодиверзитета на глобалном нивоу</p>
Мера 2.1. Повећање површине заштићених подручја и ефективност управљање	Аичи циљ 11. До 2020. године најмање 17 % копнених подручја, укључујући и копнене воде и 10 % обалских и морских подручја, нарочито области од посебног значаја за биодиверзитет и	

Активности за спровођење мере:	услуге екосистема, је очувано кроз ефикасно управљање, путем еколошки репрезентативног и добро повезаног система заштићених подручја и уз друге ефикасне мере очувања које би требало да омогуће интегрисање заштићених добара у шире пределе	
2.1.1. Повећање површина заштићених подручја		
2.1.2.1. Повећање финансирања заштићених подручја из буџета Републике и Покрајине		
2.1.2.2. Припрема и доношење (Израда) прописа за повећање финансирања заштићених подручја по основу накнада и других екстерних извора		
2.1.3. Јачање капацитета управљача заштићених подручја (обуке и консултације)		
2.1.4. Успостављање и унапређење система мониторинга дивљих врста и станишта у заштићеним подручјима		
2.1.5. Унапређење стручног надзора у заштићеним подручјима		
2.1.6. Унапређење законског оквира за очување природе	Аичи циљ 17. До 2015. године свака чланица је развила и усвојила као инструмент политике и започела спровођење ефикасне, партиципативне	

	и унапређене националне стратегије биолошке разноврсности и акционог плана.	
2.1.6.2. Израда смерница за унапређење мера извештавања о природним вредностима	<p>Аичи циљ 11. До 2020. године најмање 17 % копнених подручја, укључујући и копнене воде и 10 % обалских и морских подручја, нарочито области од посебног значаја за биодиверзитет и услуге екосистема, је очувано кроз ефикасно управљање, путем еколошки репрезентативног и добро повезаног система заштићених подручја и уз друге ефикасне мере очувања које би требало да омогуће интегрисање заштићених добара у шире пределе</p>	
2.1.6.3. Унапређење стандарда за израду докумената управљања заштићеним подручјима, еколошком мрежом и врстама		
2.1.7. Повећање нивоа информисаности и укључености локалних заједница и других заинтересованих страна у очувању и одрживом коришћењу биодиверзитета, геодиверзитета и предеоног диверзитета	<p>Аичи циљ 1. Најкасније до 2020. године јавност је упозната са вредностима биодиверзитета и корацима које могу да предузму да би допринели очувању и одрживом коришћењу биодиверзитета</p> <p>Аичи циљ 18. До 2020. године препозната је важност традиционалних знања, иновација и праксе староседелачких и локалних заједница за очување и одрживо коришћење биодиверзитета. Њихови начини традиционалног коришћења биолошких ресурса су поштовани и препознати кроз национално законодавство и релевантне међународне обавезе и потпуно интегрисани у примени Конвенције са пуним и ефикасним</p>	

	учешћем људи из локалних заједница, на свим релевантним нивоима.	
2.1.8. Усклађивање националне категоризације ЗП са критеријумима IUCN	Аичи циљ 11. До 2020. године најмање 17 % копнених подручја, укључујући и копнене воде и 10 % обалских и морских подручја, нарочито области од посебног значаја за биодиверзитет и услуге екосистема, је очувано кроз ефикасно управљање, путем еколошки репрезентативног и добро повезаног система заштићених подручја и уз друге ефикасне мере очувања које би требало да омогуће интегрисање заштићених добара у шире пределе	
Мера 2.2. Успостављање и развој еколошке мреже Републике Србије	Стратешки циљ Ц: побољшати стање биодиверзитета кроз очување разноврсности на свим нивоима (екосистемски, специјски и генетички диверзитет)	ЕУ циљ 1: Потпуно спровођење Директиве о птицама и Директиве о стаништима
Активности за спровођење мере: 2.2.1. Успостављање референтне листе за врсте и станишта еколошке мреже и повећање територије еколошке мреже обухваћен GIS-ом, ради унапређења еколошке мреже	Аичи циљ 11. До 2020. године најмање 17 % копнених подручја, укључујући и копнене воде и 10 % обалских и морских подручја, нарочито области од посебног значаја за биодиверзитет и услуге екосистема, је очувано кроз ефикасно управљање, путем еколошки репрезентативног и добро повезаног система заштићених подручја и уз друге ефикасне мере очувања које би требало да омогуће интегрисање заштићених добара у шире пределе	ЕУ циљ 1. Спречити нарушавање стања свих врста и станишта на које се односи законодавство ЕУ о заштити природе и постићи значајан и мерљив напредак у њиховом статусу, тако да, до 2020. године, у односу на садашње процене: (И) 100% више процена за станишта и 50% више процена за врсте који се налазе у анексима Директиве о стаништима показују побољшани статус заштите; и (иИ) 50% више процена за врсте које се налазе у

2.2.2. Израђивања планова и/или смерница за управљање деловима еколошке мреже на свим нивоима		анексима Директиве о птицама показују стабилан или побољшани статус.
2.2.3. Успостављање и развој оцене прихватљивости		
2.2.4. Успостављање и развој управљања еколошком мрежом		
2.2.5. Припрема предлога за проглашење Подручја посебне заштите (SPAs) и Подручја од значаја за Заједницу (pSCIs) за НАТУРА 2000		
2.1.6. Идентификовање управљача корисника и власника земљишта и других непокретности за спровођење мера очувања станишта и врста у подручју еколошке мреже		
Мера 2.3. Заштита и вредновање типова предела		
Активности за спровођење мере:		
2.3.1. Израђивање националне политике предела Републике Србије		

и базе просторних података		
Посебан циљ 3: Одрживо коришћење природних ресурса	<p>Стратешки циљ Ц: побољшати стање биодиверзитета кроз очување разноврсности на свим нивоима (екосистемски, специјски и генетички диверзитет)</p> <p>Стратешки циљ Д: свима повећати добит од биодиверзитета и услуга екосистема</p> <p>Стратешки циљ Е: побољшати спровођење кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета</p>	<p>ЕУ циљ 2: Одржавање и обнова екосистема и услуга које пружају</p> <p>ЕУ циљ 4: Осигурати одрживу употребу рибљих ресурса</p> <p>ЕУ циљ 3. Повећање доприноса пољопривреде и шумарства у одржавању и унапређењу биодиверзитета</p> <p>ЕУ Циљ 6. Допринос настојањима да се заустави губитак биодиверзитета на глобалном нивоу</p> <p><u>Хоризонтална питања</u></p>
<p>Мера 3.1. Развој механизма за одрживо коришћење и равноправну расподелу компоненти биодиверзитета</p>	<p>Аичи циљ 13. До 2020. године је очувана генетичка разноврсност гајених биљака, узгајаних и припитомљених животиња и њихових дивљих сродника, укључујући и друге друштвено-економске и културно вредне врсте, а развијене су и примењене стратегије за смањење генетичког осиромашења и очување генетичке разноврсности.</p>	<p>ЕУ циљ 3. Повећање доприноса пољопривреде и шумарства у одржавању и унапређењу биодиверзитета</p>
<p>Активности за спровођење мере:</p>		
<p>3.1.1. Унапређење регистра коришћења економски значајних дивљих врста и развој интегралног плана одрживог управљања економски значајним дивљим врстама</p>		

<p>3.1.2. Успостављање система за приступ генетичким ресурсима и праведну и једнаку расподелу користи које проистичу из њиховог коришћења</p>	<p>Аичи циљ 16. До 2015. године је на снази, оперативан и усклађен са националним законодавством Нагоја Протокол о приступу генетичким ресурсима и праведној и једнакој расподели користи које проистичу из њиховог коришћења</p>	<p>ЕУ циљ 6. До 2020. године, ЕУ је појачала свој допринос у спречавању губитка биодиверзитета на глобалном нивоу; Регулисати приступ генетичким ресурсима и праведну и једнаку расподелу користи које проистичу од њиховог коришћења</p>
<p>3.1.3. Реализација пројеката са циљем очувања биодиверзитета у рударском сектору (ремедијација и рекултивација) и развој пројеката који се односе на ремедијацију тла и подземних вода за потребе санације загађења, ради смањења негативних утицаја процеса и активности на биолошку разноврсност (утицаји других сектора)</p>	<p>Аичи циљ 19. До 2020. године су унапређена, слободно размењивана, преношена и примењена научна сазнања и технологије које се односе на биодиверзитет, његове вредности, функционисање, стање и трендове, као и последице његовог губитка.</p>	
<p>3.1.4. Унапређивање мониторинга одрживог коришћења природних ресурса у ЗП и еколошким мрежама</p>		
<p>3.1.5. Мапирање и вредновање услуга екосистема</p>	<p>Аичи циљ 14: До 2020. године су обновљени и очувани екосистеми који обезбеђују основне услуге, укључујући и услуге које се односе на воду, који доприносе здрављу и обезбеђују основна средства за живот и благостање људи, узимајући у обзир потребе жена,</p>	<p>ЕУ циљ 2. Одржавање и обнова екосистема и њихових услуга: До 2020, екосистеми и њихове услуге су одржавани и унапређени успостављањем зелене инфраструктуре и обновљено је најмање 15% деградираних екосистема.</p>

	староседелачких и локалних заједница, сиромашних и угрожених.	
Посебан циљ 4: Унапређење јавне политике и учешће јавности у доношењу одлука	Стратешка област Е: побољшати спровођење кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета.	
Мера 4.1. Укључивање заштите природе у друге секторске политике, кроз измене, допуне и спровођење секторских прописа, постојећим правним средствима	Аичи циљ 2: До 2020. године значај биодиверзитета је интегрисан у националне и локалне развојне стратегије и планске процесе, као и стратегије и планове за смањење сиромаштва, и на одговарајући начин укључен у националне финансијске системе и системе извештавања.	ЕУ циљ 2. Одржавање и обнова екосистема и њихових услуга. До 2020, екосистеми и њихове услуге су одржавани и унапређени успостављањем зелене инфраструктуре и обновљено је најмање 15% деградираних екосистема.
Активности за спровођење мере:	Аичи циљ 6. До 2020. године обезбеђено је одрживо коришћење бескичмењака, риба и водених биљака, у складу са законом и засновано на примењеној екологији, тако да је избегнуто прекомерно рибарење; примењени су планови и мере за опоравак свих осиромашених врста; рибарење нема негативан утицај на угрожене врсте и осетљиве екосистеме, а ефекат излова риба мора бити у оквирима еколошких граница.	ЕУ циљ 3. Пољопривреда: До 2020, повећати подручја под пољопривредом, од пашњака, преко обрадивог земљишта, до вишегодишњих засада, на којима се примењују мере Заједничке пољопривредне политике везано за биодиверзитет, тако да се осигура очување биодиверзитета и доведе до мерљивих побољшања (*) у очувању врста и станишта, који зависе од или су под утицајем пољопривреде, као и у обезбеђивању услуга екосистема у односу на ЕУ2010 базну вредност, доприносећи тако јачању одрживог управљања.
4.1.1. Унапређење процедура и спровођење издавања мишљења/сагласности која се односе на одрживо коришћење природних ресурса, деградацију и губитак природних вредности кроз секторске стратегије, планове, програме и друга документа	Аичи циљ 7. До 2020. године се одрживо управља површинама под пољопривредом,	Шуме: До 2020. године, Планови управљања шумама или еквивалентни инструменти, који су у складу са Одрживим управљањем шумама (<i>SFM</i> -

<p>4.1.2. Усклађивање секторских прописа са националним и међународним прописима и ЕУ законодавством у области заштите природе, а посебно у секторима грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, енергетике, рударства, туризма, пољопривреде, шумарства и водопривреде и друго.</p>	<p>водопривредом и шумарством, и обезбеђујно је очување биодиверзитета.</p> <p>Аичи циљ 14. До 2020. године су обновљени и сачувани екосистеми који обезбеђују основне услуге, укључујући и услуге које се односе на воду, који доприносе здрављу и обезбеђују основна средства за живот и благостање људи, узимајући у обзир потребе жена, староседелачких и локалних заједница, сиромашних и угрожених.</p>	<p><i>Sustainable Forest Management</i>), се примењују за све шуме које су у јавном власништву и за шумска газдинства изнад одређене величине ** (дефинисано од стране држава чланица или региона и налази се у њиховим Програмима руралног развоја) који примају средства у оквиру ЕУ Политике руралног развоја, што би довело до мерљивих побољшања (*) у статусу очувања врста и станишта која зависе од или су под утицајем шумарства, као и у обезбеђивању услуга екосистема у односу на ЕУ2010 базну вредност</p>
<p>4.1.2.2. Покретање иницијатива за измене одређених секторских прописа</p>	<p>Аичи циљ 18. До 2020. године препозната је важност традиционалних знања, иновација и праксе староседелачких и локалних заједница за очување и одрживо коришћење биодиверзитета. Њихови начини традиционалног коришћења биолошких ресурса су поштовани и препознати кроз национално законодавство и релевантне међународне обавезе и потпуно интегрисани у примени Конвенције са пуним и ефикасним учешћем људи из локалних заједница, на свим релевантним нивоима.</p>	<p>ЕУ циљ 4. Постићи Максимални одрживи принос (<i>MSY - Maximum Sustainable Yield</i>) до 2015. године. Обезбедити старост популација, величину и дистрибуцију који указују на добро бројчано стање, кроз управљање у рибарству, без значајних негативних утицаја на друге залихе, врсте и екосистеме, као подршка за постизање Доброг статуса животне средине до 2020. године, према захтевима Оквирне Директиве о морској стратегији</p>
<p>4.1.3. Спровођење годишњих обука за сектор правосуђа, полиције, царине и одговарајућих инспекција на републичком и локалном нивоу</p>	<p>Аичи циљ 3: До 2020. године су елиминисани или реформисани подстицаји, укључујући и субвенције, које су штетне по биодиверзитет, како би се смањило или избегао њихов негативан утицај, и развијени су и примењени позитивни подстицаји за заштиту и одрживо коришћење биодиверзитета, у складу са Конвенцијом и другим релевантним документима, узимајући у обзир и социо-економске услове у земљи.</p>	<p>Хоризонтална питања. Партнерство за биодиверзитет.</p>
<p>4.1.4. Повећање наменских средстава за очување природних вредности из различитих извора</p>	<p>Аичи циљ 3: До 2020. године су елиминисани или реформисани подстицаји, укључујући и субвенције, које су штетне по биодиверзитет, како би се смањило или избегао њихов негативан утицај, и развијени су и примењени позитивни подстицаји за заштиту и одрживо коришћење биодиверзитета, у складу са Конвенцијом и другим релевантним документима, узимајући у обзир и социо-економске услове у земљи.</p>	

	<p>Аичи циљ 4: До 2020. године су владе, приватни сектор и друге заинтересоване стране на свим нивоима предузели кораке или спровели планове за постизање одрживе производње и потрошње, како би се утицај коришћења природних ресурса одржао у оквирима еколошких граница.</p> <p>Аичи циљ 20: До 2020. године значајно повећати финансијска средства за ефикасно спровођење Стратешког плана за биодиверзитет за период 2011-2020. године из свих извора и у складу са консолидованим и договореним процесом Стратегије за мобилизацију ресурса. Овај циљ ће бити подложен променама у односу на доступност средстава, према процени потреба коју ће урадити чланице.</p>	
4.1.5. Дефинисати и обезбедити неопходну инфраструктуру и опрему за институције надлежне за заштиту природе		
4.1.6. Успостављање механизма праћења заштите одређених строго заштићених врста кроз секторска планска документа	<p>Аичи циљ 12. До 2020. године је спречено изумирање познатих угрожених врста и њихово стање заштите је побољшано и учињено одрживим, посебно оних врста чија је бројност у сталном опадању.</p>	
4.1.7. Успостављање координационог тела за спровођење стратегије заштите природе (Национални савет, РГ, ...)		
Мера 4.2.		

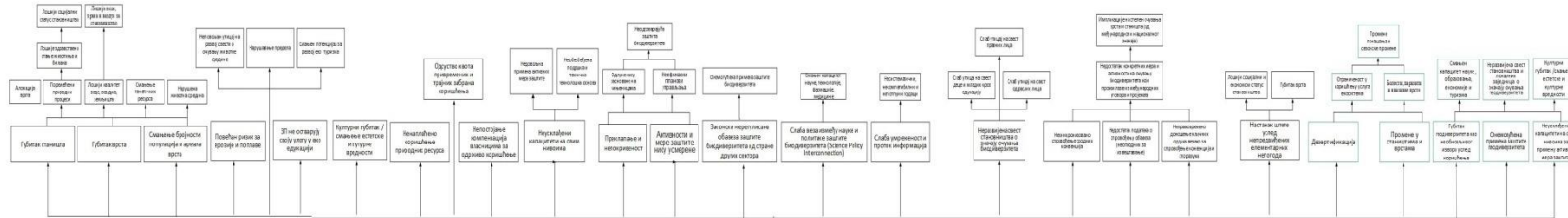
Унапређење међународне сарадње	<p>Стратешки циљ А: смањити узроке губитка биодиверзитета кроз интегрисање биодиверзитета у активности владе и друштва</p> <p>Стратешки циљ Е: побољшати спровођење кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета</p>	<p>ЕУ циљ 1: Потпуно спровођење Директиве о птицама и Директиве о стаништима</p> <p><u>Хоризонтална питања</u></p>
Активности за спровођење мере:		
4.2.1. Усклађивање националног система са међународним обавезама из области заштите природе		
4.2.2. Реализација међународних пројеката и прикључивање иницијативама		
Мера 4.3. Повећање нивоа знања и свести о значају биодиверзитета и промовисање учешћа јавности у очувању биодиверзитета	<p>Стратешки циљ А: смањити узроке губитка биодиверзитета кроз интегрисање биодиверзитета у активности владе и друштва</p> <p>Стратешки циљ Е: побољшати спровођење кроз партиципативно планирање, управљање знањем и изградњу капацитета</p>	<p>ЕУ циљ 1: Потпуно спровођење Директиве о птицама и Директиве о стаништима</p> <p>ЕУ циљ 6. Допринос настојањима да се заустави губитак биодиверзитета на глобалном нивоу</p>
Активности за спровођење мере:	<p>Аичи циљ 1. Најкасније до 2020. године јавност је упозната са вредностима биодиверзитета и корацима које могу да предузму да би допринели очувању и одрживом коришћењу биодиверзитета.</p>	<p>ЕУ циљ 1. Зауставити губитак свих врста и станишта на које се односи законодавство ЕУ о заштити природе и постићи значајан и мерљив напредак у њиховом статусу, тако да, до 2020. године, у односу на садашње процене: (i) 100% више процена за станишта и 50% више процена за врсте који се налазе у анексима Директиве о стаништима показују побољшани статус заштите; и (ii) 50% више процена за врсте које се налазе у анексима Директиве о птицама показују стабилан или побољшани статус.</p>
4.3.1. Информисање и учешће јавности у одлучивању у области заштите природе		
4.3.2. Спровођење медијских кампања ради промоције заштите природе		
4.3.3. Одржавање обука за медије, ловце и риболовце, сакупљаче дивље флоре,		

фауне и гљива, туристичке организације и све друге заинтересоване субјекте.		
4.3.4. Примена традиционалних знања и праксе кроз одрживи развој	<p>Аичи циљ 13. До 2020. године је очувана генетичка разноврсност гајених биљака, узгајаних и припитомљених животиња и њихових дивљих сродника, укључујући и друге друштвено-економске и културно вредне врсте, а развијене су и примењене стратегије за смањење генетичког осиромашења и очување генетичке разноврсности.</p> <p>Аичи циљ 18. До 2020. године препозната је важност традиционалних знања, иновација и праксе староседелачких и локалних заједница за очување и одрживо коришћење биодиверзитета. Њихови начини традиционалног коришћења биолошких ресурса су поштовани и препознати кроз национално законодавство и релевантне међународне обавезе и потпуно интегрисани у примени Конвенције са пуним и ефикасним учешћем људи из локалних заједница, на свим релевантним нивоима.</p>	
4.3.5 Успостављање родне равноправности	<p>Аичи циљ 14. До 2020. године су обновљени и очувани екосистеми који обезбеђују основне услуге, укључујући и услуге које се односе на воду, који доприносе здрављу и обезбеђују основна средства за живот и благостање људи, узимајући у обзир потребе жена,</p>	

	староседелачких и локалних заједница, сиромашних и угрожених.	
--	--	--

Дрво проблема

ПОСЛЕДИЦЕ

ПРОБЛЕМ

УГРОЖЕНОСТ ПРИРОДЕ

УЗРОЦИ

